VIRTUTIS SOLIDAE PRAECIPUA IMPEDIMENTA, SUBSIDIA, ET...

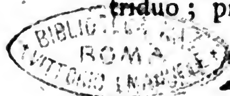

VIRTUTIS SOLIDÆ PRÆCIPUA IMPEDIMENTA, SUBSIDIA, ET INCITAMENTA

COMMENTATIONIBUS ILLUSTRATA, OMNIUM USUI APTATIS.

QUÆ

SERVIRE INSUPER POTERUNT PRO ARGUMENTO CONCIONUM: UTI ET CONSIDERATIONUM TEMPORE EXERCITIORUM; præsertim verò pro gemino sacræ collectionis triduo; prout ex subjectis hunc in finem elenchis patet.

AUCTORE

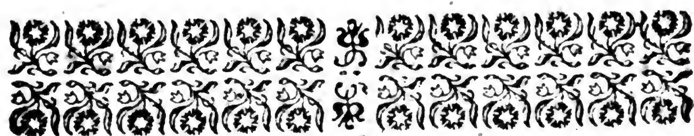
P. ALOYSIO BELLECIO

SOCIETATIS JESU.

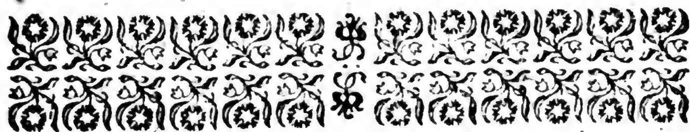
PARTES TRES.

CUM FACULTATE SUPERIORUM, ET PRIVILEGIO CÆSAREO.

RATISBONÆ, ET VIENNÆ,
SUMPTIBUS EMERICI FELICIS BADERI. 1755.

Qui ſolida virtute caret, nihil ſolidi pro gloria DEI unquam efficiet. Quid autem juvat impellentia ad virtutem INCITAMENTA perpendiſſe, niſi amotis IMPEDIMENTIS, efficaciora illius acquirendæ SUBSIDIA adhibeas? *S. Franc. Xaverius in epiſt.*

SANCTO
ALOYSIO
GONZAGÆ,

Individuo JESU Socio,
Genuino Ignatii Filio,
Societatis sideri
Illustrissimo,
Juveni Angelico,
Juventutis Patrono,

*2 Per-

Perfectionis Archetypo,
Seculi nostri
Thaumaturgo
In grati animi tesseram
Ob plura collata
Beneficia
Se hasque pagellas
Religiosissimo affectu
D. D. D.

Clientum minimus
AUCTOR.

FA-

FACULTAS R.P. Provincialis

Cum Privilegio Cæsareo.

Cùm D. Felix Bader Bibliopola Ratisbonensis vulgare typis desideret librum, cui titulus: *Virtutis solidæ præcipua impedimenta, subsidia &c.* à P. Aloysio Bellecio Soc. JESU Sacerdote idiomate latino conscriptum, Ego Georgius Hermann ejusdem Societatis per Germaniam Superiorem Præpósitus Provincialis potestate ad id mihi facta ab Adm. R. P. N. Ignatio Vicecomite universæ Societatis Præposito Generali eidem ad primam duntaxat hanc editionem facultatem impertior, simul-

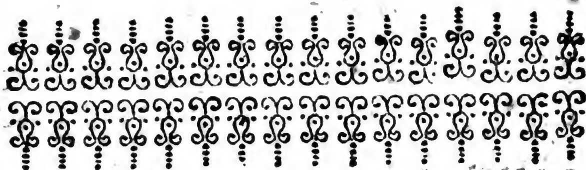
ſimulque communico Privilegium Cæſareum, quo aliis Typographis, atque Bibliopolis prohibetur, ne dictum librum citra conſenſum Superiorum recudere, aut intra fines S. R. I. inferre præſumant. In cujus rei fidem has ei manu propria ſubſcriptas, & conſueto officii mei Sigillo munitas dedi.

Ratisbonæ 13. Januarii 1755.

Georgius Hermann.

Præ-

PRÆFATIO.

AMice Lector, postquam nupero, quem in lucem edidi, opusculo te docui artem bene moriendi, præsenti libro tibi trado methodum piè vivendi eo fine, ut per sanctiorem vitam ad beatam mortem, & inde ad æternam felicitatem per viæ compendium te ducam. Quod ut eò certiùs consequar, hunc laborem meum non solùm religiosæ per annum lectioni, sed etiam (ut latiùs pateret fructus) geminæ per triduum solitudi-

 ni

ni meditatè destinavi; utì ex duplici, quem propterea subnectam, indice constabit.

Quo autem ordine exercitationes hæ disponi debeant, ut etiam quadrent pro considerationibus, quæ tempore annuorum exercitiorum à prandio peragi consueverunt, subiungendus infrà peculiaris elenchus declarabit. Quòd verò insuper hæ commentationes piis è cathedra allocutionibus aptari possint, ipsa rerum divisio, sententiarum elocutio, & confectus hunc in finem thematum syllabus satis ostendunt.

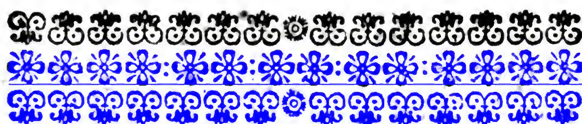
Porro quòd capitum paragraphi prolixiores sint, vitio verti eò minùs potest; cùm non solùm lectioni sed

etiam

etiam concioni materiam ſuppeditem; quæ proin brevioribus terminis coarctari nequiit. Accedit, quòd ipſa paragraphorum in plura membra diviſio, hujus diviſionis in margine notatio, utì & numerorum multiplex diſtinctio creandum fors tædium ſi non omnino pellant, ſaltem plurimùm mitigent.

Proin ſolidæ virtutis ſtudioſe Lector, hac mea qualicunque opella fruere, meique in precibus memor, in tui correctionem ita incumbe, ut meus hic labor tibi ſit æternæ quietis ſubſidium.

CONSPECTUS TOTIUS OPERIS.

PARS I.

DE PRÆCIPUIS IMPEDIMENTIS SOLIDÆ VIRTUTIS.

Ca-

PARS II.

DE PRÆCIPUIS ADJUMENTIS SOLIDANDÆ VIRTUTIS.

Ca-

Ca-

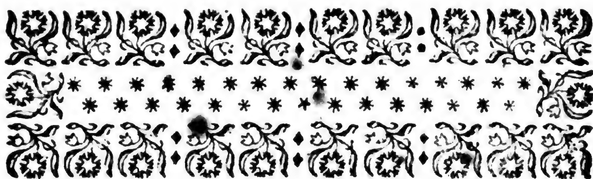
PARS III.

DE PRÆCIPUIS INCITAMENTIS PERFICIENDÆ VIRTUTIS.

Ca-

)o(

INDEX

INDEX
Thematum pro Concionibus ordine alphabeti.

QUamvis prior jam elenchus plurima suppeditet argumenta formandis concionibus apta, ùt ex ipsa paragraphorum divisione, sat clarè elucet; tamen cùm non pauca adhuc alia in præsenti volumine contineantur ejusmodi themata, eadem in ordinem alphabeti redacta, junctim conspectui subjicere placuit, ut Lectori eò distinctiùs innotescat, quid materiæ in hoc opere pertractetur. Primus numerus denotat *partem*, alter partis *caput*, tertius capitis *paragraphum*, quartus paragraphi *numerum*.

A.

De affectione menti dominante.

De amore divino.

De Beneficentia.

C.

De Christo.

tria

ris

De collectione animi.

De examine particulari.

F.

De fide.

Part. III.

G.

De gratia.

II. Gratia-

H.

De hominum judiciis.

I.

De inconſtantia.

De judicii particularis rigore.

gravisſi-

L.

De labore in via virtutis.

De lectione ſpirituali.

De lingua.

M.

De morte.

V. Aspe-

N.

De naturæ indole.

O.

De oratione.

De

De perseverantia.

De præsentia DEI.

De purgatorio.

Q.

De quotidianis actionibus.

&

R.

De reſpectu humano.

S.

De Sacerdotibus & missæ Sacrificio.

De sanctitate.

II. Ut

De silentio.

De somnolentia seu socordia in surgendo.

T.

De tepore.

De triduo sacro.

V.

De virtute ſolida.

ELENCHUS

MATERIARUM

PRO GEMINO

SACRÆ COLLECTIONIS TRIDUO.

NE nimis prolixa rerum considerandarum copia tædium generet, & fructum minuat, solùm illi paragraphi & paragraphorum numeri erunt perlegendi, qui in præsenti elencho determinati assignantur, reliquorum consideratione in aliud tempus dilata. Cui verò etiam hæc justo longiora fuerint visa, poterit is non nisi numerorum uni, aut si etiam hic productior excurrerit, non nisi membrorum uni meditando insistere; vel omnino adscripta solùm margini sensa percurrere. Hac enim ratione utrique hominum classi consultum erit nempe & illis, qui strictim collecta meditationum puncta, nec non & iis, qui illa latiùs proposita cupiunt. Quodsi non vacet, ternos

nos

nos dies ſacro huic negotio impendere, juverit ſaltem unum, interpolatis vicibus, expendendis hiſce veritatibus conſecrare. Cæterùm lectioni piæ amplior materia ideo eſt aſſignata, ut ſi tempus ſuppetat, ejus copia non deficiat; illud verò ſi defuerit, tantum legatur, quantum licuerit.

ORDO
EXERCITATIONUM
PRO PRIMO
SACRÆ COLLECTIONIS TRIDUO.

PRIDIE.

Conſideratio. De neceſſitate ſacri ſeceſsûs. *Part. II. Cap. VI. §. I.* pag. 320.

Thomas Kemp. de imit. Chriſti l. 1. c. 20.

Lectio ſpiritualis. De ſubſidiis ei rite vacandi. *Part. II. Cap. VI. §. III.* pag. 342.

 DIES I.

DIES I.

IMPEDIMENTA
SOLIDÆ VIRTUTIS.

Meditatio I. DE malitia peccati venialis considerata in se. *Part. I. Cap. I. §. I. Num I. & II.* pag. 9. & 13.

Thom. Kemp. l. 1. c. 24. à n. 3.

Lectio antemeridiana. De gravitate & effectibus peccati venialis. *Part. I. Cap. I. §. I. Num. III. & IV.* pag. 17. & 21. item *§. II. Num. I. II. & III.* pag. 26. 32. & 35.

Examen status. De practico odio peccati venialis, ejusque vitandi remediis. *Part. I. Cap. I. §. IV. Num. I. & II.* pag. 63. & 66.

Consideratio. De effectibus teporis. *Part. I. Cap. II. §. II.* pag. 87.

Medi-

Meditatio II. De pœna abuſûs gratiarum. *Part. I. Cap. III.* §. *II.* pag. 128.

Thom. Kemp. l. 3. c. 14.

Lectio pomeridiana. De affectione menti dominante. *Part. I. Cap. IV.* §. *I.* pag. 153. Vel de ſocordia in ſurgendo. *Part. I. Cap. VI.* pag. 249.

DIES II.

SUBSIDIA

SOLIDANDÆ VIRTUTIS.

Meditatio I. DE lucro ceſſante, niſi opera quotidiana perfectè obeantur. *Part.* II. *Cap.* I. §. I. *Num.* I. & III. pag. 5. & 14.

Thom. Kemp. l. 1. c. 15.

Lectio antemeridiana. De impedimentis & adjumentis bonæ orationis. *Part.* II.

 Cap. II.

Cap. II. §. III. *Num.* I. & II. pag. 84. & 96.

Examen ſtatûs. De methodo actiones quotidianas perfectè obeundi. *Part.* II. *Cap.* I. §. III. *Num.* I. pag. 29.

Conſideratio. De bonis collectæ mentis. *Part.* II. *Cap.* III. §. I. *Num.* I. & II. pag. 115. & 124.

Meditatio II. De detrimentis neglectæ orationis. *Part.* II. *Cap.* II. §. I. *Num.* I. & III. pag. 46. & 55.
Thom. Kemp. l. 1. c. 21.

Lectio pomeridiana. De ſubſidiis acquirendi collectionem animi. *Part.* II. *Cap.* III. §. III. *Num.* I. pag. 156.

DIES III.

DIES III.

INCITAMENTA PERFICIENDÆ VIRTUTIS.

Meditatio I. DE rigore reddendæ rationis, nisi virtutem sectemur. *Part. III. Cap. II. §. I. Num. III. & IV.* pag. 78. & 81.

Thom. Kemp. l. 3. c. 14.

Lectio antemeridiana. De eodem argumento. *Part. III. Cap. II. §. I. Num. I. & II.* pag. 65. & 69. *Item §. II. Num. I.* pag. 84.

Examen status. De industriis mitigandi hunc rigorem. *Part. III. Cap. II. §. III. Num. I. & II.* pag. 107. & 115.

Consideratio. De periculo salutis, nî fiamus sancti. *Part. III. Cap. II. §. II. Num. II.* pag. 98.

Meditatio II. De securitate solidè piorum in morte. *Part. III. Cap. III. §. II. Num. I.* pag. 150.

Thom. Kemp. l. 3. c. 47.

Lectio pomeridiana. De beatitate solidè piorum in vita. *Part. III. Cap. III. §. I. Num. I. & II.* pag. 120. & 130.

POSTRIDIE.

Meditatio. DE perseverantia in bene cœptis. *Part. III. Cap. VI. §. I. Num. I. & II.* pag. 405. & 406.

Thom. Kemp. l. 3. c. 33.

Lectio spiritualis. De inconstantiæ damnis. *Part. III. Cap. VI. §. II.* pag. 414.

(o)

ORDO

ORDO EXERCITATIONUM

PRO SECUNDO SACRÆ COLLECTIONIS TRIDUO.

PRIDIE.

Consideratio. De utilitate sacri secessûs. *Part.* II. *Cap.* VI. §. II. pag. 327.

Thom. Kemp. l. 1. c. 25. à n. 1. usque ad 7.

Lectio spiritualis. De adjumentis ei bene vacandi. *Part.* II. *Cap.* VI. §. III. pag. 342.

DIES I.

IMPEDIMENTA SOLIDÆ VIRTUTIS.

Meditatio I. De malignitate teporis. *Part.* I. *Cap.* II. §. I. pag. 78.

Thom. Kemp. l. 1. c. 25. à n. 7. & seq.

Lectio

Lectio antemeridiana. De respectu humano. *Part.* I. *Cap.* V. §. I. II. III. pag. 199. 203. & 207.

Examen status. De signis & remediis teporis. *Part.* I. *Cap.* II. §. III. pag. 100. & 103.

Consideratio. De sequelis & suppliciis peccati venialis. *Part.* I. *Cap.* I. §. II. *Num.* IV. pag. 39. item §. III. *Num.* II. pag. 56.

Meditatio II. De indignitate abusûs gratiarum. *Part.* I. *Cap.* III. §. I. pag. 117. & seq. Thom. Kemp. l. 3. c. 55.

Lectio pomeridiana. De regulis divinos instinctus dignoscendi, iisque auscultandi modo. *Part.* I. *Cap.* III. §. III. pag. 139. 144. 147. Vel de judicii humani contemptu. *Part.* I. *Cap.* V. §. IV. *Num.* I. pag. 221.

DIES II.

DIES II.

SUBSIDIA.

SOLIDANDÆ VIRTUTIS.

Meditatio I. DE damno emergente ex imperfectione nostrorum operum. *Part.* II. *Cap.* I. §. II. pag. 16.

Thom. Kemp. l 1. c. 19.

Lectio antemeridiana. De fuga occupationum nimis dissipantium, & exercitio præsentiæ DEI. *Part.* II. *Cap.* III. §. III. *Num.* II. & III. pag. 172. & 183.

Examen ſtatûs. De ſubſidiis actiones quotidianas perfectè peragendi. *Part.* II. *Cap.* I. §. III. *Num.* II. pag. 38.

Conſideratio. De malis diſſipatæ mentis. *Part.* II. *Cap.* III. §. II. pag. 138.

Medi-

Meditatio II. De emolumentis bonæ orationis. *Part.* II. *Cap.* II. *§.* II. *Num.* I. *&* II. pag. 62. & 67.

Thom. Kemp. l. 4. c. 15.

Lectio pomeridiana. De usu examinis particularis. *Part.* II. *Cap.* V. §. II. pag. 300.

DIES III.

INCITAMENTA

PERFICIENDÆ VIRTUTIS.

Meditatio I. De amore Christi erga nos. *Part. III. Cap. IV. §. II. Num. II.* pag. 267.

Thom. Kemp. l. 4. c. 8.

Lectio antemeridiana. De obligatione tendendi ad perfectionem. *Part. III. Cap. IV. §. I. Num. I. & II.* pag. 223. & 236.

Examen status. De indiciis divini amoris. *Part. III. Cap. IV. §. III. Num. I.* pag. 286.

Consi-

Consideratio. De amore DEI erga nos. *Part. III. Cap. IV. §. II. Num. I.* à pag. 258. usque ad pag. 267.

Meditatio. II. De nostri erga DEUM amoris nihilo. *Part. III. Cap. IV. §. II. Num. III.* pag. 276.

Thom. Kemp. l. 3. c. 27.

Lectio pomeridiana. De signis amoris proprii. *Part. III. Cap. IV. §. III. Num. II.* à pag. 319. usque ad pag. 332.

POSTRIDIE.

Meditatio. DE perseverantiæ emolumentis. *Part. III. Cap. VI. §. I. Num. III. & IV.* pag. 410. & 412.

Thom. Kemp. l. 1. c. 25. usque ad n. 7.

Lectio spiritualis. De remediis inconstantiæ. *Part. III. Cap. VI. §. III.* pag. 429.

ORDO

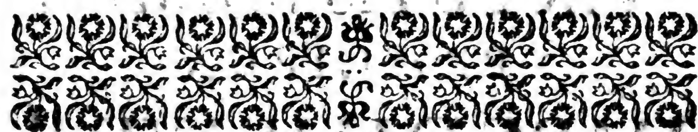
ORDO
EXERCITATIONUM
PRO UNICO DIE COLLECTIONI IMPENDENDO VEL ANTE SACERDOTIUM, VEL EJUS SUSCEPTI ANNIVERSARIA LUCE, Vel circa festum Theophoriæ.

Cùm omnino deceat, ut ad suscipiendos Ordines sacros mens prævia collectione præparetur; quibusdam autem triduum, quod ei impendant, nimium esse videatur; in horum gratiam seriem exercitationum pro unius diei pio secessu subjungo. quæ insuper etiam iis servire poterit, qui quovis anno, redeunte anniversaria suscepti sacerdotii memoria, imitando fervore, impositi muneris dignitatem & obligationem expendunt, aut ad imminens Theophoriæ festum singulari pietate se disponunt.

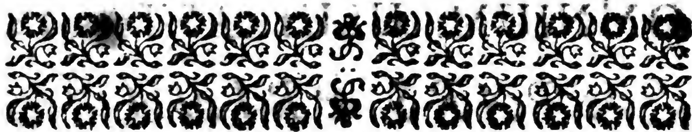
VIRTUTIS SOLIDÆ
PRÆCIPUA
IMPEDIMENTA,
SUBSIDIA,
ET
INCITAMENTA
COMMENTATIONIBUS
ILLUSTRATA,
OMNIUM USUI APTATIS.

PARS PRIMA

IMPEDIMENTA.

Qui virtutis culmen conſcendere nititur, priùs IMPEDIMENTA removeat, quibus ab aſcenſu impeditur. *S. Ignatius de Loyola in Apophtegmatis.*

ERRATA
PARTIS PRIMÆ.

Pag.	29.	*lin.*	14.	indentidem	*lege*	identidem.
—	53.	—	5.	antumant	—	autumant.
—	80.	—	1.	de albatis	—	dealbatis.
—	148.	—	19.	ad hæc	—	adhæc.
—	177.	—	5.	tencc	—	tenet.
—	219.	—	2.	fovorem	—	favorem.

VIRTUTIS SOLIDÆ PRÆCIPUA IMPEDIMENTA, SUBSIDIA, ET INCITAMENTA.

HUic lucubrationi argumentum suppeditavit gravissima illa Constitutio S. P. Ignatii, qua cupit, ut *omnes in virtutum solidarum & perfectarum studium incumbamus,* (a) morem gerendo repetitis illis Divinæ Paginæ monitis: *estote perfecti.* (b) *sancti estote.* (c) *hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra.* (d)

 Est

(a) Instituti parte 10. §. 2. (b) Matth. 5. v. 48.
(c) Levit. 11. v. 44. (d) 1. Thessal. 4. v. 3.

Eſt autem virtus ſolida habitus animi ſupernus, multo uſu firmatus, voluntatem inclinans ad actus ejusdem ordinis conſtanter, promptè, ferventer & puro ex fine eliciendos. Hunc ergo ut menti inſeramus, præſenti opere laborabimus. Prima ejus parte amovebimus IMPEDIMENTA ſolidæ virtutis. Altera afferemus ADJUMENTA ſolidandæ virtutis. Ultima denique perpendemus ejus perficiendæ INCITAMENTA. Prima pars reſpondebit viæ, ùt ajunt, purgativæ: ſecunda illuminativæ; tertia unitivæ; utì ex ſubjecta cuilibet parti concluſione patebit.

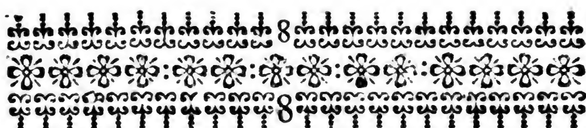
Porro ſex præcipuè ſunt ſolidæ virtutis IMPEDIMENTA, nempe peccatum veniale, tepor animæ, abuſus gratiæ, dominans menti affectio, reſpectus humanus, & ſomniculoſa in manè ſurgendo pigritia. His ſena opponentur illius ſolidandæ ADJUMENTA, ſcilicet actionum quotidianarum accuratio, fervens oratio, mentis collectio, Euchariſtiæ ardens ſuſceptio, examinis particularis conſtans uſus, utì & ſacer

ſal-

ſaltem ad triduum ſeceſſus. INCITAMENTA ejus perficiendæ pariter bis terna afferentur, videlicet fides æternarum hac de re veritatum, timor malorum aliàs incurrendorum, ſpes bonorum per illam obtinendorum, amor Dei hanc ſoliditatem à nobis exigentis, & merentis, ſolidè piorum felicitas, ac denique perſeverantium corona.

Et licèt adhuc alia numerentur perfectionis obſtacula, ſubſidia & invitamenta; tamen hæc ſeligere placuit, tum quia non niſi de præcipuis agere conſtitui; (hæc autem potiora eſſe videbantur) tum quia ad iſta veluti ad fontes primaria Aſceſeos capita revocari poſſe exiſtimavi; cùm ſub tenui cortice omnem Theologiæ, ùt vocant, Aſceticæ medullam contineant.

PARS I.

VIRTUTIS SOLIDÆ PRÆCIPUA IMPEDIMENTA.

Cùm fructus ex his pagellis colligendus ſit ſerium, & conſtans ſtudium comparandæ virtutis ſolidæ, prima ſtatim parte præcipua ejus IMPEDIMENTA erunt amovenda; his enim non ſublatis actum agitur; præfixus finis nunquam obtinebitur. Aviculæ ſimiles erimus caveæ funiculo alligatæ, quæ vano niſu in altum avolare conatur.

Porro has inter remoras principem facilè locum obtinent peccatum veniale, tepor animi, gratiarum abuſus, domi-

dominans menti affectio, respectus humanus, & somniculosa illa in manè surgendo inertia. Ista enim sunt illud gratiæ venenum, pernicies animæ, tinea meritorum, excidium perfectionis, queis stantibus de solida virtute desperandum est. Hæc ergo tam magna, tam potentia ac primaria profectûs obstacula ut ex animis nostris radicitus evellantur, primæ partis labor erit, quæ simul viæ, ùt ajunt, purgativæ congruet.

CAPUT I.

DE PECCATO VENIALI,

Cùm noxa lethalis probitatem penitus exſcindat, ſpiritum ſanctum omnino extermi- net, ab ultimo fine noſtro, nempe à cælo & DEO, ad tartara nos rectà abducat; Verbô: cùm animæ peſtis, mors ac damnatio ſit, nimis honoratè â nobis ac leniter haberetur, ſi ſolùm ſanctimoniæ remoris accen- ſeretur. Proin prætermiſſa hac ſtygia malorum Lerna, utpote cujus mon- ſtroſa turpitudo impietasque ſola ſui umbra exanimat pias mentes, à pecca- to veniali tractationem hanc auſpica- ri conſtitui, tanquam à primario (quæ Patrum mens eſt) perfectionis obſta- culo. Ad hujus verò fugam nos po- tenter incitabit ejus malitia attentè con- ſiderata 1. in ſe, 2. in ſuis effectibus, 3. in ſuis ſuppliciis.

§. I.

§. I.

De venialis peccati malitia considerata in se.

I. PEccatum veniale eſt magnum malum in ſe, quia (ùt divino admonitu cognovit (a) B. Catharina Genuenſis) eſt pejus quid omnibus mundi malis collectim ſumptis, ipſa etiam morte, ipſo etiam orco. Id concordi ſententia aſſerunt ſancti Chryſoſtomus, (b) Anſelmus, (c) Dorotheus, (d) Aquinas. (e) Quin imò ipſe etiam Ariſtoteles ſolo lumine naturali illuſtratus, *melius eſt mori*, ait, *quàm facere aliquid contra bonum virtutis.* (f)

I. *Poſt lethale eſt malum in orbe maximum.*

Huic auctoritati convincens ratio ſuffragatur; nam (ùt docet S. Thomas)

(a) In ejus vita c. 27. ubi hæc: *fuit illi in ſpiritu demonſtratum, multò intolerabiliorem eſſe Dei offenſam quamlibet exiguiſſimam ipſo Luciferi inferno.* His ſimilia leguntur c. 12. & 14. ubi dicit; *Omnia alia hujus mundi tormenta nihil eſſe in comparatione talis offenſæ.* (b) Hom. 5. ad Pop. (c) l. de Simil. c. 190. (d) Serm. 20. (e) 2. 2. q. 110. a. 3. ad 4. (f) l. 3. Ethic.

plus habet de ratione mali culpa, quàm pœna. (g) Ergo cùm calamitates hujus vitæ, nex ac inferorum supplicia non sint nisi mulctæ reis infligendæ, Jure infertur, crimen etiam leve malignitatis amplius obtinere. Præcipuè cùm supremum Numen cruciatuum illorum creator sit, eorumque causa (ùt ajunt) positiva existat; delicti verò etiam minimi author esse, Divinitate id vetante, nullatenus queat. *Plus* igitur illud *de ratione mali habere necesse est;* cùm nec præ tartaro eligi possit.

Itaque ô Mortales! *auribus percipite, & audite vocem meam,* (verba sunt Isaiæ) *attendite, & audite eloquium meum.* (h) En! venialis quilibet nævus quid pejus est omnibus mundi malis collectim sumptis, ipsa etiam morte, ipso etiam orco. Inde jam quid concludam attendite. Ergo si maximas mundi miserias unico tali errato impedire: aut si summa orbi commoda unica ejusmodi noxa procurare possem, illam patrare non liceret. *O quis mihi det,* ut

(g) 1. p. q. 48. a. 6. (h) Isa. 28. v. 23.

ut hæc ſenſa *celte ſculpantur in ſilice* cordis tui, quicunque *bibis quaſi aquam* ejusmodi *iniquitatem*! (i)

O Chriſtiane! ſi mendaciunculo omnia bella, fames, incendia, eluviones, morbos & peſtes avertere: ſi omnes animi ærumnas, famæ diſpendia, urbium calamitates, familiarum diſſidia â genere humano arcere: ſi inferendas ab Antichriſto vexationes propulſare, & ſuccenſos â Divina Nemeſi altero in orbe rogos extinguere poſſes, nefas foret vel ſemel mentiri. Quin imò ſi levi iracundia omnes hæreticos, Turcas & Gentiles ad fidem convertere: ſi omnes damnatos ex inferis, omnes animas ex purgantibus flammis eximere: ſi omnes, qui modò vitam colunt, & terram adhuc incolent, mortales æternæ ſalutis ſecuros reddere poſſes, tamen nec leviter iraſci liceret. Ita eſt: non liceret. Id teſtantur, ac unanimi conſenſu affirmant omnes Eccleſiæ Patres, Theologi & Aſcetæ.

Unde

(i) Job. 19. v. 24. & cap. 15. v. 16.

Unde ſequitur, melius eſſe totum hoc univerſum ſub finem mundi deciduo cœlis igne vaſtari, omnium regionum urbes conjurata ruina ſus deque verti, denique reprobos ultricibus flammis per totam æternitatem cruciari, quàm unicam â nobis etiam leviorem culpam admitti. Et hoc certum eſt: dogma fidei eſt, de quo vel dubitare impium eſt. Nam omnia hæc non niſi nobis mala ſunt; peccatum verò, etiam veniale, malum DEI eſt, quo is læditur, & contriſtatur. (l) Quantum ergo diſtat Creator â re creata, tantum malitia hujus ſuperat malignitatem alterius. Longè enim minus quid eſt res condita collata Conditori, quàm muſca comparata homini. Ergo ſicut minus malum eſt muſcam occidi, quàm ab ea hominem moleſtiâ affici; ita quoque longè ſatius eſt, omnes procreatas res uno junctim exitio interire, quàm ſupremam DEI Majeſtatem tenui offenſâ violari.

Et

(l) Cornel. à Lapide & Salmeron Diſp. 11. in illum textum Eph. 4. v. 30. *Nolite contriſtare Spiritum Sanctum.*

Et tamen . . . *obstupescite cœli super hoc!* (m) & tamen reperire est . . . heu! horrore attonita, elinguis hæret vox . . . reperire, inquam, est non paucos, fors etiam Religiosos, qui usurpare audent tritum illud: est solùm leve quid: non est nisi veniale. Vah! temerarias voces! Ah! nubes lucidæ sancta metamorphosi æreas in laminas vos condensate, ne impius earum sonus ad vindices stellas penetret.

Quid enim? ô viles vermiculi! ergóne exiguum id malum sit, quod universi ruina & tartarorum pœnis quid pejus est? quo infidelium conversionem, damnatorum liberationem, vivorúmque salutem licitari haud licet? Ergóne id leve quid sit, quod universi excidio quid gravius est? Ubi quæso mens nostra, ubi ratio est? O quàm aliud de hujus portenti gravitate olim moribundi judicium feremus!

II. Tanta minori etiam delicto malitia inest, tanto illud odio Dei Sancti- tas *II. Deus incredibili*

(m) Jerem. 2, v. 12.

illud odio aversatur. tas execratur, ut si in Augustissima Ejus Matre, aut dilectissimo hujus Filio vel unicum appareret, mox illa imò & Natura humana Christi, soluta unione hypostatica, ab irata Divinitate è vestigio cœlis exturbarentur, & excusso fulmine in piaculares rogos præcipitarentur, tamdiu lustricis ignibus cruciandi, donec illam maculam expurgâssent. Nam (quod Spiritûs Sancti oraculum est) *non intrabit in eam* (nempe cœlestem gloriam) *aliquod coinquinatum.* (n) Ergo nec maculatum quid ibi vel momento subsistere poterit. Eadem enim Numinis Sanctitudo, quæ huic pesti ad cælos aditum, eidem quoque omnem inibi moram irrevocabili interdicto vetat.

Jam verò hîc subsiste ô levium contemptor audax! ac attentiùs perpende, quis . . . quem . . . propter quid . . . tam terribili supplicio affecturus esset? nempe Pater æternus . . . . Filium unigenam . . . . & ambo Deiparam . . . . ob unicam non nisi tenuem

(n) Apoc. 21. v. 27.

nuem noxam. Inde jam collige, quàm horrenda ergo hujus portenti malignitas ſit, oportet; cùm tanto illud odio Pater in Filio, Filius in Matre, idque in tali Filio, talique Matre averſetur, damnet, & execretur; & quidem tam æquus rerum arbiter, ipſa amoris ſedes, & clementiæ thronus execretur. O peccatum veniale! heu! quàm abominandum es monſtrum in oculis Divinæ Majeſtatis!

Et hinc Beati in cœlo, data optione, libentiùs ſuis é thronis in inferorum carcerem deſilirent, nunquam illuc redituri, quàm ut unico ejusmodi nævo ſe contaminent. Imò felicitati ſibi ducerent, ſi ſua in orcum amandatione unicum ejusmodi piaculum impedire poſſent. Et jure id quidem; majori enim injuria (ùt graves (o) Theologi cenſent.) Deum afficit unica ejusmodi labes, quàm omnium ſimul

(o) Petrus de Soto Libro de inſtitutione Sacerdotum Lectione 18. de pœnitentia. Cujus Sententiam ſequuntur multi Recentiores teſte Lugone de Incarn. Diſp. 5. Sect. 7. n. 122.

ſimul electorum æternæ laudes eundem honorent.

Hic ergo jam adeſte, quicunque veniale per riſum admittitis, hancque veritatem non populari trutina, ſed *pondere Sanctuarii* (p) librate. En! tale DEus, Chriſtus, Beati de hujus delicti gravitate judicium ferunt, quod vos ùt leviuſculum quid temerario deſpicatu exploditis. O ſidera! ſola hujus culpæ memoria exanimantur Sancti: ſolo ejus aſpectu conterrentur Angeli: ſola illius umbra terreſit cœlorum Regina; & tamen hac audet vilis argilla Sacroſanctam Trinitatem quavis hora petulanter laceſſère, & veluti rem nauci protervo contemptu exſibilare.

O Superi! ergóne poſſibile eſt, ut ſolus homo minutum quid putet, quod omnis lingua cœleſtium poſt lethale maximum in orbe malum eſſe uno ore profitetur? ergóne fieri poteſt, ut Religioſus id nihili faciat, de

(p) Levit. 5. v. 15.

de quo tamen Divinus Judex tam severam olim rationem exiget? O cæci Mortales! Ah! nihil leve eſt, quo ſumma læditur Majeſtas: nihil exiguum, quod ſumma reprobat Sanctitas.

III. Verùm ut tantæ improbitatis abyſſus, immiſſis ſolaribus radiis, clariùs pateat, finge, centum milliones animarum, in ſtatu puræ naturæ conſtitutos, ter mille annorum ſpatio immania tormenta inſigni conſtantía patientiſſimè tolerare, ac inſuper innumeros naturales virtutum actus, eosque intenſiſſimos continenter exercere hunc ſolummodo ob finem, ut iratæ Nemeſi pro unico tali errato condignum exſolvant litrum. Et en! fruſtra ſunt: nihil hæc omnia poſſunt: omnes hi cruciatus & opera merè naturalia, utut optima, teſte S. Thoma & Suario (q) minimè ſufficiunt expiandæ ex æquo vel unicæ ejusmodi offenſæ.

III. *Nulla pura creatura illud condigna ſatisfactione expiare poteſt.*

(q) S. Thomas 3. p. q. 87. a. 3. ad 3. Suarez Tom. 1. in 3. p. Diſp. 4. Sect. 9. §. prima ergo ſententia. Quam communiſſimam eſſe dicit Viva de pœnitentia. Part. 8. Diſp. 2. Quæſt. 6. a. 1. n. 1.

Quin imò finge, cunctos Cœlites Divinæ Justitiæ throno supplici gestu advolvi, ut Eidem pro unico, à te patrato, minori piaculo æquali expiatione satisfaciant. Finge, Seraphinos suum amorem, Patriarchas suam fidem, Prophetas suam fortitudinem, Apostolos suas prædicationes, Martyres sanguinem, Virgines castimoniam, Episcopos zelum, Confessores pœnitentiam, denique Matrem Dei omnem suam sanctitatem læsæ Divinitati appendere ideo solùm, ut commissum â te tenuem nævum æquata purgatione deleant. Et en! incassùm sunt omnia: irritus omnis labor est & conatus. Nam (ùt docet (r) purpuratum Ecclesiæ sidus) nemo etiam justus, & gratia superna instructus, peccatum veniale *alienum* condigna placatione diluere

(r) Lugo de incarn. Disp. 5. Sect. 8. n. 154. *Ejus ratio est, quia de facto Deus non remittit culpam etiam venialem, nisi per aliquem gradum gratiæ sanctificantis, quem ei infundit. Cùm autem purus homo non possit de facto acquirere alteri de condigno gratiam sanctificantem, neque potest satisfacere de condigno pro culpa veniali alterius. ita Lugo.*

luere valet. (s) Imò nec proprium posse acriter tuetur Soto cum aliis. (t)

Hìc animi vires jam collige, quicunque ejusmodi maculis sordes, ac verborum vim sensumque perpende. En! tuum hoc, quod ridens effutis, mendacium: tua hæc, qua leviter excandescis, iracundia: tuus hic, quo orans languescis, tepor tantæ impietatis ac nequitiæ monstrum est, ut nec illo cœlesti Seraphinorum Trisagio æternùm continuando, (u) nec illorum viginti quatuor Seniorum sempiternis laudibus, (x) nec per illa, *quæ sanctorum orationes sunt, odoramenta in phialis aureis perpetuò offerenda*, (y) pari satisdatione aboleri possit. Adeò virulenta in se, terribilis & execranda pestis est etiam tenuis offensio Numinis.

 Hanc

(s) Lugo loc. cit. (t) Soto loco superiùs cit. cujus sententiam sequuntur multi Recentiores teste Lugone de incarn. Disp. 5. Sect. 7. n. 121. (u) Isaiæ 6. v. 3. (x) Apoc. 4. v. 10. (y) Apoc. 4. v. 5.

Hanc veritatem ipſe Deus Pater Beatam Catharinam Senenſem docuit (utì legere eſt in ejus dialogis) addens, etiam huic peccato nequitiam quodammodo infinitam ineſſe; quia infinitum offendit Bonum. Hos autem dialogorum libros *cæleſtem doctrinam divinitus infuſam* continere, declarârunt gemini Pontifices Chriſtique Vicarii Pius II. (z) & Urbanus VIII. (aa) Ipſa primæ Trinitatis Perſonæ verba hìc retuliſſe, operæ pretium erit; cùm magnum dictis pondus addant; ſunt autem hæc: *an ignoras filia mea, quod omnes pœnæ, quas anima ſuſtinet, vel ſuſtinere poteſt in præſenti ſeculo, nullo modo condignæ ſint ad culpam etiam minimam rite puniendam, vel expiandam? quoniam offenſa, quæ mihi fit, qui ſum Bonum infinitum, procul dubio ſatisfactionem exigit infinitam.* (bb) Omnia autem juſtorum, utì & Beatorum obſequia finita ſolummodo ſunt ac circumſcripti valoris. Ergo *non*

ſunt

(z) In Bulla Ejuſdem Canonizationis. (aa) In Ejus officio divino lectione ſexta. (bb) Lancicius opusc. Spirit. *16.* c. *3.*

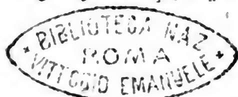
ſunt condigna, ad labem etiam leviſſimam ex æquo delendam.

O impiam igitur cæcitatem noſtram! quibus hæc noxa tamen parvi momenti quid eſt; licèt ſecundùm probabilem Theologorum ſententiam (cc) infinitate quadam malitiæ ſcateat, quæ nulla expiatione creata condignè abſtergi poſſit.

IV. Præterea minuta hæc piacula ſunt etiam cauſa cruciatuum ac mortis Chriſti. O *Angeli pacis* denuo *amarè flete*, (dd) & iteratis gemitibus Divino funeri parentate. O peccator! audi! & contremiſce. En! tua hæc, quæ ùt minuta ſpernis, piacula ſunt etiam cauſa cruciatuum & mortis Chriſti. Nam (ùt ſacræ paginæ perhibent) *ipſe vulneratus eſt propter iniquitates noſtras* etiam leves: *attritus eſt propter ſcelera noſtra* etiam minora: (ee) *mortuus eſt pro peccatis noſtris* etiam venialibus;

IV. *Etiam eſt cauſa cruciatuum, & mortis Chriſti.*

(cc) Lanc. l. c. ubi id citatis pluribus Auctoribus tum Antiquioribus, tum Recentioribus ex inſtituto fusè probat. (dd) Iſa. 33. v. 7. (ee) Iſa. 53. v. 5. & 6.

libus; (ff) cùm pro his quoque æterno Patri per acerbam necem suam abundanti solutione satisfecerit.

Ita est ô peccatrix anima! *vulneratus est* Agnus ille immaculatus etiam propter illas tuas locutiones vanas, mendaces, otiosas. *Attritus est* etiam propter illam tuam irreverentem, tepidam, distractámque orationem. *Cum sceleratis reputatus est* (gg) etiam propter illas tuas vanitates, invidias, detractiones, superbias & æmulationes. Verbô: *pertulit in corpore suo* (hh) pœnas criminibus tuis etiam leviusculis debitas.

Quoties igitur (heu! concussa tremant fundamenta terræ!) quoties, inquam, licèt leviter solùm peccâsti, toties posuisti id, quod aliqua ex parte fuit causa dolorum ac vulnerum Christi. Toties patrâsti illud delictum, quod eundem unà cum lethalibus erratis funibus vinxit, catenis oneravit, flagel-

(ff) 1. Cor. 15. v. 4. (gg) Isa. 53. v. 12. (hh) 1. Petr. 2. v. 24.

flagellis discerpsit, spinis cruentavit, ac denique sacrilega tyrannide in furcam egit. Age jam, ad hæc quæ tibi mens? . . . ô infelix! hæc audis, nec tamen peccatum hoc execraris? audita etiam credis, nec tamen pectus tibi præ mæroris vehementia in frusta dissilit? O utinam modò cor saxeum tibi foret, ut pariter medium cum illis Solymæ petris diffinderetur!

At nondum hìc sistit hujus vitii improbitas; necdum quiescit ejus Divino sanguine ingurgitatus furor; cùm illa feralis tragædia, cujus causa olim *obscuratus est sol, monumenta aperta sunt, & velum templi scissum est*, (ii) nostro etiam tempore, repetita rabie, instauretur. Nam sicut Salvator noster, docente Gentium Doctore Paulo, (ll) per lethale crimen cruci denuo affigitur, ita ex mente SS. Patrum per veniale rursum conspuitur, vellicatur, illuditur.

(ii) Luc. 23. v. 45. & Matth. 27. v. 52.
(ll) Hebr. 6. v. 6.

O rem deteſtandam, ac vel auditu terrificam! Ah! Divinus Servator per veniale rurſum conſpuitur, vellicatur, illuditur. Id aſſerunt Eccleſiæ Patres. Et auſit humana temeritas ejusmodi culpam leve quid dicere? O Cœlites! ergóne leve quid ſit, venerandam Chriſti faciem ſputis fœdare, colaphis cædere, crinibus vellere? O mi JESU! ergóne tibi inſultare, probra ingerere, oſtentui te habere, parum quid, imò nihil ſit? & hoc Chriſtianis? . . . O fulmina! quæ manus vos, quæ nubes morantur?

O Filii hominum mendaces in ſtateris, (mm) *qui dicitis malum bonum, & bonum malum: ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras;* (nn) ùt quid ô miſeri! *ùt quid diligitis*, imò *& quæritis mendacium?* (oo) Ah! tandem aliquando tot oraculis fidem habete, uno ore enunciantibus, magnum in ſe, & ingens omnino malum eſſe piaculum etiam parvum, quod tamen non rarò

(*ô portæ*

(mm) Pſal. 61. v. 10. (nn) Iſa. 5. v. 20.
(oo) Pſal. 4. v. 3.

(*ô portæ cæli desolamini vehementer!*) (pp) quod, inquam, non rarò etiam Religiosi, quin & Sacerdotes sine horrore, sine metu, joci causa ridentes perpetrant. At *væ! qui trahitis iniquitatem* hanc *in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustri peccatum* leve. (qq) Væ vobis! quia vindex ultio *veniens veniet, & non tardabit.* (rr)

O Domine! *exitus aquarum deducant oculi mei,* (ss) ùt jugi dolore defleam, quæ *super capillos capitis* (tt) accumulavi delicta. *Peccavi! & malum, malum grande* (uu) nimis, etiam venialiter peccando *coram te feci.* (xx) Sed doleo, & intimo corde doleo ob solum tui amorem . . . Territus enormi gravitate hujus culpæ, stat animum ea haud ampliùs saltem pleno cum assensu contaminare. *Vivit DEUS, in cujus conspectu sto; quia donec superest halitus in me, & Spiritus DEI in naribus meis, non loquentur la-*

(pp) Jerem. 2. v. 12. (qq.) Isa. 5. v. 18.
(rr) Habac. 2. v. 3. (ss) Jerem. 9. v. 1.
(tt) Psal. 118. v. 136. (uu) Ezech. 16. v. 10.
(xx) Psal, 50. v. 6.

bia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium. (yy) Potiùs omnia perdam bona, & feram mala, quàm ut denuo etiam leviter *delinquam in animam meam.* (zz) Verùm cùm ex me nihil possim, nisi peccare, & perire, *confirma hoc DEUS, quod operatus es in me;* (aaa) *& quod dedisti velle, da & perficere.* (bbb)

§. II.

Malitia peccati venialis considerata in suis sequelis.

I. *Actus virtutum corrumpit.*

I. MAgnum præterea malum est ejusmodi culpa in suis effectibus. Nam inprimis peccata venialia actus virtutum corrumpunt, dum eos venenata aspergine ita inficiunt, ut illis (quæ plurium Theologorum concors opinio est) superni ordinis celsitate dejectis, cœlestem vim omnem merendi adimant penitus, auferantque; cùm sint illæ *muscæ morientes*, quæ teste Eccle-

(yy) Job. 27. v. 3. & seq. (zz) Eccli. 19. v. 4. (aaa) Psal. 67. v. 29. (bbb) August. Serm. 256. de tempore.

Ecclesiaste *perdunt suavitatem unguenti.* (a)

Primum huic asserto fundamentum præbet illa Christi admonitio Matthæi 6. v. 1. dicentis: *attendite, ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis; alioquin mercedem non habebitis apud patrem, qui in cælis est.* Quibus verbis Divinus Magister apertè insinuat, justitiam ex vana gloria exercitam carere æterna mercede. Cùm autem inanis ejusmodi gloriola leve solummodo piaculum sit, (b) jure infertur: ergo actus tali noxa infectus omni merito præmioque funditus exuitur, privaturque, ita quidem, ut testante Hieronymo, *martyrium ipsum, si ideo fiat, ut admirationem & laudem à fratribus habeamus, frustra sanguis effusus sit.* (c)

Idem

(a) Eccles. 10. v. 1. (b) Quod ibi Christus loquatur de vana gloria solùm leviter culpabili docet S. Thomas 2. 2. *q. 132 a 3. ad 1.* item Tournely tract. de act. hum. cap. 6. sect. 2. Concl. 1. ubi is insuper docet, circumstantiam finis venialiter mali totum virtutis actum penitus corrumpere. (c) In cap. 1. Epist. ad Galat.

Idem expreſsè docet Theologorum phœbus Aquinas, *2. 2. q. 132. a. 3. ad. 1.* ita diſſerens: *opus virtuoſum amittit vim merendi vitam æternam, ſi propter inanem gloriam fiat, etiamſi illa inanis gloria non ſit peccatum mortale.* Quam eandem doctrinam *in 2. diſt. 38. q. 1. a. 4.* tradit, *cùm aliquis*, inquiens, *vult dare eleemoſynam propter inanem gloriam, hic eſt unus actus voluntatis, & hic actus totus eſt malus, licèt non ab omni eo, quod in eo eſt, malitiam habeat.*

Adeoque licèt ejusmodi actio *non ab omni eo, quod in ea eſt, malitiam habeat;* id eſt, licèt adhuc bona ſit ſecundùm quid; (ùt ſcholæ loquuntur) tamen quia non eſt bona ſimpliciter & ſecundùm omnia rerum adjuncta, ex mente S. Doctoris non eſt meritoria cœleſtis gratiæ nec felicitatis æternæ. Quod enim ejusmodi trunca bonitas minimè ſufficiat ad ſuperam merendi vim; ſed quod actus ex omnibus & ſingulis, quæ confluunt, circumſtantiis bonus eſſe oporteat, poſt Angelicum docent graviſſimi Theologi.

gi. (d) Et ex his abunde constat, venialem nævum omnem virtutis actum, communicata lue, penitus inficere, perdereque; seque habere instar fermenti, quod totam, cui injicitur, farinæ massam corrumpit.

Proin ô bone! licèt mysticæ contemplationi assiduè intentus viveres, summas opes in egenos profunderes, corpus variis cruciatibus emaciares. licèt morum modestia angelum, concionandi ardore Seraphinum, in sacro tribunali charitate Samaritanum vinceres, ac heroica indentidem patientiæ, demissionis & obedientiæ facinora patrares; nihilominus ista, si vel modica veniali labe fuerint infecta; si in

(d) S. Thom. 2. 2. q. 110. a 3. in C. ubi sic: *quia ad hoc quod aliquid sit bonum, requiritur, quod omnia rectè concurrant. Bonum enim est ex integra causa; malum verò est ex singularibus defectibus, ùt dicit Dionysius cap. 4. de divinis nominibus.* Item 1. 2. q. 89. a. 1. ait: *peccatum veniale impedit actus virtutum.* Gonet. Disp. 4. a. 1. Rhodes Disp. 4. sect. 3. §. 2. Antoine tract. de act. hum. c. 3. a 3. Gervasius Brisacensis part. 3. tract. 1. de act. hum. Disp. 2. q. 1. a 3. Lancicius opuscul. 16. N. 73. Sylvester & alii; contra Lugonem.

in ea amor proprius, commoditatis ſtudium, aut vana mentis gloriola ſubdolo pede vel tantillum irrepſerit, actum eſt de eorum pretio ac dignitate. Mox omnes hi actus degeneri germine ex virtutibus, quæ eſſe potuiſſent, in vitia turpiter abeunt, non niſi caſtigatione digna. Et quamvìs puriſſimam intentionem tuis operibus tempore matutino præmiſiſſes, hacque induſtria ipſum etiam reſiduæ diei plumbum providè inauraſſes; ſi tamen poſtea vel unicus talis interceſſerit nævus, mox reliqua omnia, abrupto protinus filo, præmio vacua erunt, & inania omnino, ac caſſa vileſcent.

Nam (ùt bene docet S. Chryſoſtomus) *nil poteſt ſimul eſſe meritum & delictum;* (e) útque *actio ſit mala* (verba ſunt Aquinatis) *ſufficit, ut aliquid deſit; cùm bonum ſit ex integra cauſa.* (f) Quid autem illi actioni non deerit, quæ tali macula ſordet? Unde ſequitur, ejuſmodi corruptos pietatis actus nec

(e) Hom. 30. ad pop. (f) 1. 2. q. 18. a. 3. ad 3. Item 2. 2. q. 110. a 3. C.

nec meritorios esse nec supernos; cùm veniale, æmulando illum *vermem, qui percussit hederăm Jonæ,* (g) ipsam pariter boni radicem asperso tóxico enecet, corrodátque; ac *instar locustæ ac bruchi comedat omnem fructum,* (h) aliàs ex sanctioribus nostris operibus sub vitæ autumno decerpendum.

Jam age, ô anima! æquitatis tribunal conscende, & promeritam inde in reum, quem tibi sisto, sententiam pronuncia. En! servus hic tuus, infusa fellis gutta, plurimos mellis cados vitiavit: summi valoris monetam, immixta furtim scoria, adulteravit; suisque artibus ac dolis impedimento fuit, ne in singulos dies centum millia aureorum lucrareris. Edic: quid supplicii hunc meruisse jam censes? Vah! reus est mortis, exclamas, omnique odio ac execratione dignus. At ecce! offensa levis est ille prædo, qui tot gemmas ex tua cœlesti corona excussit: tot beatis æternitatibus te privavit, quot actus virtutum sua vafritie infecit, destruxit, ac depravavit. Et hunc

(g) Jon. 4. v. 6. (h) Ps. 104. v. 34.

hunc latronem odisse non queas? quin & amare, tueri, fovere possis? Apage tantam impietatem! potiùs decreto illi exilio, omnis ad mentem aditus ei æternùm â te sit interdictus.

II. *Charitatis fervorem diminuit.*

II. Verùm his non contenta, plus ultra serpit levioris noxæ perversitas; alia adhuc sunt, quæ inducit, nocumenta. Nam non solùm corrumpit hæc pestis supernos omnes probitatis actus, ac invida calliditate impedit augmentum omne meritorum; sed insuper (ùt nobis auctor est Angelicus Doctor) *diminuit fervorem charitatis*, (i) criticum in Dei servitio languorem inducendo, creandoque rerum æternarum insolens fastidium, quod tandem ipsi divino cordi nauseam movet.

Et hinc B. Laurentius Justinianus monet, *servo DEI etiam parva esse vitanda delicta, ne charitas refrigescat,* (l) ac animum occupet lethalis torpor; cùm etiam Religiosi (ùt ait D. Anselmus) *per modicarum contemptum culparum*

(i) 3. p. q. 79. a. 4. ad 1. (l) Vitæ cap. 9.

parum paulatim à fervore ſuo deficiant, (m) & in teporem prolabantur. Teporem autem dum nomino, heu! monſtrum nuncupo, quod tum ob malignitatem, qua ſcatet: tum ob damna, quæ gignit, venenata malorum Lerna jure appellatur.

In hanc verò nos ſenſim per minores quoque labes præcipitari, triſtis experientia aſſiduè docet. Nam animo concipe hominem, ejusmodi nævos temerè committentem; & en! omnia in ejus corde torpido languore marceſcent: fatiſcent opera pietatis, languebunt ſtudia virtutis, torpebunt exercitia voluntariæ afflictationis. Nihil arduum aggredietur mens, exiguus erit in cœptis conatus, & ſimilis conatui ſequetur effectus; nempe vel nullus vel admodum imperfectus. Non ſapiet niſi terrena, cœleſtia cum faſtidio audiet, tædium ſentiet in oratione, horrorem ab appetituum coërcitione, nauſeam in rerum ſpiritualium exercitatione. Contrà verò ad oppoſita his

(m) Lib. de ſimil. c. 122.

vitia, præcipuè ad carnis commoda, sensuumque illecebras toto pondere ferri se experietur. Quis ergo inficias ibit, per ista charitatis fervorem diminui, attenuari, restingui?

Quis verò hujus nocumenti malignitatem sat vivis coloribus adumbrabit? nam *diffusa in cordibus nostris charitas*, (n) seu immanens gratia tantæ excellentiæ bonum est, ut dignitate, pretio ac utilitate omnibus aliis ingenti intercapedine antecellat. Hujus autem teste S. Thoma (ô natæ cœlis animæ ad damni, quæso, gravitatem attendite!) hujus, inquam, tanti tamque eminentis boni *diminutio dispositivè & indirectè fit per peccata venialia.* (o) Non quod per illa cælestis gratia (quam sanctificantem vocant) ex anima statim expellatur, aut quasi ea gradatim imminuta decrescat; sed quia immisso in animum tepore ejus augmentum impediunt, útque etiam illa tandem perdatur, pedetentim disponunt; uti tradit Aquinas his verbis: *quam-*

(n) Rom. 5. v. 5. (o) 2. 2. q. 24. a. 10. C.

quamquam charitas secundùm se ac directè nullatenus diminui possit; dispositivè tamen & indirectè per venialia peccata diminutionem admittit. (p) Licèt enim charitatis *lampades* cœlesti Sponso *sint lampades ignis atque flammarum;* (q) tamen si his venialium arenam copiosiùs injicias, sensim restingui eas, ac emori necesse est. Ad hæc autem quis non cohorrescat?

III. Imò, ùt docere pergit Theologorum Phœbus, hoc genus culparum *aliqualiter, etsi imperfectè separat hominem â DEO; quia per illas deordinatur voluntas hominis ob immoderatam conversionem ad bonum creatum.* (r) O verè sententiam terrore plenam! quid gravius, obsecro, quid aptius dici possit, ad incutiendum nobis hujus mali horrorem? O amans Numinis mens! en! noxa levis te non quidem penitus, aliquo tamen modo separat â DEO: te saltem aliquatenus abstrahit ab ejus paterno sinu, teque ex providis ejus bra- *III. Aliquo modo separat animam à DEO, eámque turpiter fœdat.*

C 2 chiis

(p) Ibidem. (q) Cant. 8. v. 6. (r) 3. p. q. 87. a. 1. C.

chiis aliqua minimùm ratione avellit, dimovétque; dum te indignum reddit illa ſingulari providentia ac amore benevolo, quo is mala avertit, bona immittit, & peculiari affectu curat, *ut juſtis omnia cooperentur in bonum.* (s)

Hoc autem ſcuto exuta, quid ages, ô miſera? Ah! hoſtium telis nuda patebis, & irruentibus undique tentationibus expoſita, in omnem caſum prona nutabis. Hujus quidem periculi magnitudinem & beneficii jacturam modò nihil admodum curas; quia triſtes illius ſequelas & hujus inæſtimabile pretium parum oppidò ponderas; ſed væ tibi! ſi id in altero primùm orbe docearis. Enimvero vel ſtupidus ſit, vel amens oportet, cui iſta hujus vitii odium non creant. Stùpidus quidem, ſi tam immanium nocumentorum malitiam non agnoſcit; amens autem, ſi ea cognita tamen veniale non timet, fugit, horret.

Præcipuè cùm inſuper animam turpiter fædet, ac in oculis Divinæ Majeſtatis

(s) Rom. 8. v. 28.

jestatis valde deformem, fædam ac detestabilem reddat. Nam exigui etiam nævi â S. Basilio *sordibus comparantur, quæ animi splendorem exterminant, & nativo ejus decori officiunt.* (t) S. Augustinus eos appellat *scabiem, nostrum decus ita exterminantem, ut ab illius sponsi, qui speciosus forma præ filiis hominum est, castissimis amplexibus separent.* Cæsario Arelatensi sunt *pustulæ, quæ quidem animam non occidunt; sed eam tamen quasi horrenda lepra repletam, summopere deformant.* (u) Bernardo Abbati *minima qualibet inobedientia turpis macula est.* (x) His similia habent Gregorius Magnus, (y) Leo Papa, (z) aliique Patrum. Ut proin triplici ære circa pectus is rigeat necesse est, quem ista hujus monstri horrore non complent; quique non ultro fatetur, magnum id malum esse ob tam noxios, quos gignit, effectus.

Heu! maculæ, sordes, pustulæ, scabies hæc piacula sunt, animam tetrum

 in

(t) In cap. 4. Isa. (u) Hom. 8. (x) Serm. de triplici custodia. (y) In cap. 5. cant. (z) Serm. 4. quadrag.

in modum deturpantia; & tamen iis mentem pro re nauci omni ex parte commaculamus! O mortales! tam enorme etiam unicum est tale delictum, ut maluerit Catharina Genuensis, se vivam in succensam fornacem conjicere: (aa) Anselmus se in orcum demergere, (bb) Chrysostomus â Cacodæmone possideri, (cc) quàm vel unico ex illis minoribus erratis se contaminare, quæ nos in cordis penetralia, patenti porta, turmatim tam faciles admittimus.

O cœli! ex sententia Patrum minus damnum est â dæmone nos insideri, cor-

---

(aa) Vitæ cap. 12. ubi sic loquitur: *certum habe, quod si quis cerneret, quàm enorme unum tantùm peccatum sit, potius eligeret, anima, & corpore in succensa fornace vivus consistere, quàm in se peccatum tolerare. Et si universum mare ignis esset, ad effugiendum peccatum se in medium ejus usque ad fundum demergeret, neque inde unquam prodiret, si sciret, quod prodiens, peccatum esset in se conspecturus.* (bb) V. de simil. n. 190. ubi ait: *Si hinc peccati pudorem, & illinc cernerem inferni horrorem, & necessariò uni illorum haberem immergi, priùs me in infernum immergerem, quàm peccatum in me committerem.* (cc) Hom. 28. in Ep. ad Rom. & Hom. 29. ad pop.

corpus dirissimè cruciari, animam tartarorum incendiis torqueri, quàm eam veniali labe fædari. Et nos tamen has offensiones arenæ instar in acervos accumulamus; nihil solliciti, ne tandem earum mole etiam miseri opprimamur; licèt hic consuetus sit, isque terribilissimus, quem hæc pestis procreat, effectus. Cùm ex mente Theologorum (dd) variis modis deducat ad lethalem noxam, adeóque ad inferos.

IV. *Ad lethalem noxam disponit.*

IV. O effectum terribilem! Audi ô peccator! quisquis hæc piacula superbo risu explodis; audi, inquam, effatum S. Thomæ Aquinatis, & contremisce: homo, ait, *multoties peccando venialiter disponetur ad peccatum mortale*,

(dd) Nempe 1. minuendo timorem DEI. 2. inducendo rerum Religiosarum neglectum. 3. impediendo peculiaria quædam gratiæ cœlestis auxilia, quibus alioquin homo efficaciter â labe mortifera servatus fuisset. 4. Generando habitum, quo animus per iteratos in eadem materia minutos lapsus sensim inclinatur ad patranda etiam majora ejusdem speciei delicta. Vide Tannerum 1. 2. Disp. 4. q. 5. dub. 3. n. 55. & 56. Lessium L. 13. de perfection. divin. c. 15. n. 23.

tale, (ee) quod ipſum S. Doctor eodem articulo quinquies repetit, & denuo alibi (ff) clariſſimis inculcat verbis, duces ſecutus illuſtria orbis ſidera Auguſtinum, (gg) Chryſoſtomum, (hh) Iſidorum, (ii) Damaſcenum, (ll) & Gregorium magnum, (mm) concordi oratione idem aſſeverantes.

Itaque (heu! trepidate piæ mentes!) itaque ex mente ſanctorum Eccleſiæ Doctorum, quin imò ipſo etiam illo Divi-

(ee) 1. 2. q. 88. a. 3. C. (ff) 2. 2. q. 43. a. 7. ad 5. ubi ait: *Quamvis per peccatum veniale gratia non tollatur, per quam eſt hominis ſalus, diſponit tamen ad mortale; & ſic vergit in detrimentum ſalutis.* (gg) Serm. 88. de tempore. ubi: *dum homines negligenter deſpiciunt peccata ſua, quæ parva ſunt, creſcentibus minutis peccatis, adduntur etiam crimina, quæ cumulum faciunt, & demergunt.* (hh) In cap. 1. Galat. ubi: *Quemadmodum in corporibus vulnera quæ homines neglexerunt, febres gignunt, & putrefactiones, ac mortem denique; itidem in animis, qui puſilla diſſimulant, majora invitant.* (ii) Iſidor. Hiſpalenſis L. 2. ſent. c. 19. *Contemptu minorum peccatorum majora committuntur.* (ll) C. 19. in vita Barlaam, & Joſaphat, ubi: *Qui minima vitia, & peccata nihili pendunt, graviora ſibi invehunt.* (mm) L. 31. mor. c. 9. al. 12. *In unoquoque lapſu à minimis ſemper incipitur, & ſuccreſcentibus defectibus ad graviora devenitur.*

Divini Spiritûs oraculo: *qui ſpernit modica, paulatim decidet*, veniale diſponit ad lethale. (nn) Enimvero cui hoc fulmen hujus mali horrorem non incutit, is ruinæ proximus eſt. Nemo repente fit peſſimus; quisquis damnatus eſt, is primò per leviora tanquam per gradus ad graviora, & inde ad tartara deſcendit. Verbô: damnatio æterna ſæpe ex unico minori nævo triſti ſerie dependet. Non quaſi ipſe ſtygis incendia mereretur; ſed quia deducit ad mortifera æternis ignibus digna.

Exemplo ſit S. Thereſia, quæ perpetuis cruciatibus addicta fuiſſet, niſi tenuem defectum vitâſſet. Licèt enim illa (utì ipſa de ſe ſcribit) *nullum unquam affectum habuerit ad ullum grave peccatum, & ab inhoneſtis naturaliter abhorruerit; & licèt nunquam à DEO fuerit ſeparata per culpam mortalem*; nihilominus *ob otioſas & lætas converſationes cum aliis immaturæ ætatis & virtutis* hominibus inſtitutas, *orans invenit*

(nn) Eccl. 19. v. 1.

se positam in inferno, ibique vidit locum, quem ei dæmones præparaverant, (oo) & quò pervenisset, nisi hunc errorem correxisset.

O Cœlites! tantilla labecula tam sanctam Virginem paulatim præcipitâsset in orcum! quid ergo agent tot alii nostri longè magis periculosi defectus? Quis ergo sibi ab ejusmodi maculis non timeat? O Religiose! fortè ex illa tua socordia in surgendo, ex illo tepore in orando, ex illa liberiori curiositate, aut lubrica familiaritate, ex illo respectu humano dependet tua perditio. Certè non minora hæc sunt ac illæ otiosæ collocutiones Divæ Theresiæ.

Nec dicas: fortassis non dependet beatitas mea ab exilibus ejusmodi rebus; nam fortassis dependet. Ergóne incerto eventui æternitatem, animam, cœlum expones? Profectò si S. Theresia sic argutata fuisset, miserè decepta æternùm periisset. Quod ergo S. There-

(oo) In ejus vita ab ipsamet conscripta c. 2. & 32. Item Lancicius opusc. 16. c. 4. n. 58. & seq.

Therefiæ accidiſſet, cur nobis evenire non poſſit? Væ ergo nobis! ſi puſillas labes contemnere pergamus. Nam fortè ex illo ipſo delicto, quod modò ùt leviuſculum ſpernimus, noſtra pariter beatitudo dependet.

Vah! improvidam levitatem noſtram! ut mortem caveamus, etiam ab iis abſtinemus, quæ morbos creare ſolent. Et interim exigua piacula pleno hauſtu abligurimus; licèt per ea plano pede deducamur ad mortifera. Pudeat nos tandem aliquando, majorem gerere corporis, quàm animæ curam; ne admiſſùm errorem etiam nos olim apud inferos deplorare cogamur. Proin timeamus, ac etiam venialia ſolicitudine ſumma fugiamus. Viperarum enim genimina ſunt, quæ ſi creſcere ſinantur, animæ lethales ictus certò infligent.

Heu! *vita mea inferno appropinquavit; & neſcivi!* (pp) Ad orci marginem per hæc minuta deductum jamjam

(pp) Pſ. 87. v. 4. Item Pſ. 72. v. 22.

jam afflaverat inde *ascendens fumus tormentorum;* (qq) & neglexi! Ah! nisi tu Domine! adjuvisses me, per illa leviora in gravia fors pridem lapsus, jam *habitarem cum igne devorante: cum ardoribus sempiternis.* (rr) Verùm *ô custos hominum!* (ss) qui *odisti iniquitatem* etiam tenuem, (tt) *operi manuum tuarum porrige dexteram*, (uu) & de *portis mortis* (xx) abstractum, *deduc me super semitas justitiæ*, (yy) ut ambulem in eis, declinando â malo etiam parvo. Ante januam cordis mei *colloca Cherubim*, habentem *flammeum gladium, atque versatilem, ad custodiendam viam;* (zz) ne ad illud his *vulpibus parvulis, quæ demoliuntur* mentium *vineas*, (vv) ullus posthac accessus pateat.

§. III.

(qq) Apoc. 14. v. 12. (rr) Isa. 33. v. 14. (ss) Job. 7. v. 20. (tt) Ps. 44. v. 8. (uu) Job. 14. v. 15. (xx) Ps. 9. v. 15. (yy) Ps. 22. v. 3. (zz) Gen. 3. v. 24. (vv) Cant 2. v. 15.

§. III.

Malitia peccati venialis considerata in suis suppliciis.

I. DEnique peccatum veniale est malum magnum in suis, queis tum in hoc orbe, tum in altero mulctatur pœnis. Quàm severa castigatione vindex Numen hoc culpæ genus in hoc adhuc mundo punire consueverit, documento nobis est *dilectus DEO, & hominibus Moyses;* (a) ille, inquam, Moyses, *quocum loquebatur Dominus facie ad faciem, sicut loqui solet homo ad amicum suum:* (b) quem *similem fecit in gloria Sanctorum, glorificavit in conspectu Regum,* (c) *constituitque DEUM Pharaonis,* (d) & cui *similis propheta non surrexit ultrà in Israël.* (e) I. *Queis tum in hoc orbe,*

Hic, inquam, *Principum Princeps & Sacerdotum Sacerdos Moyses,* (f) qui, ùt ait Ambrosius, *victor passionum omnium,* nec

(a) Eccl. 45. v. 1. (b) Exod. 33. v. 11. (c) Eccleſi. 45. v. 1. & seq. (d) Exod. 7. v. 1. (e) Deut. 10, v. 10. (f) Gregor. Nazianz. orat. 22.

nec ullis sæculi captus illecebris, cœlestis puritate conversationis ad DEI similitudinem se perfectæ virtutis ubertate formaverat; (g) Hic (obstupescite ô cæli!) ob levem diffidentiam, quam tamen non nisi venialem noxam fuisse Auctorum (h) plurimi gravissimique testantur) ob levem, inquam, dubitationem & diffidentiam, qua *percutiens bis virga silicem* (i) teste Augustino (l) timidus hæsitabat, an non forsitan ob scelera populi, promissa divinitus, aqua foret neganda? hic propterea . . . ah stupet lingua! ab irata Divinitatis Majestate audire debuit tremendum illud feralis sententiæ fulmen: *Ascende in montem Nebo, & morere in monte.* (m) *Non introduces hos populos in terram, quam dabo eis.* (n) *Videbis* quidem *terram;* at *non ingredieris in eam;* (o) sed *junge-*

(g) Ambros. lib. 1. de Cain & Abel c. 22. (h) Aug. Tom. 4. q. 53. in lib. Num. Abulensis q. 5. & 14. in c. 20. Num. Bellarm. Serm. 5. de Just. Dei. Lorinus, Cornelius, Bonfrerius, Tyrinus in c. 20. Num. & plures alii citati à Lancicio opusc. 16. c. 7. n. 121. (i) Num. 20. v. 11. (l) Q. 19. in Num. (m) Deut. 32. v. 49. (n) Num. 20. v. 10. (o) Deut. 32. v. 52.

jungeris populis tuis. (p) *Ascenditque Moyses, & mortuus est ibi.* (q) Adeò nullam tonantis jussa ferebant moram.

O fatum triste! hìc jam *ulula abies, quia cecidit cedrus.* (r) Et quidem cecidit ipsa Numinis excisa manu, in confiniis promissæ regionis, oculis jamjam usurpans, totoque mentis affectu amplexans terram, ... ah terram! *lacte & melle manantem:* (s) terram tot votis optatam, tot annis quæsitam, tot laboribus ac ærumnis inventam; idque ob unicum, heu! unicum tamque exile piaculum. Et cecidit (quod stupendum!) inter plurima, quæ supplicium hoc aggravabant, rerum adjuncta.

Nam, ne Moyses iram Nemesis suis precibus mitigaret, DEUS, ne rogaret, vetuit, dicens ei: *nequaquam ultrà loquaris de hac re ad me:* (t) ne ille spe veniæ dolorem solaretur, immutabile

(p) Deut. 32. v. 50. (q) Deut. 34. v. 1. & 5. (r) Zach. 11. v. 2. (s) Deut. 6. v. 3. (t) Deut. 3. v. 26.

tabile Numen latam mortis sententiam jurejurando firmavit: *juravit, ut non transirem Jordanem;* (u) utque vulnus exulceraretur, etiam æmulus nominabatur, qui ejus loco *terram Israëli sorte divisurus esset: non tu ingredieris illuc, sed Josue,* & quidem Josue *Minister tuus, ipse intrabit pro te.* (x) denique ad augendam mulctæ acerbitatem, *cacumen Phasgæ ascendere, & oculos ad Occidentem, & ad Aquilonem, Austrúmque & Orientem circumferre* (y) jubetur cum dicto: *hæc est terra, pro qua juravi Abraham, Isaac & Jacob: vidisti eam oculis tuis, & non transibis ad illam.* (z) O graves profectò, quæ hoc funus circumstant, animi plagæ! ô verba acerbo sensu plenissima! *vidisti, & non transibis: non tu, sed Josue Minister tuus ipse intrabit pro te.*

Ah! *ne, quæso, indigneris Domine, si loquar ad te, cùm sim pulvis & cinis.* (aa) En! servus hic tuus, quem ob tenuem

(u) Deut. 4. v. 21. (x) Deut. 1. v. 37. & 38. (y) Deut. 3. v. 27. (z) Deut. 34. v. 52. (aa) Gen. 18. v. 27. & 30.

tenuem adeò culpam tanta affligis pœna, eſt ille Moyſes, *qui negavit ſe eſſe filium Pharaonis, magìs eligens affligi cum populo DEI, quàm temporalis peccati habere jucunditatem:* (bb) qui *arripiens vitulum aureum combuſſit, & contrivit uſque ad pulverem:* (cc) *de cujus ſpiritu tuliſti, ut ſeptuaginta Rectoribus communicares.* (dd) Eſt ille Moyſes, *qui erat vir mitiſſimus ſuper omnes homines, qui morabantur in terra,* (ee) quadraginta annorum ſpatio tres milliones hominum, & quidem duræ cervicis hominum, inſigni patientia ſuſtinens: qui calumniis laceſſitus, opprobriis irritatus, lapidibus appetitus, tamen læſam dignitatem non ſolùm non vindicavit, ſed inſuper pro rebellibus eo ardore interceſſit, ut exclamârit: *aut dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro, quem ſcripſiſti.* (ff) Eſt denique ille Moyſes, quem ipſe tu *ſervum tuum in omni domo tua fideliſſimum* vocâſti, (gg) &

(bb) Hebr. 11. v. 24. (cc) Exod. 32. v. 20. (dd) Gregor. M. 2. part. Paſtoral. c. 5. Item Num. 11. v. 17. (ee) Num. 12. v. 3. (ff) Exod. 32. v. 32. (gg) Num. 12. v. 7.

& hic, ô *DEus clemens!* (hh) hic talis, tantúsque Propheta .... â Te, ... cujus miſericordiæ non eſt numerus, & bonitatis infinitus eſt theſaurus, ob unicam hanc offenſiunculam nullam veniæ gratiam, imò nec caſtigationis prolationem mereatur? ſolíne ergo illi non parcas, qui toties â te, ùt aliis parceres, impetravit? memento, quæſo, memento Domine manſuetudinis tuæ!

At fruſtra ſum: *juravit Dominus, & facti non pœnitebit eum.* (ii) Fixum eſt; his inſuper habitis, moriendum Moyſi, viro tot miraculis claro, tot meritis illuſtri, tot virtutibus prædito; moriendúmque ob modicum adeò nævum; & quidem in monte Nebo; unde triſtis, qui dolorem exaſperaret, proſpectus in ſubjectam promiſſionis terram patebat. Ut nempe poſteri ex ſupplicii magnitudine venialis offenſæ gravitatem metirentur.

Heu!

(hh) Jon. 4. v. 3. (ii) Pſ. 109. v. 4.

Heu! miſeros nos! *ſi hæc in viridi ligno, in arido quid fiet?* (ll) Si hæc Moyſi, & quidem ob unicum, eùmque tam parvum errorem, quid nobis eveniet? nobis? . . . qui tot, tamque maligna indies accumulamus delicta? O *Superi!* (exclamat Sanctus Baſilius) *cùm videam Moyſen ſummum illum veri DEI cultorem veniam deprecari, nec tamen conſequi; cùm videam huic poſt tot, tamque egregia facta nullam veniam dari, planè perſpicio, illam ſeveritatem Cœli, quam deſcribit Apoſtolus in ſua ad Romanos epiſtola, dicens: time: ſi enim Dominus naturalibus ramis non pepercit; time, ne fortè nec tibi parcat.* (mm) idque eò amplius time, cùm ultori DEO frequens ſit, in hoc mundi theatro ejusmodi tragædias orbi ſpectandas dare.

Fugacem ſolummodo mentis obtutum in obvias Syriæ plagas defige, & multiplex mortis ſcena mox lumina feriet. Hìc enim videbis ſeptuaginta duo millia virorum peſte conſumptorum;

(ll) Luc. 23. v. 31. (mm) Orat. 3. de peccato.

rum; (nn) ibi quinquaginta millia Bethsamitarum repentina nece punitorum; (oo) illic *omnes thesauros domûs DEI, & domûs regiæ, omnem Jerusalem, & omnes fortes exercitûs, ipsum Regem cum matre, uxoribus & liberis in captivitatem de Jerusalem in Babylonem* (pp) abduci cernes, abstrahíque.

Jam verò in hos cadaverum cumulos, in illas Solymæ ruinas, in hæc captivorum agmina si oculi intendantur; si tot viduarum, ac pupillorum lacrymæ, & lamenta attendantur; an non jure suspicari quis posset, Hebræos denuo vel vitulos adorâsse? vel rebelles contra Dominum murmurâsse? aut iterata temeritate gravissimas leges conculcâsse? vel certè alia quæpiam gravioris notæ facinora perpetrâsse, quèis cœlestes iras adeò exasperârint?

Et en! non nisi levis superbia Davidis, vana ostentatio Ezechiæ, præceps irreve-

(nn) 2. Reg. 24. v. 15. (oo) 1. Reg. 6. v. 19. (pp) 4. Reg. 24. v. 13. & 15.

irreverentia Bethſamitarum tot calamitatum, tantæque ſtragis unicus fons & origo fuit. Quæ tamen piacula ſolùm venialia fuiſſe Auctores communiùs autumant; (qq) *miſit* enim *Dominus peſtilentiam in Iſraël;* (rr) quia David juſſerat Joabum *numerare populum, ut ſciret numerum ejus.* (ss) *Bethſamitas percuſſit, eó quòd vidiſſent arcam Domini,* (tt) eámque curioſiùs inſpexiſſent. *Ablata* denique *ſunt omnia, quæ erant in domo Regis, & non remanſit quidquam;* (uu) *eò quòd* non nihil *exaltatum fuiſſet cor Ezechiæ.* (xx) Hiſque pœnis teſte ſacro Codice gemini hi Reges, eorùmque ſubditi fuerunt caſtigati, non obſtante, quòd David aliàs fuerit *vir ſecundùm cor DEI:* (yy) quòd *non fuerit ſimilis Ezechiæ de cunctis regibus Juda:* (zz) quòd *Bethſamitæ obtulerint*

(qq) Ita Ambroſius lib. de pœnit. c. 9. Gregor. M. in 1. Reg. c. 4. ſub finem. Theodoretus q. 14. Salianus A. M. 3374. Num. 32. & 33. Serarius in 4. Reg. & 2. Paral. Lancicius Opuſc. 16. c. 8. n. 133. & c. 12. n. 210. (rr) 1. Paral. 21. v. 14. (ss) 2. Reg. 24. v. 2. (tt) 1. Reg. 6. v. 15. (uu) 4. Reg. 20. v. 17. (xx) 2. Paral. 32. v. 26. (yy) 1. Reg. 13. v. 14. & Actor. 13. v. 22. (zz) 4. Reg. 18. v. 3. & ſeq.

holocausta, & immolaverint victimas illa ipsa die Domino. (w) Quis hìc, ô DEUM immortalem! quis justitiæ Divinæ rigorem non admiretur, & pertimescat? quis parvæ etiam noxæ malignitatem inde non colligat, & execretur?

At dices: tantúmne ergo criminis sit, infirmum hominem lubrico pede in levem quandoque nævum incurrere, ut propterea mox cœlum in iras, aër in fulgura, nubes in tonitrua erumpere debeant? Apage tot fulmina! leniora Creator fovet sensa; *ipse enim cognoscit figmentum nostrum.* (aaa) *Nec habemus Pontificem*, teste Apostolo, *qui non possit compati infirmitatibus nostris.* (bbb) Magna supplicia magna supponunt crimina; minora ejusmodi non merentur.

Enimvero ita si est, ergo Divinus Judex gravis injustitiæ se reum fecit, Moysen, Ezechiam, Davidem, Bethsamitas, & Ozam ob tenuem culpam tam severè puniendo. Ergo iniquus

morum

(w) 1. Reg. 6. v. 19. (aaa) Psal. 102. v. 14. (bbb) Hebr. 4. v. 15.

morum is cenſor fuit, uxorem Loth ob fæmineam curioſitatem, duos & quadraginta parvulos ob puerilem petulantiam, re omnium terribilium terribiliſſima nempe ſubita morte afficiendo; dum illa *verſa eſt in ſtatuam ſalis, quia reſpexit poſt ſe;* (ccc) hos verò, *egreſſi duo urſi de ſaltu laceraverunt;* (ddd) quia Eliſæo illuſerunt. Ergo in nova etiam lege rigidè nimis, injuſtéque orbis Moderator egit, dum Abbatem Moyſen, quem Caſſianus *ſingularem, & incomparabilem virum appellat, ob prolatum in quadam diſputatione contra Abbatem Macarium paulò durius verbulum, tam diro confeſtim tradidit dæmoni poſſidendum, ut humanas egeſtiones ori ſuo, ab eo impulſus, ingereret;* (eee) licèt hic linguæ lapſus leve piaculum non exceſſerit? tam blaſphema pectore ſenſa quis foveat?

Abſit, ait Huſſæus Vates, *abſit ab Omnipotente iniquitas.* (fff) *Verè enim*

(ccc) Gen. 19. v. 26. (ddd) 4. Reg. 2. v. 24. (eee) Caſſianus collat. 7. c. 27. (fff) Job. 34. v. 10.

non condemnat frustra. (ggg) Potiùs venialis delicti immanem malitiam ex vindictæ hujus rigore metiri discamus, indeque arguamus, magnum omnino, & execrandum esse malum oportere etiam exile peccatum; cùm id *misericors ille & clemens, patiens & multæ miserationis DEUS* (hhh) in hoc adhuc mundo tam horrendùm plectat, castigétque.

II. *Tum in altero plectitur.* II. Quod ipsum magis elucet ex pœnis, altero in orbe propterea infligi solitis; utpote quæ numero plurimæ, acerbitate maximæ, diuturnitate longissimæ sunt. Nam cruciamenta piacularis carceris sunt innumera, & atrocissima; quia plura & sæviora omnibus tormentis Martyrum, omnibus suppliciis latronum, omnibus morborum cruciatibus simul & collectim sumptis. Non mea hæc, sed Sanctorum Augustini, (iii) Anselmi, (lll) & Venerabilis Bedæ sententia est, dicentis: *purgatorii correctio gravior est,* quàm

(ggg) Job. 34. v. 11. & 12. (hhh) Exod. 34. v. 6. (iii) In Psal. 37. (lll) In 1. Cor. 3.

quàm quidquid unquam passi sunt latrones, vel sancti Martyres, vel quidquid homo gravius potest excogitare. (mmm) Cui astipulatur S. Julianus Archiepiscopus Toletanus, ita loquens: *gravior est ignis purgatorii, quàm quidquid homo potest pati in hac vita.* (nnn)

O voces terrore plenas! heu! ex mente Patrum ille ignis gravior est, quàm *quidquid unquam passi sunt* latrones à judicibus, Martyres â Tyrannis, ægrotantes â morbis. Quin imò gravior est, quàm *quidquid homo potest pati in hac vita.* Et proh! quantum non potest pati homo, vitalem respirans auram? Quis nostrûm in digitos mittet omnia afflictionum & miseriarum genera, quibus mortales in hac lacrymarum valle obrui possunt, ac torqueri? solùm intremus insanabilium nosocomia, visitemus Venetos carceres, intueamur Anglorum equuleos, ô quâm multiplices & horrendi cruciatus humana hic corpora affligunt!

(mmm) Tom. 5. l. 3. exposit. in Lucam.
(nnn) L. 2. prognost. c. 19.

Enumerat Gallenus plura millia disparium inter se dolorum, à quibus unicum caput vexari valeat. His si addantur illi, quibus reliquum corpus, præsertim secretiores ac intimæ hominis partes cruciari possunt, quantus afflictationum exercitus conflabitur? Et tamen (ùt asserunt gemina Ecclesiæ lumina Sancti Cæsarius, & Thomas) non æquabunt vel minimam illius ergastuli pœnam. *Ille ignis purgatorii* (ait Arelatensis) *durior erit, quàm quod potest pœnarum in hoc sæculo aut videri, aut cogitari, aut sentiri.* (ooo) Aquinas verò affirmat, *pœnam minimam purgatorii excedere maximam hujus vitæ.* (ppp)

Mentis, quæso, hìc vires collige, quisquis hæc legis ac verborum sensa attentiùs perpende. O Superi! ergóne possibile sit, ut *minima ibi pœna excedat præsentis vitæ maximam? ut ille ignis durior sit, quàm quidquid pœnarum in hoc sæculo excògitari potest?* Et tamen ita est. Omnes excogitandi cruciatus in

---

(ooo) Hom. 8. ad populum. (ppp) In 4. d. 21. q. 1. a. 1. q. 3.

in ejusmodi animam velut ad centrum confluent, eámque torquebunt ſine levamine, continenter ſine ulla intermiſſione. Id eſt, purgans anima eo doloris genere pro ratione culparum cruciabitur, qui æquabit omnes illos, queis ferendis tum corpus mortale in ſuis ſenſibus & organis: tum anima in ſuis facultatibus capax eſt; iisque cruciabitur diuturna plurium annorum intercapedine. Ad iſta edicite! cui, quæſo, præ horrore non rigeant artus? At pergamus.

Et hæc numero plurima, acerbitate maxima, duiturnitate longiſſima luſtrici illius rogi ſupplicia infliguntur ob veniales culpas . . . heu! ob veniales culpas! . . . ob mendaciolum, levem iracundiam, modicam diſtractionem, verbum otioſum, ob perdita temporis momenta. Ah! ob illas ipſas veniales culpas, quarum nos innumeras de die petulanter admittimus, per jocum effutimus, cum halitu proflamus.

Et infliguntur (contremiſce ô peccator!) mentibus polo deſtinatis, ſponſis Chriſti, filiis & hæredibus cœli; & quidem infliguntur à DEO juſtiſſimo, qui peccatum ultra meritum punire non poteſt; quique animas illas tenerrimo, & infinito amore proſequitur; ídque (quod horrendum) continuato per plures annos ſupplicio. O Cœlites! his tam infandis doloribus ob unicum non raró & levem nævum animæ electæ ſumméque dilectæ â mitiſſimo Numine torquentur non una vel altéra horula, ſed continuato per plures annos cruciatu. Agite! ex his quid jam concludimus?

Ergo (ſequelæ vis perpendatur) ergo vel DEUS injuſtiſſimus & crudeliſſimus eſt tyrannus (quod blasphemum foret vel ſuſpicari) vel parva etiam noxa prorſus tremendum, & execrandum eſt malum. Ita eſt ô Religioſe! ô Sacerdos! aut DEus crudeliſſimus eſt tyrannus, aut illa tua vana gloria, mentis evagatio, impatientia prorſus tremendum & execrandum eſt malum.

O Supe-

O Superi! hæc credimus, hæc etiam alios docemus; & tamen peccamus. Scimus vel unicam tenuem offenſam mereri luſtrales flammas; & tamen peccamus. Non auderemus vel leviter delinquere, ſi certô ſciremus, nos poſt unum vel alterum tale erratum vivos in foro comburendos eſſe. Ah! credimus nos ob illas ipſas, quas committimus leviores maculas in illis ignibus arſuros, & tamen eas tam audacter augemus, *& iniquitatem velut aquam bibimus.* (qqq) Quæ hæc inſania? Ah! tandem meliora ſapiamus, & his veritatibus convicti, magnum ſemper horrorem ac implacabile odium omnis piaculi etiam exigui animo foveamus.

O DEUS! ego pugillus cineris te Dominum dominantium poſt collatas mihi tot gratias offendi, & quidem toties... ídque per riſum... pro re tantilla... ex mera petulantia; ubi nulla penitus boni ſpes, aut mali metus impellebat. Ah! nec pro obtinendo

(qqq) Job. 15. v. 16.

nendo totius mundi imperio, nec pro evitando etiam gravi morbo aut ipsa morte, decuisset Te Summum Bonum vel levissimè offendere; hæc scivi, & tamen innumera per diem à mane ad vesperam usque continua serie venialia accumulavi; idque jocando. O Cœli! jocando DEUM . . . Ah! DEUM meum ac Patrem optimum . . . ob vile commodum, ob inanem gloriam, animi exhilarandi causa offendi. Ad confinia lethalis noxæ, & orci marginem per leviuscula deductus, salutis prodigus etiam risi, & debitas iis in lustrico carcere pœnas nihili feci. O cæcitatem sanguineis lacrymis dignam!

Sed pænitet. . . . doleo . . . detestor omne etiam minimum peccatum. Insculpta cordi adamantino stilo aurea illa adhæreat tessèra, nulla unquam oblivione delenda; *malo mori, quàm fædari etiam levi labe.* Illumina Domine, ah! *illumina tenebras meas*, (rrr) ut clariùs indies agnoscam venialis culpæ gravitatem! *spiritum rectum innova* in

(rrr) Psal. 17. v. 29.

in visceribus meis, (sss) ut ingenti horrore fugiam, & averser, quidquid etiam leviter Divinæ tuæ displicet Majestati.

§. IV.

De practico peccati venialis odio, ejusque sedulo vitandi studio.

Cùm fructus ex hactenus dictis colligendus, non consistat in sterili solùm cognitione enormis malitiæ venialis noxæ, sed potiùs 1. in practico ejus odio, 2. illiusque serio cavendi studio, præsenti paragrapho utrumque animis altiùs inserere conabor; & quidem variante stilo, more investigationis rem tractabo, ut sacræ collectioni triduô vacaturis, pro examine statûs servire queat. Id quod plerumque etiam deinceps in quovis ultimo cujusvis capitis paragrapho observabitur.

I. Itaque salutis studiose Lector, postquam levioris etiam piaculi malignitatem in se ipsa considerâsti, eámque adhuc magis ex funestis ejus sequelis, *I. De practico ejus odio.*

(sss) Psal. 50. v. 12.

querelis, horrendisque suppliciis exhorrescere didicisti; examina modò, quàm firmus igitur menti dominetur *horror* offensæ venialis saltem deliberatæ, & pleno cum assensu admissæ?

Perpende, an seriò credas, *ab uno minori delicto majus malum advenire, quàm à toto simul tartaro?* (a) *& longè meliùs esse, corpus ac omnia corporea perire simul, quàm lædi animam in re etiam minima?* (b) adeoque *multò intolerabiliorem esse DEI offensam quamlibet exiguissimam ipso Luciferi inferno?* (c) Perpende, inquam, an hæc, & qua fide credas? num certa, & constanti? an verò dubia solùm, aut debili?

Insuper inquire, num tanto & pari mœrore affligaris, si fors labi te in ejusmodi piaculum contingat, quo, & quanto conficitur bonus alioquin ac teneræ mentis Christianus, qui casu fortuito in crimen mortiferum prolabitur? An cum S. Anselmo malis *te in*

(a) S. Theresia in vita à se scripta c. 25. (b) S. Dorotheus Serm. 20. (c) B. Catharin. Genu. cap. 27.

in orcum demergere, quàm talem culpam committere; ac potiùs purum, & innocentem gehennam intrare; quàm peccati hujus sorde pollutum cœlorum regna tenere? (d)

Percontare ex temetipso: quidsi levi mendacio lethalem morbum, gravem infamiam, ferale supplicium à me amoliri; aut honorificum quoddam munus, vel centum aureos acquirere, aut erumpens subitò propriæ domûs incendium extinguere possem, an non mentirer? .... si aut leviter peccandum, aut re valde amata carendum foret, quid agerem? .... Ad hunc lapidem lydium illud, quo ejusmodi nævos aversaris, odium periclitare; & cum Eleazaro fortiter decerne, *præmitti te malle in infernum,* (e) quàm levi etiam noxa fœdari. Secus *manum Omnipotentis nec vivus, nec defunctus effugies.* (f) Nam *peccata etiam parva impunita esse non possunt.* (g)

(d) Lib. 1. cur DEus homo c. 21. (e) 2. Machab. 6. v. 23. (f) Ibid. v. 26. (g) S. Prosper in sent. S. Aug.

Proin cura, ut semper animo altè immissus insideat horror omnis peccati venialis saltem deliberati, præcipuè illius, 1. in quod frequentiùs laberis; nam crebriùs nos infestans morbus primam Medici exposcit manum. 2. Quod aliorum defectuum fons est & origo; succisa enim radice, sua sponte arescent stolones rami. 3. Quod ad lethalia proximiùs deducit; qui enim præcipitium seriò timet, etiam semitam, quæ eò ducit, horret. *Non citò ad majora progreditur*, ait Hieronymus, *qui parva formidat*. (h) *Cura ergo levia, quoad levia sunt, ne graviora fiant;* (Sancti Dorothei monitio est) *facilè enim ab his parvis ad magna committenda delabimur.* (i) Nam (ùt observat S. Gregorius Papa) *in unoquoque lapsu à minimis semper incipitur, & succrescentibus defectibus, tandem ad mortifera devenitur.* (l)

II. *De sedulo ejus vitandi studio.*

II. Verùm non sufficit ingens hujus monstri concepisse odium, nisi huic

(h) Epist. 14. ad Paulinum. (i) Serm. 5. (l) L. 31. Moral. c. 9. al. 12.

huic ſolers pariter, in eo vitando, ſocietur ſtudium; quod quatuor capita complectitur, nempe firmum propoſitum, aſſiduam vigilantiam, promptam repugnantiam, & charitati junctum orationis fervorem. Cùm verò *propoſitum* cavendi futura, nequeat eſſe ſat *firmum*, niſi ardens de admiſſis præceſſerit dolor,

1. Examina, quàm incenſus is eſſe ſoleat? Nam teſte V. F. Alphonſo Rodriquez *etiam unicum tale delictum meretur, ut tota vita defleatur.* (m) Proin vide, an & quàm fervens ſit illa deteſtatio, quam de commiſſis levioribus erratis examini nocturno ſubjungere, & ſacræ exomologeſi præmittere aſſueviſti? Sique interdiu leviter te labi contingat, num mox doleas, vel dicendo cum Regio Pſalte: *peccavi;* (n) vel exclamando cum illo cæco: *JEſu Fili David! miſerere mei;* (o) vel ingemiſcendo cum illo publicano: *DEus propitius eſto mihi peccatori.* (p)

 Præter-

(m) In Ejus vita l. 1. c. 3. (n) 2. Reg. 12. v. 13. (o) Marc. 10. v. 47. (p) Luc. 18. v. 13.

Præterea inquire, quàm firmum tunc & efficax ſit, illa deinceps cavendi decretum? an ſemper unum aliquod ſingillatim deſignes, inpoſterum usque ad proximam tui in ſacro tribunali accuſationem peculiari cura corrigendum? Numque hoc confeſſionis propoſitum renoves horis ſucciſivis, quibus aliàs latens triticea ſub nube DEus adorari à te conſuevit? quot jam hujus generis noxias per toties repetitas conſcientiæ expiationes emendaris? væ illi, cujus vitio cœleſte hoc pharmacum vertitur in toxicum.

Ut autem memoratus dolor debito cum fervore deinceps eliciatur, dictumque propoſitum optata efficacitate non careat, ea, quæ de levis piaculi malitia hucusque prioribus §§is fuerunt inculcata, vivaci memoria erunt retinenda, & vel ſub meditatione, vel aliàs ſæpius recolenda. Sicut enim (ùt docet S. Thomas) *omne peccatum contingit ex defectu cognitionis*, (q) qua ejus turpitudo, gravitasque rite cogno-

(q) 1. 2. Q. 77. a. 2.

cognoſcitur; ſic é contrario ejus perſpicua notio potens, & efficax eſt, quo à peccando retrahimur, frænum. Et ſicut cognitio veneni, quo turget ſerpens, efficit, ut eo vel longiùs viſo, ſtatim quis pedem referat, declinétque; ita viciſſim *tanquam à facie colubri fugiet peccatum* (r) etiam puſillum, quicunque ejus fœditatis perſpicaci jugíque notitia prædictus fuerit. Et hinc S. Edmundus Archiepiſcopus Cantuarienſis, hac quia claruit, *in rogum ardentem inſilire maluit, quàm delictum ullum ſciens admittere.* (s) Contrà verò nos (Chryſoſtomi verba ſunt) *quia non celeriter animæ lucernam accendimus,* qua illuſtrati hujus vitii malignitatem inſpiciamus, *ſingulis diebus offendimus.* (t)

2. Nihilominus nec iſta quidquam proficient, niſi acceſſerit *perpetua* quædam *vigilantia* & ſolicitudo aſſidua, ne â nobis ullo pacto offendatur DEUS. Hoc remedio S. Patriarcham Ignatium ſuo ſingulari emolumento uſum fuiſſe,

 teſta-

(r) Eccleſi. 21. v. 2. (s) In Ejus vita.
(t) Hom. de S. S. Martyribus.

testatur Maffejus, sic de eo scribens: *erat in perpetua quadam vigilia contra omnes rerum mortalium illecebras & otiosam mentis evagationem; nec minùs accuratè animum ab omni labe tuebatur, quàm qui pretiosis ornati vestibus via lutulenta coguntur incedere.* (u) Aurea certè, & peraccomoda hæc â vestimentis petita similitudo est; *sicut enim* (ait Macarius senior) *si socors aliquis & ignavus per loca spinis & luto plena noctu gradiatur, vestísque ejus hinc inde neglectim defluat, ea vel spinis lacerabitur, vel luto polluetur; ad eundem ferè modum anima nostra cum corpore suo transiens per spinas, & lutum hujus vitæ, nisi ex omni parte cum studio & diligentia coërceat se ipsam, mox spinis & luto variorum defectuum fœdabitur, & lædetur.* (x) Præterea *cùm* (ùt enunciat Chrysostomus) *hostem habeamus perpetuum, ac fœderis nescium; manifestum est, magna nobis vigilantia opus esse, ut ejus fraudes vincere possimus.* (y)

Itaque

(u) L. 3. c. 1. (x) Rosvveid. in vit. Patrum.
(y) Hom. 60. in Gen.

Itaque examina, qua providentia quinque ſenſibus, ac tribus animæ facultatibus invigiles? An cautè (ùt monet idem Macarius) *oculum avertas, ne prava videat? aurem ſubducas, ne noxia audiat? linguam refrænes, ne vana loquatur? cor denique conſerves, ne cogitationes aut deſideria per mundum impune volutentur.* (z) Quid enim mirum, quod hinc atque illinc in offendicula impingas, ſi cunctis appetitionibus & phantaſiis liber acceſſus ad te ac tranſitus pateat? ſi illos animi proditores (ſenſus intelligo) licenter vagari ſinas? præſertim oculos & linguam; nam *vitiis noſtris per oculos via eſt*, ait Quintilianus; (aa) *eósque cor nefariè ſequi ſolet.* (bb) Per illos veluti per feneſtras mors furtim in animam intrare, eiúque gratiæ theſaurum diripere conſuevit. *Lingua* verò, teſte Apoſtolo Jacobo, *ignis eſt: univerſitas iniquitatis eſt, quæ maculat totum corpus: inquietum malum eſt, plena veneno mortifero.* (cc) *Ut ergo*

(z) Loc. ſupra cit. (aa) Declamat 1. pro cæco. (bb) S. Greg. Nazianz. (cc) Jacob. 3. v. 6.

mens munda in cogitatione servetur, monitore Hieronymo, *deprimendi sunt oculi, quasi quidam raptores ad culpam.* (dd) *ori* verò *tuo pone custodiam, & ostium circumstantiæ labiis* tuis, *ne* cor tuum *declinet in verba malitiæ*, (ee) præcipuè in murmurationes, stultiloquia, detractiones, litigia, susurrationes, mendacia & alia his similia viperarum genimina.

Juverit etiam sub meditatione, vel post exomologesin, aut sacram Synaxin animo revolvere occasiones & illicia peccandi leviter; v. g. illa loca, personas, negotia, quæ uberiorem ejusmodi lapsibus ansam præbere consueverunt; seque prævio horrore, ac præmisso dissensu, aut fugæ proposito contra lapsionem obarmare. Nam teste Chrysostomo *consideratione laqueorum, in quibus incedimus, peccata vitantur.* (ff) *Insidiantis enim culpæ evadere gladium nequeunt*, (Gregorii Magni effatum est) *qui non solicito quotidie timore*

(dd) In cap. 3. Thren. (ee) Psal. 140. v. 3. & 4. (ff) Hom. 15. ad pop.

more contra ista mentem muniunt. Facilis est enim animus vinci imparatus, si haud accinctus derepente ineat certamen. (gg) *Expedit ergo prævidere pericula, quæ formides, ut egregiè præmunitus prodeas in aciem.* Ita Sanctus Theodor. Studita. (hh) Considera igitur, quomodo circa ista te habeas?

3. Præcipuè verò, an mox primordiis *prompta repugnantia* obnitaris, & ipsa etiam piaculorum initia providè vites? Age, *scrutare Jerusalem in lucernis*, (ii) & vide, an non subin tentationi semi-plena voluntate succumbas? inter assensum & dissensum dubius titubes? & aliquid saltem hostis intra cordis castellum admittas? O temerarie! si animæ te cura, si cœli te amor tenet, per tuam te salutem obtestor, vel umbram fuge; ipsa etiam tuta time: ad primum inimici conspectum mox ad arma conclama. *Jubet enim Dominus*, (ait Palladius) *ut observemus caput serpentis; contrito enim ejus capite totum corpus est mortu-*

(gg) In Jobi c. 9. (hh) Serm. 116. (ii) Soph. 1, v. 12.

mortuum. (ll) Quique principiis audax obstiterit, is indubié victor erit.

Rationem dat B. Laurentius Justinianus, sic scribens: *quia, quò quisque magis strenuè ab initio pugnaverit, eò robustior evadet, majoribúsque auxiliis â DEO adjuvari solet.* (mm) Secus (crede mihi) neglecta scintilla, magnum excitabit incendium. Levem negligentiam turpis sequetur lapsus. *Sicut enim parva* (Oris Aurei comparatio est) *in vestimentis facta scissura, nec resarcita, magnam facit disruptionem; & sicut torrentes, si vel minimum ceperint ingressum, mox totum introducunt fluentum;* (nn) ita quoque cerastes stygius, modò per rimulam caput immittere fuerit permissus, mox reliquo corpore sinuosa fraude secutus, omnium potietur. Nempe nimiùm vafer est: anguilla glabrior est: sisti, teneri impatiens est; si vel digitum ei porrexeris, mox totam admordebit manum; victusque

(ll) In Historia Lausiaca c. 52. (mm) Lib. de instit. & regim. Prælatorum cap. 4. (nn) S. Chrys. hom. 19. ad pop.

ctusque certò cades, nisi assultûs primordiis generosè restiteris.

4. Id autem ut fiat, *multa & ferventi oratione, DEique amore muniendus est animus*, (ait S. Isidorus Pelusiota) ne â dæmone per peccata suggesta vincatur. (oo) Oratio enim est illud armamentarium, unde opportuna vincendis hostibus arma depromuntur. Amor DEI verò est ille focus, ubi illa ancipiti acie instruuntur, & magis exacuuntur. Nam, nisi charitas bellicos ardores indiderit, nostra omnis pugna languebit. *Et nisi magnis precibus gratia in nos implorata descendat, nequicquam vincere conamur errores & tentationes; cùm pares nos ad eis resistendum, non liberum arbitrium, sed DEI solùm facere possit auxilium;* (pp) quod tamen non datur, nisi oranti.

Inquire itaque, quàm ardenter etiam tu cum Machabæo ores, *ut Dominator cælorum mittat Angelum suum bonum ante*

(oo) Lib. 2. Epist. 164. (pp) S. Innoc. Papa ad Conc. Carthaginense.

te te in timore & tremore magnitudinis brachii sui? (qq) An imiteris Judam, & Socios ejus, *qui invocato DEO per orationes, cum suis hostibus congressi sunt, manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes.* (rr)

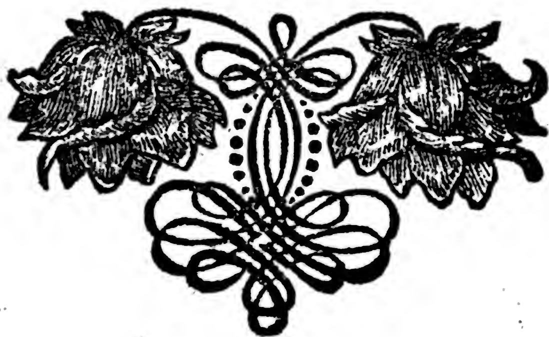
Indaga, an per selectos, & certis temporibus eliciendos charitatis actus, contra frequentiores, magis periculosos & familiares tibi lapsus præmunire te labores? ex. gr. audito horologii pulsu, dicendo: *amo te mi DEUS! super omnia; & hinc malo infamari, ægrotare, mori, quàm fœdari veniali nævo, præsertim isto* N; aut contestando: *ô Domine! etiamsi possem levi iracundia, mendacio, distractione crurifragium, infamiam, morbum, aut mortem declinare, vel summam mihi scientiam, æstimationem hominum & amorem procurare, nollem delinquere.* Ejusmodi affectus & vibrata cœlum versùs charitatis spicula, contra DEI offensas etiam minores potens antidotum esse, testatur S. Prosper,

(qq) 2. Mach. 15. v. 23. (rr) Ibid. v. 26. & 27.

ſper, dicens: *ſi DEUM ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis, unde peccati deſideriis ſerviamus.* (ss)

Itaque deſcripto ſuperiùs odio, ſi levium etiam noxarum *malitiam* execrati fuerimus; ſi relatis quatuor remediis uſi, illas evitare conſtanter ſtuduerimus, beati erimus; quia mundi corde. Nec erit, quod nobis ab earum *effectibus* aut *ſuppliciis* timeamus.

(ss) Lib. 3. de vitæ conſt. c. 15.

CAP. II.

CAPUT II.

DE TEPORE.

Cùm animi languor levis offensæ spuria proles sit, & mali corvi malum ovum audiat; jure suo primum à veniali locum in tristi hac obstaculorum serie sibi vendicat. Sicut enim gravior corporis ægritudo gressum omnem pedum moratur, ita & animæ tepor omnem virtutis progressum sistit. Ex quo abunde patet, eum post minuta peccata impedimentorum esse maximum, ac veluti primipilum. Verùm I. illius malignitas, II. ejus effectus potens incitamentum erunt, hanc pestem nostra ex mente ocyus excutiendi.

§. I.

Teporis Malignitas.

I. *Tepidus similis est agro ho-*

I. O tepide! tu es ille *ager hominis pigri*, (a) quem *totum repleverunt urticæ* indomitarum affectionum; tu

(a) Proverb, 24. v. 30.

tu illa *vinea viri stulti*, (b) *cujus superficiem operuerunt spinæ* innumerabilium per diem defectuum, continua serie admissorum; tu illud vinetum, *cujus maceria lapidum*, nempe collectio animi, & peculiaris tutela Numinis, ablata penitus, atque *destructa* est. (c) Dominans menti tepor est ille *aper de sylva, & singularis ferus*, (d) *qui depastus est* animam tuam ita, ut cordis intima ingressus, temetipsum stupere cogaris totum diversum ab illo, qui olim tyro fuisti.

minis pigri, &c.

Ficulnea illa *stans secus viam*, non habens *nisi folia tantùm* simulatæ virtutis, quæ diris devota à Christo, *arefacta est continuò*, (e) animæ tuæ penitus aridæ, sterilis, languidæ infelix typus est. Hæc enim est illa *terra*, quæ *sæpe venientem super se bibens* gratiarum *imbrem*, *non profert* nisi vitiorum *spinas ac tribulos*, (f) & quæ propterea *maledicto proxima* est. Hæc similis est illis *sepul-*

(b) Ibid. v. 30. (c) Ibid. v. 31. (d) Psal. 79. v. 14. (e) Matth. 21. v. 19. (f) Hebr. 6. v. 8.

sepulchris de albatis, (g) *quæ à foris parent hominibus speciosa*, veste scilicet & nomine Religiosi; *intus autem plena sunt ossibus mortuorum & omni spurcitia.*

O si conscientiam hominis tepidi diducto sipario inspectare daretur, eveniret nobis, quod Ezechieli, per foramen in templum inspicere jussò; nempe attoniti *videremus abominationes pessimas reptilium & animalium in circuitu per totum.* (h) Quid enim aliud sunt falsa illa principia, queîs ille nixus mentis aculeos sopire conatur? quid aliud illa mordax lingua, & litigiosa: illæ aversiones, invidiæ, æmulationes, & superbiæ: ille spiritus murmurationis, & acrimoniæ: occultus ille amor proprius, qui tacitè serpendo, omnes actiones suo veneno inficit, & corrumpit? quid aliud illa peccata occulta, quibus tepentis animus instar putridæ carnis acervatim verminat?

II. *Ejus vita est series* II. Et profectò videre ejusmodi hominem Sacris operantem, vel mensæ Eucha-

(g) Matth. 23. v. 27. (h) Ezech. 8. v. 9. & 10.

Euchariſticæ accumbentem, idem eſt, ac videre *abominationem deſolationis, ſtantem in loco ſancto.* (i) Nam incubans animæ languor ex oculis, vultu, moribus, ex ipſo greſſu, & voce triſti frigore promicat. Trementibus præ reverentia Cherubinis, & ardentibus præ amore Seraphinis, ille inter hos medius indecoro geſtu ſtupidum mentis gelu undique proflat; ac illo ipſo tempore, quo myſtica verba profert, aut cœleſti pane reficitur, cum vanis cogitationibus velut cum totidem catellis pueriliter ludit, omni pietatis ſenſu deſtitutus. *continuorum defectuum.*

Conſcientiam ſacra exomologeſi mundaturus, ejus generis præparationem, tam oſcitanter deproperatam, præmittit, ut hæc ipſa expiatio iterata confeſſione ſit expianda; & inſtar *canis, qui revertitur ad vomitum,* (l) poſt horam denuo perpetrat, quod paulo ante ſe vitaturum promiſit. Ea corporis immodeſtia, linguæ volubilitate, ſpiritûs inertia, & diſſipatione voca-

(i) Marc, 13. v. 14. (l) Proverb. 26. v. 11.

les preces persolvit, ut accersita sibi Regii Psaltis maledictione, *ipsa oratio ejus illi fiat in peccatum;* (m) dum attentiùs ludit, quàm orat; Deumque irritat illa ipsa actione, qua ejus iram placare deberet.

Præscripta Religionis exercitia, quæ sine nota omitti nequeunt, solùm ex consuetudine, respectu humano, aut dura necessitate compulsus, non nisi in speciem, oculis illusurus, obit cum summa languentis animæ nausea. Confiteri sine emendatione, accedere ad synaxin sine devotione, vacare sacris collectionibus animi sine fructu, opera quotidiana sine debita intentione, methodo, ordine, solùm ex impetu, commodo, alióve vitioso fine, ac modo peragere, usitatum ei est.

Unde fit, ut cum illo ægroto *triginta & octo annis* hæreat penes *probaticam piscinam*, assidens fonti gratiarum, quin tamen *ab infirmitate sua* (n) unquam sanetur. DEUS illi desipit,

(m) Psal. 108. v. 7. (n) Joan. 5. v. 14.

ſipit, exerrat à ſemitis Divinæ Providentiæ, à ſeipſo exulans, horret in ſeipſum reverti. Verbô: ſemper effuſus in externa, raró ſibi & DEO præſens, laboris fugiens, nec niſi commoda, otium, & oblectamenta prenſans, eadem facilitate venialiter DEUM, qua muſcam lædit; idque ſine ullo angore, ob *fragmen panis*, (o) jocando, ridendo.

III. Tanta ergo cùm teporis malignitas ſit, quid mirum, quod tepidus maledicto proximus, ac in eo jam ſit, ut ex divino corde rejectus, à DEO cum nauſea evomatur. Et certè nil manifeſtiùs execrabilem hujus peſtis malitiam ob oculos ponit, ac illud Sacræ Paginæ fulmen: *quia tepidus es, incipiam te evomere ex ore meo.* (p) O pœnam terribilem! *III. In eo eſt, ut à DEO cum nauſea evomatur.*

Audite vilia teporis mancipia, & totis artubus contremiſcite! En! DEUS vos ex ore ſuo evomere incipit; ille, inquam, DEUS, qui ipſos etiam pec-

(o) Ezech. 13. v. 10. (p) Apoc. 3. v. 16.

catores ſolicitè quærit, amanter recipit, cum eis amicè manducat; is tepidos tanquam cibum ſibi omnino contrarium, quem ſibi aptare non poſſit, nauſeat; & quidem tanto cum horrore nauſeat, ut eos illata cordi (amoris ſedi) violentia, ex ore ſuo evomere paret. Quid horribilius de fervoris remiſſione dici poſſit? nam res quæ evomitur, præcordia gravat, creat dolorem, extinguit ſui amorem, inducit ſui odium, tandemque ex ore projecta, tanto omnibus eſt horrori, ut non ſolùm labiis nunquam ampliùs admoveatur, ſed nec oculis uſurpetur.

Et hæc eſt ô tepide! viva tui ſtatûs imago. Sordes evomitæ, quarum vel memoria ſtomacho faſtidium movet, teſtante Sacro Codice, tui ectypa ſunt. O infelix! cordi divino moleſtiam creas; nec doles? paterna illa charitatis viſcera ad tui nauſeam commoves; nec times? in eo jam es, ut à DEO cum quadam pectoris ſui violentia evomaris; nec trepidas? O miſer! nil propius eſt, quàm ut toti Curiæ cœleſti

leſti inſtar rei, per vomitum ejectæ, execrabilis evadas; nec horres? Quin imò hæc legis ſine ullo ſenſu aut motu; lecta etiam credis, quin tamen animi tui gelu liquefiat, ac in pœnitentiæ lacrimas diffluat; ipſam hanc conſiderationem languidè peragis. O piger! quid tandem torporem excutiet, ſi hæc tonitrua torpentem non excitant?

Et hoc denique eſt, quod hujus ſtatûs execrationem auget; quia ejus curationem tanquam mali difficulter ſanabilis vix non deſperare jubemur à S. Paulo, ſcribente, *impoſſibile eſſe* (id eſt valde difficile) *eos, qui ſemel ſunt illuminati .... & prolapſi ſunt, ... rurſus renovari.* (q) Certè S. Bernardus (r) rem prodigio accenſet. Et hinc licèt ſtatus frigiditatis, nempe peccati lethalis, ſit omnis miſeriæ, & infelicitatis deteſtabile centrum, tamen languori ſuo modô præhabendus videtur. Quia quamvìs prior ſuapte na-

(q) Hebr. 6. v. 4. (r) In Epiſt. 96. ad Abbat. Fontanum.

tura majus ſit malum, eſt tamen minus ob triſtiores quosdam, quos alter parit, effectus. Hanc ob rem ipſe DEUS ingemiſcendo exoptat: *utinam frigidus eſſès!* (s) quo abunde prodit, quanta hanc ſpiritûs inertiam averſione execretur; cùm illam cum vomitu, re omnium fœdiſſima, comparet, & nos potiùs frigidos peccatores eſſe, quàm tepidos cupiat.

Proin ô anima! perſpecta horribili hujus ſtatûs malignitate, mentis deſidiam excute, tempus redime, inſtaura fervorem, ac *memor, unde excideris, age pœnitentiam, & prima opera fac;* ſin'; time, ne ultor DEUS *veniat tibi, & moveat candelabrum tuum de loco ſuo,* (t) teque à ſe projiciat non ampliùs aſſumendum.

O *DEUS miſerationum!* (u) ah! *ne projicias me à facie tua;* (x) *à facie enim frigoris* tui *quis ſuſtinebit?* (y) Fateor; ego

(s) Apoc. 3. v. 16. (t) Apoc. 2. v. 5.
(u) 2. Eſdr. 9. v. 31. (x) Pſal. 50. v. 13.
(y) Pſal. 147. v. 7.

ego ſum illa ſterilis *ficulnea*, (z) ille aridus *palmes*, (aa) ſuccidi, & foras mitti jam pridem meritus. Ego illa *ficus mala*, *mala valde*, (bb) quæ Te *ad amaritudinem adduxit*, (cc) evomi pridem digna. Verùm ſalutari timore & tanti mali horrore perculſus, priſtinum teporem conſtanti fervore compenſabo. Tu, qui *ignis conſumens es*, (dd) diſſolve mentis glaciem, & in me amoris tui flammas accende, ut deinceps Tibi ſerviam eò ardentiùs, quò ſeriùs.

§. II.
Teporis effectus.

I. PRimus, quem animi remiſſio producit, effectus eſt ſanationis difficultas. Nam ut quis malo medicamen afferat, opus eſt, ut ejus malignitatem agnoſcat. Jam autem anima tepida non credit ſe eſſe tepidam; vel ſaltem ægritudinis malitiam non ſat

I. Hic morbus difficillimè ſanatur.

(z) Luc. 13. v. 7. (aa) Joan. 15. v. 6. (bb) Jerem. 24. v. 3. (cc) Job. 27. v. 2. (dd) Hebr. 12. v. 29.

ſat apprehendit; cùm cœcitas mentis ſit individuus comes teporis, & hujus agnitio jam ſupponat fervorem. Verſatur in ſummis periculis, & ſecuram ſe cenſet: mala eſt, & bonam ſe putat: ægra eſt, nec ſentit vim mali, ſanam ſe judicat; & hinc de applicandis morbo medelis nunquam cogitat. Cumque quotidiana pietatis exercitia tamen adhuc, quamvis ſegniter peragat, & ſubinde aliquid boni, licèt malè agat, falſa virtutis ſpecie illuſa conſcientiæ miſeriam non introſpicit: unde fit, ut ſibi nec de medicina proſpiciat; quod ipſum ejus curationem difficillimam reddit.

2. Præterea etiamſi aliquod malo antidotum adhibeat, tamen ejus generis ægrotus eſt, cui ſtomachi vitio ipſa etiam medicamenta ſunt venenum. Nam meditationes, examina, confeſſiones, ſacrificia & ſynaxes, ſacrique ſeceſſus ab ejuſmodi ſine fructu, quia negligenter obeuntur; & ſic efficaciſſima pellendi torporis, & acquirendi fervoris adjumenta à tepido in animæ

diſpen-

dispendium convertuntur. Ipsemet non raró, licèt totus frigeat, in hanc pestem é suggestu invehitur. alios animat ad praxin virtutum, quibus ipse caret. dissuadet vitia, quibus ipse sordet. præscribit remedia, quæ ipse negligit. Similis est ligneo viarum indici, qui dum aliis viam monstrat, ipse eidem loco semper affixus hæret; eò magis reus, quod viam fervoris calleat, nec tamen ineat.

Hinc affirmat S. Bernardus, longè faciliùs esse ad frugem convertere hominem mundanum quantumvis sceleratum, quàm desidem Religiosum; (a) eò quod gravissimi non raró peccatores, solo aspectu imaginis Christi é cruce penduli, sola mortis memoria, rigore judicii, inferorum æternitate subitò permoti, seriò resipiscant. Cùm é contrario ejusmodi ignavus, utpote æternis his veritatibus obiter medi-

(a) Epist. 96. ad Abbatem Fontanum, ubi ait: *multò facilius reperies multos sæculares converti ad bonum, quàm unum quempiam de tepidis Religiosis transire in melius.*

meditandis jam assuetus, his æquè parum tangatur, ac illi moribundorum aspectu moventur, qui eisdem quotidiani assistunt. Quis ergo neget, hujus morbi sanationem difficillimam esse?

3. Denique ultima huic malo panacea foret singularis quædam gratia, cujus victrici impulsu inveteratus hic torpor excutiatur. Verùm torpida mentis segnities etiam huic remoram ponit; cùm enim anima languida, utpote in externa plerumque effusa, præ cupiditatum tumultu ad excitantes gratias animum non advertat, vel eas surdâ aure prætereat; quid mirum, si tandem DEUS eam stimulare desinat, & ultricibus tenebris infelicem indormire sinat?

Accedit, quod talis etiam bona agendo, malè agat, sicque continuò peccet; quo fit, ut omnem singulari ejusmodi gratiæ viam præcludat. Et licèt subinde mentis cœcitatem cœlestis quidam radius illustret, ac animi

gelu

gelu liquefaciat; tamen momentanei hi fervores mox iterum evanefcunt; nec citiùs pleruınque tepor, quàm vita deponitur. O effectum verè funeftum, eóque terribiliorem, quò crebriorem!

Superi! cui tanta fanationis difficultas peftiferi hujus morbi horrorem non incutiat? At non defpero; nam *omnia poffibilia funt credenti.* (b) O JEfu! cùm Lazarum é tumulo jam fœtentem fufcitaveris, tuæ omnipotenti gratiæ confifus, me quoque redivivo ardore animandum fpero. *Ignem venifti mittere in terram;* nec aliud vis, *nifi ut accendatur.* (c) Igitur accende cor meum, ut, quod hactenus fuerat fterile fenticetum, deinceps ùt myfticus ille *rubus ardeat* perenni *fervoris* flamma, quin unquam deficiat. (d)

II. Alter effectus eft periculum valde propinquum, labendi in gravem culpam. Cùm enim ejusmodi anima defe-

II. *Inducit in periculum pec-*

(b) Marc. 9. v. 23. (c) Luc, 12. v. 49.
(d) Exod. 3. v. 2.

candi graviter. defectibus assueta vivat, venialia sine angore committat, de lethiferorum gravitate, & motivis inde absterrentibus raro, & etiam tunc solùm oscitanter cogitet; in illa paulatim piaculi mortalis horror ita imminuitur, ut cum eo conscientia sensim cicuretur. Hinc fit, ut dein cum tentationibus etiam impuris secura ludat, inter assensum & dissensum temerè titubet, de admissà delectatione solùm obiter dubitet, sensibus nimiùm periculosa permittat, variaque sibi principia formet, vel potiùs effugia fingat, *ad excusandas excusationes in peccatis.* (e) Donec tandem superveniente vehementiori impulsu in lethalem noxam toto nisu præceps agatur. O si lustrici, aut stygii carceris fauces apertas cerneremus, quot inde voces audituri essemus, hanc veritatem confirmantes, & suæ ignaviæ maledicentes.

Qui spernit modica, (æternæ Veritatis oraculum est) *paulatim decidet.* (f) Quis autem proterviùs hæc negligit quàm

(e) Psal. 140. v. 4. (f) Eccli 19. v. 1.

quàm tepidus? *Nullus diu tutus est*, (ait Hieronymus) *periculo proximus*. (g) Quis autem proximior tepidô? Ergo nemo pariter illo vicinior lapsui, æternoque exitio est. Documento sit Apostolorum Princeps Petrus; is post neglectam in horto orationem, *sequebatur Christum à longè*, (h) & ancillis immixtus foco assidebat; *quia frigus erat*, (i) magis animæ ejus quàm corpori infestum. Verbô: in teporem inciderat. Et en! antequam gallus bis cantavit, JEsum ter negavit. Infame hoc monstrum vel ipsam Ecclesiæ columnam in ruinam impulit.

Quicunque ergo mortiferam Divinæ Majestatis offensam, & pedisequam orci pœnam horres, excute, ah! excute torporem; secus in utramque prono pondere rues. Audis ô tepide! (nam veternoso fortiùs, & repetitò inclamandum est) nisi hunc languorem animo expuleris, præceps in grave peccatum, & inde in tartarum ibis. Enim-

(g) Hieron. Ep. ad Fammachum. (h) Matth. 26. v. 58. (i) Joan. 18. v. 18.

Enimvero cui hoc fulmen mentis desidiam non excutit, is in eo jam est, ut lethalibus noxis quietus indormiat, ac tandem immoriatur. O cœli! si tepor vel ipsas cedros sternit, mihi abieti quid fiet? Heu! *dissipata sunt ossa mea secus infernum*, (l) ad cujus fauces execranda hæc pestis me perduxit. Sed *respice in me Domine DEus meus*, & gratia tua torpentem excita, *ne unquam obdormiam in morte.* (m)

III. *Et obeundi mortem parum piam.* III. Tertius denique effectus, qui ex hac malorum sentina profluit, est discrimen obeundæ mortis parum piæ. Mors est echo vitæ. Miraculum proin foret, si fervidè moreretur ille, qui tepidè vixit. Cùm talis nullo cœli desiderio teneatur, nec nisi terrena sapiat, ab his avelli per lethum horret, cujus vel mentionem ingessisse, eum contristâsse est. Et licèt, de instanti agone admonitus, vires deficere ipsus advertat, tamen se jam nunc fatis concessurum minimè putat. Imò pauculis non raró ante obitum horis temeraria

(l) Psal. 140. v. 7. (m) Psal. 12. v. 4.

raria spe de multa sibi canitie adhuc blanditur. Et hinc residua fugientis vitæ momenta non procurandæ bonæ morti, sed recuperandæ sanitati præposterè impendit. Cùm amor sui, cuticulæ commoda, sensuum oblectamenta unicum ejus studium fuerint; morbi molestias ea impatientia perfert, qua majori nec Brasilus posset, qui de Christi doloribus nil unquam audivit. Rebelles animi motiones, utpote nunquam sub jugum missæ, liberiori tunc ac unquam aliàs tyrannide dominantur. Mens ejus, commotis humoribus, tumultuans Euripus est; adeò omnia displicent, & incommodant: offendunt, & turbant.

Sacerdotem, pios affectus præeuntem, ob defectum prævii hac in re exercitii vel non assequitur, vel ob mentis intemperiem, ac dolorum vehementiam ad eorum sensum non attendit; vel pro inveterata consuetudine ita segniter eosdem elicit, ut meritò dubites, an eorum vel unicus salutaris sit, & superni ordinis celsitatem attingat.

Hor-

Horror eſt videre, quàm frigidè, quàm ſine ullo devotionis ſenſu ſacris myſteriis, ac ultimis religionibus (niſi tamen illis in pœnam teporis fruſtretur) animam procuret. Conſcientiam expiat, ut nunquam languidiùs. Agnum DEI, qui tamen leonem mox induet & judicem, ita cordis hoſpitio excipit, ut inertiùs nec hæreticus poſſet. Sacro Oleo ita inungitur, ut vel delirus neſciat, quid agatur: vel dormitans non attendat: vel deſes non curet. Et tamen præcipua hæc ſalutis remedia ſunt, & quidem ultimò applicata, quæ proin nunquam majori cum fervore ac in hoc rerum articulo uſurpari deceret.

Demum agoni & æternitati propinquat totus ad cœleſtia ſtupidus, conſcientiæ ſtimulis turbatus, præteritorum dolore, futurorum metu ſummè anxius; donec tandem poſt mortem parum religioſam, quæ adſtantes jure ſolicitos habet, terribili judicio ſiſtatur, inde ſi non in orcum, ſaltem in purgantes flammas præcipitandus; ubi innume-

numeri eum, atroces ac diuturni cruciatus manent. Et hi ſunt triſtes effectus deteſtandi languoris, ad quos ſi omnis tibi ſenſus occaluit, time, ne id ſerpentis jam gangrænæ indicium ſit, proximi interitûs prænuncium.

O ferventium animarum amator DEUS! agnoſco fœdam malignitatem & horrendos effectus teporis. Cohorreo totus, proſpectans horribilia periculorum præcipitia, in quæ funeſtum hoc monſtrum me adduxit. Ah! ea ſegnitie tibi, ô Rex Regum! ſervivi, quam nec ruſticus in ſervo tuliſſet. Ea inertia orando tecum egi; qua ſocio colloqui puduiſſet. Immenſo amori, quo me in Euchariſtia complecteris, non niſi gelu rependi; licèt, Te redamanti, ingentes gratias ſponderes.

Tu ipſe, quamvìs dominantium Dominator, & neminis indigus ſis, mihi tamen continuò ſervis, me conſervando, in actiones meas influendo, neceſſaria miniſtrando, & matris inſtar ſinu fovendo; idque facis amore infi-

nito, ſempiterno, gratuito; & ego . . . (vah! frigus ultoribus rogis dignum) in tuo ſervitio tepens langueo; & eo ipſo tempore langueo, quo laboribus vanis, amore rerum creatarum, ob nihil vires conſumo.

At pœnitet! . . . Stat, reſiduos vitæ dies ſancto ardori impendere. Vos cœlorum Principes, qui veſtrum illud triſagion irrequieta voce æternùm concinitis, Seraphico alarum motu mutui amoris flammas in me ſuccendite, ut poſthac cor meum lampas ſit, perpetuo fervoris igne animata.

§. III.

De ſignis, & remediis teporis.

AT verò ne fors vanè tibi blandiaris, hactenus dicta nihil ad te pertinere; cùm tepidum te eſſe minimè credas; breviter modò & obiter hoc tibi monſtrum delineabo. Eſt ergo tepor animi ſpecies quædam, & infelix partus capitalis illius vitii, acedia dicti. Nam, ùt docet S. Thomas,

acce-

acedia importat quoddam tædium bene operandi, & est torpor mentis bona negligentis, inducens *quandam tristitiam, quæ ita gravat, & deprimit hominis animum, ut nihil boni ei agere libeat.* (a) Ut ipsi omnia exercitia spiritûs & virtutis quasi cruda & insipida videantur, atque in grave fastidium convertantur. Quis autem teporem, juratum illum omnis sanctimoniæ hostem, in hac tabella depictum non videat, horreatque? quis suis eum coloribus expressum non discernat?

Est enim is ex sententia S. S. Patrum vehemens quidam lethargus, quo oppressa anima, & in perfectionis semita pigre considens, tota languet, tabescit; torpet. Est febris hectica spiritum lenta tabe sensim depascens, eumque ad omnes pietatis exercitationes enervem reddens. Est aër morbidus, creans fatalem cœlestium nauseam, & spuriam terrestrium famem. Ab hoc ergo tam pestilenti morbo, ut te vel liberes, vel immunem serves,

(a) 2. 2. Q. 35. a. 1. C.

1. signa, quibus dignoscatur: 2. remedia, quibus fugetur, suppeditabo.

I. *Ejus signa.*

I. Signa, quibus dignoscatur, enumerat S. Bernardus, dum tepidos ita describit: *est invenire in claustris homines pusillanimes & remissos, deficientes sub onere, virga & calcaribus indigentes ob pigritiam; quorum brevis & rara collectio & compunctio spiritûs; quorum animalis & sensualis cogitatio, immodesta & scandalosa conversatio; quorum obedientia sine devotione, sermo sine circumspectione, oratio sine debita attentione, lectio sine sui consideratione; quos vix gehennæ metus inhibet, vix pudor cohibet, vix frænat ratio, vix disciplina coërcet.* Hæc Abbas mellifluus. (b)

Clariores adhuc notas assignat Cassianus; cùm ait, *tepidos religiosos facilè laborare horrore & odio loci, in quo habitant; fastidire cubiculum, confratres aspernari, inertes esse ad operandum, frequenter vagos esse extra domum, neglectum rerum spiritualium non apprehendere, neque*

(b) Serm. ad Fratres.

neque curare: ſenſualitates ſectari, ad externa facilè effundi, impertinentibus negotiis occupari, confabulationibus otioſis eſſe addictos, monitiones ægrè ſuſcipere, & contra eas in malo magis obfirmari: impatientes eſſe diſciplinæ, patriam & cognatos inordinatè amare, familiaritatibus periculoſis miſceri. (c) His conſideratis, æquus in teipſum ac ſerius arbiter inquire, an in aliquo prædictorum reum te conſcientia arguat?

Præcipuè verò inveſtiga, 1. qua attentione meditationi vaces, cœleſti victima lites, aut ejus litationi aſſiſtas? Quo rigore tua dicta & facta quotidie gemino examine tum generali tum particulari diſcutias? Quo ardore vocales conſuetas preces, præcipuè Sacerdotales, perſolvas, ſacra exomologeſi mentem expies, ſynaxique reficias? Has enim pietatis actiones ſi obiter tantùm & negligenter obeas, argumentum minimè dubium erit, ad illorum te claſſem pertinere, quos DEUS jam jam *incipit evomere ex ore ſuo.* (d)

(c) Collatione 22. (d) Apoc. 3. v. 16.

2. Perquire, an non etiam tibi familiaria ſint laxa quædam tepidorum axiomata, quibus ii ſynteresis ſtimulos ſopire conantur? qualia ſunt: *non ſum ampliùs tyro; licet aliis, cur non & mihi. Concedendum aliquid juventæ. Ultronea ſui vexatio nocet valetudini. Præſtat cum multis errare, quàm ſolum ſapere. Instituti ſanctimonia eſt pia ſpeculatio. Propriæ fortunæ ſuus quisque ſit faber; hinc aulico ritu colendi ſunt illi, qui nobis prodeſſe poſſunt, vel obeſſe; horum affectionem eblanditus ſi fueris, reliquis elato ſupercilio inſultes, licet. Quisque ſeipſum curet, quia non eſt, qui curat; ideo vitanda ſedulò, & dextre in alios conjicienda illa ſunt munia, quæ commodiori vitæ, altiorive gradui obſtaculo ſunt.* Et quæ alia his ſimilia mutuata ab Epicuro apophtegmata ſunt. Enimvero ex tepentium te numero eſſe, quicunque ita loqueris, *loquela tua manifeſtum te facit;* (e) cùm hæc ethica prudentiam carnis ſapiat, non ſpiritum.

3. Denique indaga, an non otium, prolixior ſomnus, cuticulæ amor, aut nimia

(e) Matth. 26. v. 73.

nimia commodorum cura; an non inordinata esculentorum & poculentorum, variarumque recreationum appetentia, aliaque paria his monstra in tuo corde stabulentur? Ita si est, ne dubita; *quia tepidus es.* (f) quia magnus ille jacens in terra ægrotus es, qui magno pariter medico indiget, à quo salutaria ei remedia præscribantur. Quorum primaria sunt fervens manè meditatio, pia quotidie lectio, brevis quovis mense collectio. Dixi: *primaria;* sua enim efficacia minimè carent sequentia, nempe fugere laxos, conversari cum fervidis, amare cubiculum, loqui religiosa, castigare corpus, crebriùs visitare Numen Eucharisticum, ad horologii pulsum, utì & aliàs certos elicere virtutum actus. His nihilominus prætermissis, de tribus solùm prioribus tanquam de præcipuis hìc agere est animus. Nam

II. Sicut inter præcipuas perniciosissimi teporis causas censetur esse neglectus orationis seu meditationis quo- II. *Ejus remedia.*

(f) Apoc. 3. v. 16.

tidianæ; ita inter prima præstantissimaque, pellendi hoc malum, antidota est constans & indefessum hujus exercitationis studium. Cùm sine illa æquè parum fervor spiritûs, quàm sine alimentis vita corporis conservari queat. Augustini hæc comparatio est, dicentis: *sicut ex carnalibus escis alitur caro, ita ex spiritu orationis & alloquio DEI interior homo nutritur, & pascitur.* (g) Qua similitudine apertè indicat S. Doctor, quemadmodum corpori sustentando, pane quotidiano nihil sit conducentius; ita mentis ardori fovendo, nil magìs proficuum esse assiduo meditationis exercitio. Quin imò ut summam ejus vim clariùs nobis ob oculos poneret Hypponensis Præsul, mox subdit: *nec quicquam aliud est, quod vivere faciat animam rationalem, quàm cum DEO per orationis studium jugiter conversari.* (h) Quibus verbis inevitabilem ejus necessitatem luculenter demonstrat. Nam hoc ipso, quod ipso teste nil aliud sit, quod animam vivere

re

(g) Serm. 112. de tempore. (h) Loc. cit.

re faciat, sequitur, solam orationem esse id, per quod ea vivit.

Id quod, propria experientia doctum se esse, regius Vates testatur, dicens: *aruit cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum.* (i) En! quamprimum ac isto nutrimento caruit, continuò animus aruit. Nempe quod nervi sunt corpori, sanguis animali, aurum potabile cordi, id ô anima! meditatio est tibi; ita quidem, ut *sine illa* (asserente id Augustino) *omnis via ad vitam spiritualem occlusa sit.* (l) Huic effato ipsa quoque ratio suffragatur. Nam ut animi fervor indemnis servetur, necesse est, ut intellectus veritates æternas identidem rimetur; voluntas verò ad eas in praxin deducendas perpetuò animetur; id autem fieri nequit, nisi per eam, quæ mente peragitur, orationem; quæ propterea à S. Ambrosio *animæ nostræ vitalis substantia* appellatur. (m) Inde patet, quàm præstans ea, quamque necessarium pellendo tepori adjumentum sit.

G 5 Vide

(i) Psal. 101. v. 5. (l) Tract. in Joan. c. 21. (m) Serm. 7. in Psal. 118.

Vide igitur, an quotidie mediteris *integrè* quoad tempus: *reverenter* quoad situm: *ferventer* quoad applicationem, ùt vocant. Insuper indaga, an debitam huic exercitio præparationem præmittas, eoque finito illius successum breviter examines? Num conceptum in eo propositum interdiu renoves, statisque horis illius tesseram repetas? Si te aliquo in puncto deprehendas defecisse, errata mox corrige. Cœterùm uberiorem hac de re institutionem invenies parte 2. Cap. 2. §. 3.

2. Præterea inquire, an suum quovis die quadrantem piæ lectioni consecres? An non etiam tu ex illorum numero sis, qui *oculos habent, & non vident;* (n) id est (utì hæc Psalmi verba exponit Victorinus à S. Richardo) qui iis non utuntur ad evolvendos tractatus pios. (o) Quorum neglectio sicut teporis pestilens scaturigo est; ita è contrario eorum diligens tracta-

(n) Psal. 113. v. 5. (o) De somnio Nabuchodonosor.

tractatio, torpori fugando, potens remedium eſt.

Nam volumina Aſcetarum ex mente Patrum ſunt conſcientiæ morumque ſpecula, quæ corrigendas animæ labes exhibent: ſunt ſubmiſſæ cœlis literæ, digito DEI conſcriptæ, quæ ſalutis monita continent: ſunt in hoc mundi æquore phari amicæ, quæ latentes ſcopulos & ſcyllas fido lumine detegunt. Denique ſunt monitores, vitia liberè carpentes: Medici, pharmaca dextre aptantes: Archiſtrategi, nos armis ſolicitè munientes. Verbô: pio hoc exercitio tentatis fortitudo, tepidis fervor, juſtis profectus, fervidis conſtantia communicatur; præcipuè verò meditandi praxis mirè juvatur, ac promovetur. Quis ergo neget, ſanando teporis malo, excellens id antidotum eſſe? Et tale cùm ſit, quis eo uti pigretur?

Præcipuè cùm Paulus Timotheum expreſsè moneat: *attende lectioni;* (p) &

(p) Tim. 1. v. 4.

& Hieronymus ad Celantiam scribat: *unum, illud tibi præ omnibus prædico, & repeto; illud iterum iterúmque moneo, ut animum tuum sacræ lectionis studio assiduè occupes; maximum enim ad omnem justitiæ perfectionem medium est.* (q)

Optatum autem ut inde referas fructum, perpende sedulò, quales & quomodo perlegas libros. Nam non quivis, cuivis, ad quodvis propositum semper idoneus & conveniens est. Singulari proin delectu hìc opus erit. Illi præ aliis sunt eligendi, qui præsenti, qua potissimùm laboras, necessitati curandæ, aptiores sunt: qui plus habent unctionis quàm eruditionis; id est, qui non tam intellectum delectent, & ingenium pascant; quàm affectum inflamment, & moveant voluntatem. Qui appetituum coërcitionem persuadeant, vitiorum odium ac virtutum amorem instillent.

Nam (ùt monet Bernardus) *qui ad legendum accedit, non tam quærat, oportet*

(q) Epist. ad Celantiam.

tet ſcientiam quàm ſaporem. (r) Rationem aſſignat S. Hieronymus dicens: *finis enim legendi pia & ſacra, non eſt ſcire, ſed agere: non loqui, ſed proficere; nihil enim prodeſt, agenda didiciſſe; ſi quæ didicimus, non agamus.* (s) *& DEUS* (Auguſtino teſte) *legem ſuam non ſolùm vult ſciri, ſed etiam adimpleri.* (t) Unde bene concludit Thomas à Kempis, ſic ſcribens: *potius ergo debemus quærere utilitatem in ſcripturis quàm ſubtilitatem.* (u)

Quare mihi non admodum probantur adverſaria, ſeu vulgò notata, quæ ex lectis Aſcetarum libris, tempore iisdem evolvendis deſtinato, excerpuntur. Id enim plus habet de litera quàm de ſpiritu, redditque lectionem potius ſcholaſticam quàm ſpiritalem. Lege, ut fias ſanctior, non ut doctior. Nam (ùt appoſitè notat Hugo Victorinus) *Philoſopho Chriſtiano lectio debet eſſe exhortatio, non eruditio.* (x)

Porro

(r) In ſpeculo Monach. (s) Epiſt. ad Celant. (t) Epiſt. 143. ad Demetr. Virg. (u) L. 1. c. 5. n. 1. de imit. Chriſti. (x) Lib. 3. de clauſt. animæ c. 12.

Porro ad legendi modum quod attinet, huic actioni vacandum erit *attentè, religiosè, constanter.* Qualis quantaque attentio eandem animare oporteat, declarat Augustinus, dicens: *optimè utèris lectione divina, si eam tibi adhibeas speculi vice, ut ibi anima velut ad imaginem suam respiciat, & vel fœda quæque corrigat, vel pulchra plus ornet.* (y) Id autem ut fiat, illud ipsum quod à DEO Joanni, etiam tibi dictum existima: nempe *accipe librum, & devora illum,* (z) atque in viscera tua demitte. Hoc autem ut rite præstes, auctore Gregorio Magno duo requiruntur, 1. *ut consideratè legas,* 2. *ut lecta tibi aptes.* (aa)

Imprimis ergo ejusmodi volumina non festinanter & cursim, instar canis Nilum lambentis, sunt percurrenda; sed expendenda sunt cum magna mentis consideratione, & cum aliqua subin interposita quiete, gallinas bibentes imitando, ut divinæ motioni locus detur.

(y) Epist. 143. ad Virg. Demetr. (z) Apoc. 10. v. 9. (aa) In Apoc. c. 10.

tur. Dein documenta inde hausta insuper nobis applicanda, nostrosque in usus derivanda erunt, practica inter legendum, lectisque consentanea concipiendo proposita, eaque ordinando nunc ad hos vel illos virtutum actus exercendos: modò ad hos vel illos defectus emendandos; aut ad officia nostra & munia perfectiùs obeunda.

Scrutare jam, quomodo circa ista te habeas? Examina, num tua lectio more lenis pluviæ sensim humectando mentem fœcundet? vel an non potius torrentis instar sterili strepitu memoriam solùm inundet? An cum matura quadam perceptæ rei discussione te identidem reflectas, quomodo data ibi monita sint executioni mandanda? In summa: perpende, an non etiam tu similis sis *viro consideranti vultum nativitatis suæ in speculo*, qui, postquam *consideravit se, abiit, & statim* omnium *oblitus*, manet, *qualis fuit.* (bb) Saltem cave, ne talis modò sis, dum hæc legis.

Qua

(bb) Jacob. 1. v. 23.

Qua verò corporis modeſtia & mentis pietate exercitatio hæc obeunda ſit, ut *religiosè* peragatur, iterum docet Auguſtinus, dum ait: *ita ſcripturas ſanctas lege, ut ſemper memineris, DEI illa verba eſſe.* (cc) *Sunt enim quaſi literæ de patria noſtra nobis ſubmiſſæ.* (dd) Quin imò teſte S. Ambroſio, ipſum *Chriſtum nobis loquentem audimus, cùm divina legimus oracula.* (ee) Hinc ſitu modeſto, levatoque in cœlos animo huic negotio vacandum erit; variique affectus pii ſanctaque deſideria ei identidem immiſcenda.

Denique, *conſtans* ſit hoc exercitium, oportet tum quoad *modum*, tum quoad *tempus*. Inprimis cavendum, ne inſtar apis ab uno volumine aut voluminis folio ad aliud deſultoria levitate tranſiliamus. Sed unus idemque liber ab initio ad calcem uſque conſtanter evolvendus erit. Secus plus diſtractionis quàm utilitatis inde hauriemus. Faſtidien-

(cc) Epiſt. 143. ad Virg. Demetr. (dd) Serm. 56. ad Fratres in eremo. (ee) Lib. 1. Offic. c. 20.

ſtidientis enim ſtomachi indicium eſt, ait Seneca, multa & varia deguſtare.

Dein certum *temporis* ſpatium, quod huic functioni ſtata lege nulla non die ſacroſanctè impendas, cogitatò deſigna. Eandem mox meditationi ſubjunxiſſe, conſultiſſimum erit. Quadrantem verò eidem impendiſſe adeò nimium non eſt, ut Hieronymo potius nimis parum videatur, utpote qui ſummam hac in re aſſiduitatem petit; cùm cupiat, *ut tenenti Codicem ſomnus obrepat, & cadentem faciem pagina ſancta ſuſcipiat.* (ff) quamvìs hæc verba cum grano ſalis ſint intelligenda; cùm ex ejus mente vitandus hìc alius quoque ſcopulus occurrat, videlicet ut legendi aviditate abrepti, non æquo prolixiùs eidem inhæreamus; ne ſcilicet ſatietas faſtidium pariat. Hinc idem S. Doctor monet, ut *ſit lectio temperata, cui finem conſilium, non laſſitudo imponat.* (gg) Itaque determina, quàm attentè, religiosè, conſtanter, quamdiu & qua hora ſacræ huic occupationi deinceps vacare ſtatuas,

(ff) Epiſt. ad Paulam. (gg) Ep. ad Euſtoch.

tuas, utpote quæ aptiſſimum, fugando languori, remedium eſt. Cùm S. S. Patres illam orationi æquiparent, concioni præhabeant, cibum animæ, lumen & vitam nominent; eamque nobis S. Patriarcha Ignatius velut rem maximi momenti ſummo verborum pondere commendet, inculcetque.

3. Denique cùm brevis quolibet menſe animi collectio ex mente Aſcetarum ac experientia teſte ſit optimum, profligandi teporis, & acquirendi fervoris, ſubſidium, animo conſtitue, an & quo die hoc tam ſalubri adiumento uti decernas? Geminas horas (nam plures non peto, unam ſcilicet pro conſueta aliàs matutina meditatione; alteram verò partim pro inſtituendo pridie examine ſtatûs, partim pro obeunda altero die accommoda conſideratione) duas, inquam, has horulas, reliquis negotiis ſubtractas, DEUS meliori eorundem ſucceſſu, aliiſque cœleſtibus beneficiis certò & abunde compenſabit. Ne igitur te pigeat, paucula hæc momenta animæ, æternitati,

DEO

DEO conſecrare, qui tot dies, menſes & annos corpori, nugis & otio tam prodigè impendis.

Plura hìc argumenta, quibus id perſuadeam, hujusque receſſûs medicam vim demonſtrem, referre ſuperſedeo; cùm hanc materiam parte 2. cap. 6. ſeparatim tractem. Plurimùm quidem adhuc hanc in rem conferret, & ad exterminandum languorem, conduceret generoſa ſui & ſpontanea corporis caſtigatio; cùm hoc genus armorum mira virtute polleat, ad fugandum hujus ægritudinis fautorem orcum. Verùm cùm negotium mihi cum tepido ſit, cui ſola horum mentio horrorem creat, ab eorum tractatione prudens abſtineo.

Cœterùm relata ſuperiùs documenta, qui in uſum redegerit, is ab omni tepore liber, inſuper tartaro ſe formidandum reddet. Nam (Abbatis Pimenii ſententia eſt) *ſicut ad ſuccenſam ollam muſcæ non appropinquant; ſi verò tepida fuerit, inſident in ea, & faciunt*

vermes ; ita & animam, divini amoris igne succensam, & ferventem fugiunt dæmones ; tepidam verò illudunt, & insequuntur. (hh) Quicunque ergo ſtygi ludibrio eſſe horret, mentis torporem execretur, & allatis *remediis* ita utatur, ut nulla hujus peſtis *ſigna* in illo unquam notentur.

(hh) Ruffin. l. 3. n. 204.

CAP. III.

CAPUT III.

DE GRATIARUM ABUSU.

QUod cibus corpori, id gratia est animæ. Sicut ergo alimentorum neglectio est hominis perditio; ita & neglectus gratiæ virtutis exterminium est. Nisi enim intellectus supernè illustretur, & voluntas cœlitus excitetur, in perfectionis semita nec passum promovebis. Indè colligere licet, quàm magnum earundem abusus acquirendæ sanctitudinis obstaculum sit. Ne igitur tam potenti remora in cœpto cursu retardemur, rei I. indignitas, II. pœna nobis terrori erunt, & horrori.

§. I.

Ejus Indignitas.

I. SUmma est gratiæ *necessitas* ad patrandum quodvis opus salutare, quod mercedis sempiternæ meritorium sit. I. *Suma est gratiæ necessitas.*

ſit. Dogma id fidei eſt contra Pelagianos & Semi-Pelagianos ab Eccleſia definitum, (a) fundatumque in illo Chriſti enuntiato: *ſine me*, nempe ſine meo excitante auxilio, *nihil poteſtis facere*, (b) quod vitam æternam promereatur. Idem Philippenſes & Corinthios docet gentium Doctor Paulus, eisdem ſcribens in hanc ſententiam: *DEUS eſt, qui operatur in vobis & velle, & perficere pro bona voluntate.* (c) *Non quod ſufficientes ſimus cogitare aliquid à nobis, quaſi ex nobis: ſed ſufficientia noſtra ex DEO eſt.* (d)

Quibus verbis ſecundùm interpretationem Patrum (e) Apoſtolus orbi ſigni-

„ (a) Conc. Arauſica. II. ca. 7. cujus hæc ſunt „ verba: *Si quis per naturæ vigorem bonum ali-* „ *quod, quod ad ſalutem pertinet vitæ æternæ, cogita-* „ *re, aut eligere poſſe confirmet absque illuminatione* „ *& inſpiratione Spiritûs Sancti, hæretico fallitur* „ *ſpiritu.* Item Conc. Trid. ſeſs. *6.* cau. 3. *ſi quis* „ *dixerit ſine præveniente Spiritûs Sancti inſpiratio-* „ *ne, atque ejus adjutorio hominem credere, ſpera-* „ *re, diligere, aut pœnitere poſſe, ſicut oportet, ut* „ *juſtificationis gratia conferatur, anathema ſit.*

(b) Joan. 15. v. 5. (c) Philip. 2. v. 13. (d) 2. Cor. 3. v. 5. (e) S. Hierony. l. 3. contra Pelag. S. Greg. M. hom. *9.* in Ezech. S. Aug. l. de gratia Chriſti cap. *26.* ubi ait: *nihil omnino boni ſine gratia fieri poſſe, non dubites.*

ſignificat, nos ſine interna præveniente gratia non poſſe velle, agere, vel etiam incipere ullum naturæ vires ſuperans opus. Quin imò, teſtante Auguſtino, (f) ſine ea proprio marte ne quidem orare pro ea, nec ad eam nos diſponere poſſumus. Tanta, tam univerſalis & abſoluta divini auxilii neceſſitas eſt. Illud ergo qui oblatum negligit, remedium ſummè neceſſarium ad ſalutariter operandum, temerè abjicit.

Proin ô improvide! dum ejusmodi motionem rejicis, clavem projicis, qua ſola (ſecundùm ſpeciem ſpectata) cœli janua aperitur: talentum prodigis, quo ſolo immortalis corona comparatur: gemmam dilapidas, qua ſola ipſe DEUS emitur. Et rides? eoque tempore rides, quo de neglecto tenui lucro, de perdito vili numismate, de jactura rei ſupervacaneæ doles. At veniet hora, quo tam impudentem abuſum amarè deflebis, triſte ingemiſcendo: *cùm potui, nolui.*

(f) Aug. Epiſt. 194. n. 16.

Et profectò quæ hæc temeritas! scire, sine actu salutari neminem adultum fore salvandum: fateri, nullam ejusmodi actionem sine cœlesti adjutorio elici posse: hæc omnia fide divina insuper credere; & tamen unicum hoc remedium, summè necessarium hoc adjumentum, ultro oblatum, quin & obtrusum negligere, aversari, repellere; idque per risum, nemine minis impellente, ex mera oscitatione; hæc certè ejus generis indignitas est, quæ DEI pupillam lædit, & infinitæ largitatis fontem jure obstruit.

O *Pater luminum!* (g) heu! quid feci, illi dum instinctui rebellis restiti? Ah! ego sedens *in tenebrosis & umbra mortis*, (h) illam lucem repuli, qua sola lethales tenebræ fugari poterant. Ego, percussus *ulcere pessimo à planta pedis usque ad verticem*, (i) illud pharmacum respui, quo solo sanari quiveram. Radium æternitatis, pretium sanguinis Christi, pignus beatitudi-

(g) Jacob. 2. v. 17. (h) Psal. 87. v. 7.
(i) Job. 2. v. 7.

tudinis æternæ imprudens contempsi. At pœnitet! .... Fac ô Domine! ut saltem præsenti huic, quæ fors ultima est, gratiæ constanti fidelitate respondeam.

II. Insuper summa est gratiæ *dignitas.* Nam est bonum, immensùm excedens omnes terrenas opes; & præstantius quid omni illo, quod DEUS aut divinum non est. Merces est laborum, vulnerum, ac mortis Christi: nostrorum meritorum felix principium est, incrementum & prœmium: est semen gloriæ æternæ; justus enim, qui transeunti auxilio docili mente obsecundat, is cum illo supernæ virtutis actum exercendo, novum inhærentis gratiæ additamentum acquirit; cuilibet autem ejusmodi gradui respondet quoque gradus gloriæ sempiternùm duraturæ. (1) Quilibet ergo immissus à cœlo radius est auspicatum initium totidem æternitatum omnis excogitandæ felici-

II. *Summa est ejus dignitas.*

(1) Conc. Arausic. II. can. 18. Trident. sess. 6. c. 16. & can. 32.

felicitatis. Quid auguſtius ſublimiusque dici poſſit?

In cumulum conjice omnes totius orbis excellentias, principum diademata, regumque majeſtates. His pretium adde omnium terra marique latentium gemmarum ac theſaurorum, iſtis præterea adjunge omnem ſolis, auroræ, ac ſtellarum lucidiſſimam pulchritudinem; & en! minima cœleſtis illuſtratio, unica mentis divina motio eminenti intervallo longè excellentius quid, pretioſius ac pulchrius eſt. Quid ergo indignius, quàm inæſtimabile hoc donum, æthereum hunc fructum, incomprehenſam hanc gloriæ ſementem tam prodigè abjicere; idque propter nihil, ſine remorſu, per jocum, plus dolendo de jactura vilis reculæ quàm gratiæ?

Si dœmonibus vel unicum ex innumeris illis, quæ nos tam protervè contemnimus, auxiliis concederetur, quanta fidelitate eidem auſcultarent? Pro eorum unico mille inferos lubedine ma-
xima

xima tolerarent, si his illud mercari possent. Soli nos mortales, licèt hujusmodi donorum summè indigi simus, illorum tamen maximè incuriosi vivimus, & ultro obtrusa obstinato contemptu negligimus.

Et hoc agunt (obstupescite ô cœli!) non educati in sylvis barbari, qui de his rebus nil unquam audierunt; sed Christiani, imò & Religiosi, qui *enutriti verbis fidei*, (m) sciunt, & credunt summam esse non solùm gratiæ necessitatem, sed insuper præstantiam & excelsitatem. At væ nobis! si ejus meritum tunc primùm æstimare inceperimus, quando ea carebimus.

O cœlestis Samaritane! ego ille infelix sum, qui Jerichuntem profugus *incidi in latrones, semivivus plagis impositis relictus;* (n) ego ille *cæcus sedens secus viam* justitiæ, (o) *qui lumen cœli non video;* (p) tu vulneribus oleum, oculis collyrium, & quidem pretio infini-

(m) 1. Tim. 4. v. 6. (n) Luc. 10. v. 30. (o) Luc. 18. v. 35. (p) Tob. 5. v. 12.

finitum, utpote tuo ſanguine comparatum, ultro idque ſœpius offers, & ego, vah probrum! medicam uſque pertinax repello manum, meis miſeriis imputreſcere malens.

Sed meæ me pudet malitiæ. Tu Domine, qui *amictus es lumine ſicut veſtimento*, (q) *illumina oculos meos*, (r) ut agnoſcam excitantis gratiæ divinam dignitatem. Fac, ut *præponam illam regnis, & ſedibus, & divitias nihil eſſe ducam in comparatione illius.* Da, ut firmiter credam, *quoniam omne aurum in comparatione illius arena eſt exigua*, & *tanquam lutum æſtimem argentum in conſpectu illius.* (s)

III. *Magna ejus eſt copia, & efficacia.*

III. Præterea gratiæ nobis collatæ ſunt *magnæ*, nempe vocatio ad fidem Romanam, ſtatumque Religioſum: electio ad ſacerdotii dignitatem & animarum curam: nec non tyrocinium, annuus octo dierum ſeceſſus, geminæ quot annis animi collectiones, frequens

(q) Pſal. 103. v. 2. (r) Pſal. 12. v. 15.
(s) Sapient. 7. v. 8. & 9.

quens adeò ſacrorum myſteriorum uſus, hauſtusque inde fructus. Inſuper ſunt *continuæ*, quotidiana ſcilicet ſacrificia, meditationes, examina, lectiones, exempla, adhortationes, & horarii inſtinctus interni.

Denique ſunt *efficaces* in ſe & quoad ſuam, ùt Theologi loquuntur, congruitatem ſpectatæ; cùm hæ ipſæ numero gratiæ, ſi àliis collatæ fuiſſent, maximos ex iis ſanctos effeciſſent, ac convertendis ad frugem ſceleratiſſimis hominibus efficienter ſuffeciſſent; quæque ideo ſolùm in nobis ſuo effectu carituræ à DEO ſunt proviſæ, quia liberè à nobis repudiantur. Proin auxiliis tam magnis, tam continuis, & in ſe tam efficacibus tamen reſiſtere: eáque propter nihil, ex mera petulantia, per jocum contemnere: viliori loco cœleſtes has gemmas ac vitrum habere; id enimvero, eorum abuſum malitioſiſſimum reddit.

Itaque *væ tibi Corozain! væ tibi Bethſaida!* væ tibi Religioſe! *quia ſi* in aliis

factæ

facta fuissent virtutes, quæ factæ sunt in te, ad magnam perfectionem pervenissent. (t) In die judicii *venient ab Oriente & Occidente* (u) Turcæ & hæretici; surgent tui illi discipuli, pœnitentes & auditores tui, quos ad fidelem gratiæ usum animasti; surgent, inquam, & accusabunt te de tam horrendo earundem despicatu. Vindictam à te exiget suo fine frustratus sanguis Christi, utpote quo is tibi tot spretas à te illustrationes & instinctus comparavit.

O miser! quid olim respondebis Divino Judici, dum orbem universum contestando, minaci voce dicet: *nunc ergo habitatores* cœlestis *Jerusalem, judicate inter me & vineam meam.* Edicite, *quid est, quod debui ultra facere vineæ meæ*, animæ huic, *& non feci?* post tot impensos illi favores, an non jure *exspectavi, ut faceret uvas*? & en! *fecit labruscas.* (x) Tot curis, laboribus, & vigiliis non nisi vepres ingrata rependit.

(t) Luc. 11. v. 13. (u) Matth. 8. v. 11. (x) Isai. 5. v. 4. & 5.

pendit. Ad hæc quæ tibi tunc mens erit?

O Domine, *ne intres in judicium cum servo tuo!* (y) Fateor, ego sum illa infelix terra, arida, petrosa, spinis horrida, cui hactenus immissum gratiæ semen *vel conculcatum* evanuit, *vel natum aruit*, vel *ab exortis simul spinis suffocatum* interiit. (z) Ego illa sterilis ficulnea, (aa) assiduè culta, solicitè rigata, tot radiis fota, & tamen fructibus semper vacua. At illusum satis est. Tandem finem faciam resistendi, ne Tu initium facias puniendi. *Da ergo servo tuo cor docile*, (bb) *ne in vacuum gratiam* posthac *recipiam*. (cc) Fac, ut deinceps illius semen cadat *in terram bonam*, *& ortum faciat fructum centuplum*. (dd)

§. II.

(y) Psal. 142. v. 2. (z) Matth. 8. v. 5.
(aa) Luc. 13. v. 7. (bb) 3. Reg. 3. v. 9.
(cc) 2. Cor. 6. v. 1. (dd) Luc. 8. v. 8.

§. II.

Ejus pœna.

I. *Gratiæ ſubtractio eſt pœna territiliſſima.*

I. Pœna, gratiis merè ſufficientibus abutenti, infligi ſolita, eſt efficacium ſubtractio. Et hæc eſt ultionum omnium terribiliſſima, juſtiſſima, ordinaria. Inprimis eſt *terribiliſſima*; quod ſic oſtendo. Caſtigatio omnium in hoc mundo terribiliſſima & maxima eſt illa, quæ nos omnium maximè abducit à ſummo Bono nempe DEO; & quæ nos omnium proximiùs conjungit cum ſummo malo nempe peccato & orco. Id autem facit gratiarum efficacium ſubtractio; hæ enim ex Numinis decreto ſunt medium ſimpliciter neceſſarium ad operandam ſalutem, ſine quo nunquam poſſidebitur DEUS, nec vitabitur tartarus. Cum merè ſufficientibus poſſumus quidem ſalvari; ſed reipſa nunquam ſalvabimur, certò peccabimus, certò damnabimur. Ergo priorum ademptio nos à Summo Bono nempe DEO ac cœlo omnium maximè abducit; contrà verò ſummo malo ſcilicet pec-

cato & inferis proximè conjungit, sociatque; adeoque est omnium terribilissima maximaque in hoc mundo pœna. Nam ipsa etiam mors in gravi noxa, quæ procul dubio omnium in hac vita calamitatum facilè princeps est, jam involvit negationem auxilii efficientis, ut quis per prævium dolorem vel amorem fiat amicus DEI.

Accedit, quod omnium judicio illud supplicium censeatur esse gravissimum, quod hominem in malitia magis obfirmat, excœcando scilicet illius intellectum, ne periculosum animæ statum agnoscat; & ligando voluntatem, ne ex illo se extricare velit: quod ex una parte peccatori potentiora resipiscendi remedia subtrahit; contrà verò viam ad maxima scelera complanat, facilem & expeditam reddit. Jam verò id facit dictorum luminum motuumque negatio.

Nam, quando nos Numen infamia premit, morbis cruciat, vexationibus affligit; plaga quidem est, sed summa

non eſt; quia his nos à malo avertere, & ad ſe convertere ſatagit; patrem tunc, non judicem aut vindicem agit, qui peccantis correctionem per peccati ultionem intendat. At verò dum intellectum peccatoris in ſua cœcitate obfirmat, & voluntatem in ſua pravitate indurat; dum illuſtrationes negat, quæ vitii fœditatem detegant; & divinos inſtinctus adimit, qui ad illud deteſtandum moveant; dum (ùt ait Auguſtinus) *ſpargit pœnales cæcitates ſuper illicitas voluptates eorum*, & *illos tradit in deſideria cordis eorum: in paſſiones ignominiæ;* (a) tunc enimvero ſævit *quaſi urſa raptis catulis;* (b) tunc omnipotens furor ejus *plaga inſanabili*, (c) *plaga inimici, caſtigatione crudeli percutit;* (d) & quidem tali, qua terribiliori in hac vita punire haud poſſet.

O verè pœnam horribilem! O iracundiam ſine miſericordia, *cujus conſummatio in combuſtionem!* (e) *O DEUS ultio-*

(a) Rom. 1. v. 24. & 26. (b) Oſee 13. v. 8. (c) Iſa. 14. v. 6. (d) Jerem. 30. v. 14. (e) Hebr. 6. v. 8.

ultionum! (f) Ah! *ne in* hac *ira tua corripias me.* (g) ure hìc, & seca, affige, & crucia; dummodo gratiam tuam non auferas à me. *Volo, irascaris mihi, Pater misericordiarum! sed illa ira, qua corrigis devium, non qua extrudis de via.* (h)

II. Præterea est pœna *justissima.* Nam gratia amoris tessera est, qua cœlestis Sponsus, stans ad ostium cordis humani, amicè pulsat, intromitti petens, ac urgens. Non aperis, ejus voci aures occludis, ingressum negas. Fessus tandem pulsando Dominus urgere cessat, & contemptus abit. Quid justius? Gratia fax est lucens, & ardens, cujus lumine DEUS intellectum illustrare, & radiis voluntatem inflammare cupit. Tu cordis fenestras claudis, non nisi umbras quæris, ac instar noctuæ ejus calorem & lucem fugis. Ergo tandem Justitiæ Sol, votis toties frustratus, lucere desinit, ac radios occulit. Quid æquius? II. *Justissima.*

I 2 Gra-

(f) Psal. 93. v. 1. (g) Psal. 6. v. 2. (h) Bernardus Serm. 42. in Cant.

Gratia eſt donum inæſtimabile: eſt gemma coronæ Chriſti: eſt pignus æternæ gloriæ. Divinus Pater ultro id offert, quin & obtrudit; ut acceptes, etiam flagitat, idque repetitò, poſt iteratas repulſas. Tu verò hoc donum reſpuis, hanc gemmam accipere renuis, hoc pignus flocci pendis. Tandem ergo Divinitatis Majeſtas toties ſpreta illud offerre deſinit, & obtrudere ceſſat. Quis iniquum id dicet? An non ergo gratiæ toties abjectæ privatio juſtiſſima ultio eſt?

O vindex Numen! eſt utique, eſt juſtiſſima. Millies eam promeritus ſum. Ego enim ſum illa infelix Jeruſalem, quam toties voluiſti *congregare, quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas*, (i) & nolui. Hinc jure vereor, ne tandem & *mea domus mihi relinquatur deſerta.* (l) Hoc ſalutari timore confixus à tribunali Juſtitiæ confugio ad thronum Clementiæ. Parce meliora ſpondenti. Quacunque alia volueris plaga, ſolùm iſta ne punias me.

III. Eſt

(i) Matth. 23. v. 37. (l) Ibid. v. 38.

III. Est denique *ordinaria.* Nullum supplicii genus irata Nemesis in sacris paginis per Moysen, Vates & regium Psalten sæpius interminatur, quàm hanc ipsam cœlestis adjutorii ademptionem: *dimisi eos secundùm desideria cordis eorum: ibunt in adinventionibus suis:* (m) *excæcavit oculos eorum, & induravit cor eorum,* (n) *ut videntes non videant, & audientes non intelligant:* (o) *auferetur à vobis regnum DEI;* (p) hæc & similia divini furoris fulgura in sacris literis passim in legentium oculos incurrunt. Ipsa, quæ sacri Historiographi recensent, exempla abunde probant, hanc auxiliorum efficacium negationem in veteri & nova lege communem, ordinariam ac nimis quàm frequentem fuisse. Quin imò etiam nunc frequentissima est.

III. Ordinaria.

Sæpe miramur, quod omnituens Numen tot tepidos tam patienter sustineat, qui insuper habitis tot mediis, tamen tam parum adimplent obliga-

(m) Psal. 8. v. 13. (n) Joan. 13. v. 40. (o) Marc. 4. v. 12. (p) Matth. 21. v. 43.

tiones sui statûs; suisque dissolutis moribus domesticis probro, exteris offendiculo sunt. Ah! ait Augustinus, DEUS secreta eos ultione punit, eò graviori, quò occultiori; dum gratias iis subtrahit, ac suo tepori quietos indormire sinit.

Unde fit, ut illi ipsi, quos olim vel umbra noxæ terruit, modò neglectui habeant periculosas cogitationes, tactus & aspectus; ut inter levia numerent animi aversiones, amicitias, familiaritates, odia, susurrationes, iras, & detractiones, de quibus jure dubites, an non sint lethales; ut graves injuncti muneris neglectiones, votorum violationes, & ortos inde aculeos tanquam inanes scrupulos explodant, & varia sibi sophismata forment, quibus dolosè oblatrantem conscientiam sopire conantur. Mentes, quæ olim ad bonum fuerant cereæ, & quovis pio motu flexiles, nunc petra duriores & silice licciores novissimorum memoria, DEI judiciis, Ecclesiæ religionibus nil anguntur, moventur, emendantur.

Uti-

Utinam hæc satis ordinaria etiam in cœnobiis esse, tristis experientia non doceret. O quoties etiam ibi ingemiscere licet: heu! *quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus:* en! *qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora*: &, qui erant *Nazaræi candidiores nive*, ah! quomodo *denigrata est super carbones facies eorum.* (q) Solùm oculos nonnihil circumferamus, ac plurima eaque viva allatæ veritatis testimonia conspiciemus. Et demum prô dolor! quid aliud sunt illi graviores lapsus & ruinæ; quid illæ Ordinum desertiones ac subin omnino defectiones à fide, quàm totidem tristia subtractæ gratiæ monumenta, à divina Nemesi nostra ætate, ut nobis terrori forent, hinc atque illinc erecta?

Nos ipsi mentis intima scrutemur, & videamus, an non etiam nos hanc auxiliorum subtractionem variis in occasionibus jam experti fuerimus? Argumento sint sacra exercitia, animi

 collecti-

(q) Thren. 4. v. 1. & seq.

collectiones, tyrocinii curriculum, aliique ejusmodi dies salutis; an non fateri cogimur, plurimas nunc nobis illustrationes piasque motiones ab illo tempore fuisse ademptas, ex quo unà cum illis operari neglexímus? Nempe *DEUS non irridetur;* (r) deserentes se, tandem & ipse deserit.

Proin cave ô anima! ne quod aliis, etiam tibi eveniat. Nam *ultor Dominus* (s) *arcum suum jam tetendit*, (t) *& exacuit sicut fulgur gladium suum.* (u) Forsitan res in eo jam est, ut destinata tibi favorum catena, virtutis stola, & gloriæ corona à te ablata, alteri conferatur digniori te. Itaque time; nam *DEI judicia abyssus multa;* (x) licèt enim hæc castigatio omnium terribilissima sit, ordinaria tamen, simulque justissima est. (y)

O *DEUS magne & terribilis! timor & tremor venerunt super me.* (z) Metuo, ah!

(r) Gal. *6.* v. *7.* (s) Jerem. 51. v. *56.* (t) Psal. 7. v. 13. (u) Deut. 32. v. 41. (x) Psal. 35. v. *7.* (y) Dan. *9.* v. 4. (z) Psal. 54. v. 6.

ah! metuo, ne me eodem quo Saulem fulmine feriendo, etiam mihi dicas: *pro eo quod abiecisti sermonem meum, abieci te,* (aa) & tui loco alium *quæsivi mihi virum juxta cor meum,* (bb) paratamque tibi donorum seriem *tradidi proximo tuo meliori te.* (cc) Vereor, ne in pœnam tam projecti abusûs *auferatur à me regnum DEI, detúrque genti,* (animæ) *facienti fructus ejus.* (dd) Ah! quis non totis artubus contremiscat? dum Heli Samuelem, Sauli Davidem, Judæ Mathiam in regno gratiæ subrogatos legit. Nam, *si hæc in viridi, quid in arido?* (ee) si hæc pontifici, regi, discipulo? quid mihi fiet? Vah! infelix momentum, quo illi impulsui restiti. Ah! inæstimabilis thesauri irreparabilem jacturam feci.

Quis ergo dabit oculis meis fontem lacrymarum, (ff) quêis defleam tam flagitiosum divinæ bonitatis contemptum?

(aa) 1. Reg. 15. v. 23. (bb) 1. Reg. 13. v. 14. (cc) Ibid. v. 28. (dd) Matth. 21. v. 43. (ee) Lucæ 23. v. 31. (ff) Jerem. 9. v. 1.

Utinam neglecta redirent lumina! ô quàm fideliùs his auscultarem! Indignus quidem sum, ô *DEUS miserationum!* (gg) cui vel unicum denuo auxilium conferas. Quia tamen etiam tunc, *cùm iratus fueris*, *misericordiæ recordaberis*, (hh) spero ab infinita clementia tua victricem gratiam, quæ vitæ priori finem, & sanctiori initium faciat.

§. III.

Regulæ divinos instinctus dignoscendi, iisque auscultandi modus.

GRatiarum abusûs quàm horrenda indignitas, quamque terribilis sit, qua plecti consuevit, pœna, paulò ante, mutuatis ex orco carbonibus, ita adumbravi, ut nullus dubitem, quin firmiter decreveris, divinis ejusmodi vocibus morigeras posthac aures te præbiturum. Proinde solùm superesse videtur, ut te paucis edoceam 1. artem eas dignoscendi, 2. modum docili

(gg) 2. Esdr. 9. v. 31. (hh) Habac. 3. v. 2.

docili mente iisdem obsecundandi; 3. adjectis hunc in finem novis incitamentis.

I. Primò itaque ut faciliùs divinos instinctus rite cognoscas, sequentes adhibe industrias. Inprimis animi collectioni interdiu stude, ut represso affectionum tumultu, Divini Pneumatis susurros faciliùs percipias. Quàm parum enim ac *in malevolam animam*, æquè parum in dissipatam *introibit sapientia*, (A) Spiritûs Sancti magisterio docenda; nec Jaïri filia excitantem Christi vocem priùs audiit, quàm is ejectam domo *turbam tumultuantem* vidit. (a) Dein geminos eosque juratos cœlestis afflatûs hostes nempe cuticulæ amorem & animi teporem pro viribus excute. Ille enim intellectui nebulam objicit; hic voluntati compedes injicit; quo fit, ut gratiæ ductum nec ille cognoscat, nec hic sequatur. Denique sæpius præsertim sub meditatione, & post exceptum cordis hospitio Numen Eucharisticum

I. *Regulæ divinos instinctus dignoscendi.*

(A) Sap. 1. v. 4. (a) Matth. 9. v. 23.

cum, cum Saulo exclama: *Domine, quid me vis facere?* (b) Ne dubita; grandia non rarò verba tibi loquetur DEUS, quibus notam faciet voluntatem ſuam.

Ne verò hoc in negotio *transfigurans ſe Satanas in Angelum lucis*, (c) bonique larvam prætexens, fallaces tibi pedicas ſtruat, illud Joannis Apoſtoli monitum tibi habeas apprimè commendatum: *nolite credere omni ſpiritui; ſed probate ſpiritus, ſi ex DEO ſint.* (d) Idcirco regularum de diſcernendis ſpiritibus hoc tibi compendium habe.

1. Attende, num hi, quibus impelleris, motus animum conſolatione, lætitia, pace repleant, magisque te ad ſectandam perfectionem accendant? vel num è contrario potiùs mentem diſtractionibus, turbatione, nauſea, tædio, triſtitia obruant: pravas motiones excitent, teque in virtutis ſtudio

(b) Act. 9. v. *6.* (c) 2. Cor. 11. v. 14. (d) 1. Joan. 4. v. 1.

dio tepescere faciant? Posterioris notæ impulsus dœmonem habere auctorem in comperto est. Nam teste Elia *non est in commotione Dominus;* (e) *cùm sit DEUS consolationis, DEUS pacis,* (f) *formans lucem,* & fugans *tenebras.* (g)

2. Adverte, num sentias tibi ab Omnipotente promitti tantum pecuniæ spiritalis seu virium, quantum ad exequendum, quod moliris, opus exigetur; *ne, posteaquam posueris fundamentum, & non potueris perficere, omnes, qui vident, incipiant illudere tibi, dicentes: quia hic homo cœpit ædificare, & non potuit consummare.* (h) Ejusmodi autem superna pollicitatio, opisque suffecturæ spes divinæ vocis indicium est. 3. Nota, num hi instinctus perseverent, pergantque semper & constanter te incitare ad bonum? Nam inconstantia signum mali est & levis spiritûs, *qui similis fluctui maris à vento movetur, & circumfertur.* (i)

Præ-

(e) 3. Reg. 19. v. 11. (f) 1. Cor. 1. v. 3. Item cap. 13. v. 11. (g) Isa. 45. v. 7. (h) Luc. 14. v. 29. & 30. (i) Jacob. 1. v. 6.

Præterea (ùt Author nobis S. Ignatius eſt) obſervabis quoque principium, medium, & finem horum animi motuum. Eorum *initium* ſeu originem quod attinet, animadverte, num eosdem ſentire incipias, quando fervore accenſus, conſolatione perfuſus, pace beatus, ſuavi malacia frueris? vel num aſſurgant tempore amaritudinis, triſtitiæ, teporis vel alterius pravæ affectionis, quæ rebelli tumultu animi regnum turbet. Item num tempore non ſuo, ſed impertinenti in animam irruant? dum nempe alio opere vel negotio, ab obedientia injuncto, occuparis, quocum hæ motiones non ſolùm nullam habeant connexionem, ſed nec combinari queant; ita ut ei rite exequendo, impedimento ſint? Præpoſterus ejusmodi impetus è cœlo non eſt; cùm nil cœleſte heteroclyton ſit.

Dein *medio* tempore, quo tales impulſus durant, obſerva, num interiori quiete voluntatem tranquillent, & intellectum ſuperna claritate illuſtrent?

vel

vel an potiùs hunc tenebris obſcurent; illam verò tædiis inquietent? Denique ſub eorum *finem* attende, num menti infixum relinquant ſalutarem ſtimulum, qui te impellat ad perfectionis ſemitam alacriùs decurrendam, ad actiones quotidianas perfectiùs peragendas, ad refrænandos ſenſus, mentisque collectionem accuratiùs conſervandam? vel num te cœleſtium nauſea, virtutis faſtidio, triſtique acedia afficiant, diſſipent, affligant, tepidumque reddant? Primum boni erit genii; alterum verò mali indicium.

Nam (ùt ſapienter notat S. Bernardus) *anima bono ſpiritu interiùs afflata, ſanctæ inſpirationis certa habet indicia, fervorem ſcilicet, pacem & humilitatem.* (1) Si enim demiſſum te, ferventem, pacatum & magis indifferentem reddant, genuinum id aurum eſſe indubiùs judica. Præterea cœleſtes inſtinctus Sacræ Paginæ & Theologiæ placitis, receptis Eccleſiæ moribus, familiæ religioſæ uſibus, ſtatûs noſtri obligatio-

(1) Serm. 32. in Cant.

gationibus & ministeriis consentanei sunt ac conformes. Iidem quoque nostræ indoli & ingenio, naturæ viribus & habilitati, nec non conditioni, officio, ætati semper accomodati sunt, & aptati. Quæ ipsa Divini Spiritûs comis adeò facilitas, benignaque humanitas nos reos ampliùs magisque inexcusabiles reddit, si *dura cervice & incircumcisis cordibus & auribus* eidem nihilominus *resistere* pergamus. (m) His ergo regulis usus, *si separaveris pretiosum à vili, quasi os DEI eris;* (n) & *spiritus mendax non decipiet, nec prævalebit* adversùm te. (o)

II. *Iis auscultandi modus.* II. Porro postquam his industriis cognovisti, divinitus te instigari, divinæ voci auscultabis 1. *promptè*, vitando omnes moras: 2. *generosè*, rumpendo omnes remoras: 3. *constanter*, cavendo omnem in bene cœptis remissionem. Inprimis præcipitandæ sunt omnes *moræ; hilarem enim datorem diligit DEUS.* (p) Morosus quantopere

(m) Act. 7. v. 51. (n) Serm. 15. v. 19. (o) 3. Reg. 22. v. 22. (p) 2. Cor. 9. v. 7.

topere Ei displiceat, experta est illa Sulamitis, (q) quæ, quia pulsanti non statim aperuit, lentam cunctationem diu multumque luere debuit. Nempe grandis nimiùm & excelsa Domini exercituum, regumque Regis majestas est, quàm ut à vili vermiculo, ad quem suâ gratia invisere dignatur, repulsam inultus ferat. Accedit, quod hac dilatione favor cœlestis minuatur, difficultas augeatur, summumque anima discrimen incurrat, ne postea perficere ob defectum opis & occasionis haud ampliùs queat, quod, cùm potuit, agere in tempore noluit.

Dein perrumpendæ sunt omnes *remoræ*. Si enim aliquando, cur non modò? Idem, qui post sæcula, jam hodie regnat DEUS, æquè munificus in munerando, ac rigidus in puniendo. Si res, quæ à te exigitur, difficilis non foret, merito præmioque careret; quò gravior tui victoria, eò major erit gloria. Age ergo, pavorem pone, generosa in ausa assurge; Tobiæ piscis est,

(q) Cant 5. v. 6.

quod expavescis, & times. Solùm audacter *apprehende branchiam ejus*, (r) & vicisti. Mox cum timore omnis etiam labor evanescet.

Denique bene cœptis *constanter* insistendum est. Quid enim juvat incepisse, & iterum à proposito resiliisse? Quid prodest ædificasse, si quod dextra exstruxit, sinistra iterum destruat? Quid juvat lapidem in montis verticem protrusisse, si remota manu eundem denuo ad ima devolvi sinas? Hæc inconstantia non nisi majori pœna te dignum reddit; cùm cognitioni non respondeat effectus, nec talentis negotiatio.

Igitur sedulò inquire, quid DEUS à te repetitis impulsibus cumprimis petat? cujus appetitionis victoriam, qualis rei sacrificium, cujus vitii fugam iteratò exigat? qualem virtutis actum exerceri à te, quod opus bonum patrari, qualem corporis afflictationem assumi urgeat, optetque? In summa: quid

(r) Tob. 6. v. 4. & 5.

quid fieri à te, quid omitti impensiùs postulet? Hìc jam suspenso gradu ac vigili aure, quid mens reponat, ausculta, & (quod Apostolus monet) *noli negligere gratiam, quæ est in te, & quæ data est tibi.* (s) Secus cave, ne etiam tu cum illo servo nequam, *qui acceptam mnam abiens fodit in terram, & abscondit,* (t) *ejiciaris in tenebras exteriores.* (u)

III. *Incitamenta eos sequendi.*

III. Ejusmodi enim gratiarum prodigos Nepotes perdendæ salutis criticum discrimen incurrere, palam enuncio. Asserto veritas ex mox dicendis constabit. Nam primò cœlestes hæ motiones divinitus immissæ, sunt illa subsidia, quibus æterna Bonitas nos *à via lata ac spatiosa, quæ ducit ad perditionem*, abducere; & ad *arctam* alteram *angustámque semitam, quæ ducit ad vitam*, adducere consuevit. (x) His ergo spretis, quid aliud superest, quàm ut teporis veterno immersi, tandem evomamur ex ore DEI, nostrisque in-

(s) 1. Tim. 4. v. 4. (t) Matth. 25. v. 18.
(u) Matth. 22. v. 13. (x) Matth. 7. v. 14.

frunitis appetitibus perditè relicti, sinamur *abire post vestigia gregum.* (y)

Præterea qui media negligit, etiam finem respuit. Nos religiosi qui sumus, sub lethali noxa tenemur tendere ad perfectionem nostro statui congruentem, utque in virtute progrediamur, saltem conari. Jam verò adjumenta præcipua id exequendi, dictumque conatum exercendi sunt sancti hi impulsus ac illustrationes. His ergo qui passim & temerè abutitur, gravi huic obligationi suæ non satisfacit; id est, ad perfectionem non seriò tendit; adeoque in eo statu versatur, in quo salutis periculum incurrit; cùm illa subsidia abjiciat, quibus solis res hæc, graviter præcepta, rite expleri queat.

Ad hæc sine supernis fidei, spei, & charitatis actibus, per vitæ cursum elicitis, cœli gloriam adultorum nemo acquiret; & sine pari ejusdem ordinis dolore criminum condonationem peccatorum nullus obtinebit. Hi autem actus

(y) Cant. 1. v. 8.

actus sine prævиis cœlestibus auxiliis elici nequeunt. Ergo qui ista sibi oblata petulanter rejicit, dictos actus nunquam eliciet; adeoque æterna beatitudine nunquam potietur. Item: actum est de reo, quem, veniam rogantem, iratum Numen non exaudit. Atqui teste Gregorio Magno non exaudiet te, quicunque ejus voci rebelles usque obturas aures. *Qui DEO interiùs inspiranti, & monenti non obedit,* (S. Gregorii verba sunt) *is noverit, se ad DEUM in suis precibus aspirantem, non audiendum, nec exaudiendum.* (z) Inde jam conclude, in quàm magno tales sempiternæ perditionis discrimine versentur.

Denique sine dono perseverantiæ finalis, ùt ajunt, perdita est anima etiam sanctissima. Illa autem ex sententia Patrum & Doctorum sæpe habet (æterna Mente rem ita ordinante) secretam miramque connexionem cum memoratis impulsibus divinis; ita quidem ut his protervè neglectis, non raró

(z) L. 4. Moral. c. 1.

rò etiam illam ſubtrahat ille ipſe ultor DEUS, cujus judicia ſunt abyſſus multa; in pœnam ſcilicet craſſi illius, quem hæc neglectio involvit, immenſæ Bonitatis deſpectûs.

Itaque, ô prodige gratiarum contemptor! his territus deinceps meliora decerne; cumque vindex illud Numen identidem *conterat multos, & ſtare faciat alios pro eis*, (aa) time, ne eodem turbine etiam tu involvaris. Certè Hebræis Gentes, Græcis Latinos, Hæreticis Europæis Americanos & Japones ſubſtitutos miramur. Quod integris nationibus contigit, cur non etiam tibi evenire poſſit? tibi, inquam, quem tam pertinax tot auxiliorum abuſus aliis nocentiorem reddit. Præſertim cùm ſubtractio gratiarum pœna non minùs frequens quàm terribilis ſit. Quin imò & juſtiſſimam eſſe Auguſtinus enunciat, dicens; *juſtiſſimum eſt, ut amittat unusquisque illud, quo bene uti noluit; &, qui ſciens rectum, id*

tamen

(aa) Job. 34. v. 24.

tamen non facit, æquum est, ut amittat etiam scire, quod rectum est. (bb)

Proin, ô mortales! *hodie* adhuc *si vocem Domini audieritis, nolite*, ah! nolite *obdurare corda vestra.* (cc) Sed (quod Bernardi monitum est) inposterum loquenti interiùs DEO duas aures commodate, unam scilicet intelligentiæ, alteram obedientiæ; unam, qua cum Elia in sibilo auræ tenuis humiliter audiatis, *quæ sit voluntas DEI bona, beneplacens & perfecta;* (dd) alteram, qua fideliter auditis obsequamini. (ee)

(bb) S. Aug. de lib. Arbitr. (cc) Psal. 94. v. 8. (dd) Rom. 12. v. 2. (ee) In Epist.

CAPUT IV.

DE DOMINANTE AFFECTIONE.

A peritis asceseos Magistris jure hæc pestis (quæ vulgari voce passio prædominans appellari consuevit) inter præcipua virtutis solidæ impedimenta numeratur, illique *draconi magno ac rufo* assimilatur, qui, *habens iram magnam, persecutus est mulierem* illam à S. Joanne in sua Apocalypsi depictam. (a) Nam etiam dominans menti affectio animam crudeliter vexat, perpetuò insectatur, & coronata tyrannide premit, tristissimasque in ea strages identidem patrat. Hæc enim est ille *fortis armatus*, qui ita *custodit atrium suum*, ut rarò *fortior eo superveniens eum vincat;* (b) cùm ejus notæ inimicus sit, quo non nocentior alter, nec sævior. Id autem ut clarius

(a) Apoc. 12. v. 3. & seq. (b) Luc. 11. v. 21.

rius pateat, I. ostendam ejus nocendi vim, II. proponam ejus detegendi artem.

§. I.

Dominantis affectionis summa nocendi vis.

I. INprimis ejus nocendi vis est *universalis;* nam omnia universim, & omnes dira rabie aggreditur. Nemo quippe mortalium est, quantumvis perfectus, suis quem insidiis non appetat: nullum vitæ genus aut conditio, cui suum virus non afflet. Dein non est locus, quò non penetret: non virtus, cui bellum non moveat: nullum est opus adeò sanctum, cujus vel initium, vel saltem finem, aut medium aspersa labe non corrumpat: ubique se insinuat: nullam inferendæ cladis occasionem negligit. Omnium denique, quæ animam fœdant, nœvorum: maximarum, quæ orbem inundant, ærumnarum infelix fons est & origo.

I. Est hostis universalis.

Verbô: ejusmodi vehemens ac rerum potens cordis commotio non solùm viciat omne bonum, sed insuper creat omne malum; non est noxa, cujus mater, nutrix, aut patrona non sit. Quin imò nec dæmon (id quod notari speciatim cupio) imò nec dæmon, licèt stygia accensus fame, diu noctuque, *tanquam leo rugiens, circumeat, quærens, quem devoret*, (c) nocere nobis posset, nisi illa, tectè colludendo, nos proderet. Tanta tamque universalis ejus nocendi est vis. Singula depromptis ex S. Codice factis dilucidemus.

1. Primò non est hominum genus, quod hæc lues non infestet. Vel ipsos Servatoris discipulos eò impulit, ut inter se ambitiosi contenderent, *quis eorum videretur esse major?* (d) Ipsum, de se nimiùm præsumentem, Petrum reddidit perjurum. Proprio judicio plus justo deferentem, Thomam effecit incredulum. Judam argenti nimis cupidum eò adegit, ut ex Aposto-

(c) 1. Petr. 5. v. 8. (d) Luc. 22. v. 24.

Apostolo in proditorem, homicidam & orci titionem degenerârit.

In summa: nec principum throni, nec præsulum peda, nec pontificum thiaræ à pestiferis ejus insidiis immunes sunt. Sub ipsa etiam veste religiosa non raró abdita delitescit. Adeò nulli mortalium hæc pernicies parcit; cùm nemo unus in orbe sit, cui prava quædam affectio non dominetur, vel saltem imperitare non tentet.

2. Præterea nullus est locus adeò sublimis aut sanctus, quo impudens hæc lena non irrumpat. Cum Heliodoro in ipsum Solymæ templum, thesauros direptura, prosiliit. (e) Cum Jeroboamo ipsum altare in Bethel profano pede calcavit. (f) Cum Ozia ipsum *thuribulum, ut adoleret incensum*, sacrilega manu arripuit. (g) Quin imò in ipsum usque cœlum *super astra DEI* rebellis ascendit; ubi cum Lucifero *similis altissimo esse, & in monte testamenti*

(e) 2. Mach. 3. v. 23. (f) 3. Reg. 13. v. 1. (g) 2. Paral. 26. v. 19.

menti in lateribus Aquilonis sedere, superba contendit. (h)

Inde verò in præceps acta, ipsam postmodum Christi sanctitatem (furore causidicum agente) gravissimorum scelerum postulavit; dum eundem ùt potatorem vini, populi seductorem & eversorem Templi publico in foro accusavit, traduxit, infamavit. Adeò locus est nullus, quò non irrepat: sanctitudo nulla, quam maledico dente non lacessàt: virtus nulla, quam inficere aspersà fuligine non nitatur hæc tartari progenies.

3. Nec his contenta, maximorum insuper, quæ orbem corruperunt, criminum tristissimarumque calamitatum infelix causa est & scaturigo. Hæc enim Italiam Vandalis, Mauris Hispaniam, Asiam Turcis diripiendam prodidit, & ferro tradidit flammisque depopulandam. Hæc Græciam & Angliam à centro unitatis diro schismàte separavit. Hæc Cainum ad Fratris necem,

(h) Isa. 14. v. 13. & 14.

cem, Davidem ad adulterium, Salomonem ad idolorum cultum, Jezabelem ad Nabothi lapidationem, Herodem ad infantium cædem duxit, impulit, præcipitavit. Imperans eorundem animis malevolentia, ambitio, luxuria, avarities horrenda hæc monstra progenuit.

Dominans Jacobi natis invidia erat illa *fera pessima, quæ devoravit Joseph,* (i) & patrem ingenti luctu prostravit. Dominans Aaroni timor fuit ille nefarius artifex, qui *opere fusorio fecit vitulum conflatilem, quem adoraverat* Israël. (l) Dominans Pharisæis livor, Sacerdotibus odium, Pilato respectus sacrilegus ille carnifex fuerat, qui Christum duos inter latrones medium è cruce suspendit. Verbô: ut paucis complectar omnia; imperitans hæresiarchis superbia, dynastis libido, curionibus intemperies, religiosis tepor, Europam hæresibus, miseriis regna, paræcias offendiculis, religiones defectionibus implevit, afflixit, funestavit.

(i) Gen. 37. v. 33. (l) Exod. 32. v. 4. & 8.

ſtavit. Inde jam, hujus mali univerſalem nocendi vim dimetiaris, licet, utpote â cujus malignitate ſtatus hominum nullus, virtus nulla, aut locus ſat tutus eſt ac immunis, cui ſubdola orcino rictu non inhiet.

Et tamen, ô futurorum improvide! & tamen hoc monſtrum tuo in corde non ſolùm quietè nidulari, ſed & impunè leges tibi dare permittis; quamvìs magiſtra experientia doctus, inflicta tibi vulnera, illataque ab eodem damna ipſus ſentias, lugeasque. Verùm edic, quousque tandem impio huic dominatui famulum ſubdes collum? quamdiu adhuc tam vili tyranno noxiam adeò ſervitutem ſervies? quousque feres, ut appetitus rationem, ſervus dominam, *filius ancillæ filium liberæ* tam iniquo mancipatu premat; utque *is, qui ſecundùm carnem natus eſt, perſequatur eum, qui ſecundùm ſpiritum?* (m) Age ergo, martios in æſtus exardeſce. Memento, quia *non ſumus ancillæ filii, ſed liberæ;* & tandem

(m) Gal. 4. v. 29.

dem aliquando *excute*, *& solve jugum ejus de cervicibus tuis*, (n) ut tristi hac tyrannide exemptus, fruaris *libertate*, *qua Christus nos liberavit.* (o)

O Domine! *qui liberâsti Danielem de lacu Leonum*, (p) eripe me quoque â prava motione mihi dominante; cùm hæc omni tygride sævior sit. Da, ut *perfecto odio oderim*, (q) & nunquam cicuranda aversione detester hanc malorum Lernam. Hæc est enim illa (id tua luce illustratus, nunc clarè agnosco) hæc, inquam, est illa â Daniele conspecta *in visione noctis*, *bestia terribilis & fortis nimis*, *dentes ferreos habens magnos*, quibus omne virtutis robur *comedit*, *comminuítque*, & *reliqua* pietatis semina *pedibus suis* proterva *conculcat*. (r) Proin cœlestes, quæso, suffice vires, queis roboratus, huic tam exitioso hosti bellum victricibus armis ita inferam, ut & ego olim merear stare inter *eos*, *qui vicerunt bestiam*, *haben-*

(n) Gen. 27. v. 40. (o) Gal. 4. v. 31. (p) Dan. 6. v. 27. (q) Psal. 148. v. 22. (r) Dan. 7. v. 7.

habentes citharas DEI, & cantantes canticum agni. (s)

II. *Subdolus, & pertinax;*

II. Præterea modus, quo perniciosus hic adversarius nos impugnat, valde callidus est, ac summè pertinax. 1. Instar Vertumni varias induens formas, & virtutis larva se tegens, nunc zelum se esse, modò charitatem, nunc discretionem mentitur. Profusionem, ambitum, lasciviam, sorditiem, iram & alias hujus furfuris noxas libertatis, justitiæ, urbanitatis, temperantiæ, magnanimitatis pallio vafrè obnubit; seque *transfigurans in angelum lucis*, (t) intellectui ùt licitum depingit, quod tamen ipse in aliis ùt vetitum damnat. Et quamvìs voluntatem crudeli tyrannide per invia & devia impotens rapiat, ac animæ subdolum proditorem alter Sinon agat; tamen amicam se ac innoxiam miris artibus fingit. Quin ipsam quoque rationem ita infatuare novit, ut etiam ea subin, quæsitis coloribus, illius oblinere fœditatem, ac malitiam tutari, cæca laboret.

Hujus

(s) Apoc. 15. v. 3. (t) 2. Cor. 11. v. 14.

Hujus fraudulentiæ monumenta in ſacris paginis obvia paſſim occurrunt. Unum vel alterum delibâſſe ſufficiat. Cogitabat *Nabuchodonoſor Rex omnem terram ſuo ſubjugare imperio ;* cumque nationes exteræ *omnes uno animo contradicerent, indignatus juravit per thronum & regnum ſuum, quod defenderet ſe de omnibus regionibus his.* (u) En! quàm altum impudentiæ gradum imperans affectio non conſcendat, ſi liberè dominari ſinatur. Ambitioſus ille regnorum helluo injuſtè alios ipſe impugnabat, & tamen ſe laceſſitum conqueritur. Ille jubet incolas *omnes occidi, omnia ſata ſuccendi, omnes arbores & vineas incidi;* (x) & cùm ipſe hæc agat, cogi ſe jurat, ut defenderet ſe; licèt à nemine nec hilo fuerit læſus. Inſaturabili ſuæ ambitioni & cruentæ rapacitati juſtæ ſui tutelæ titulum obtendit. Injuſtiſſima aggreſſio æqua illi defenſio fuit. Quod manifeſtum fuerat ſcelus, regalis illi virtus erat. Adeò vafrè imperans motio illudere, ac vulpinari novit.

(u) Judith. 1. v. 7. & ſeq. (x) Ibid. v. 17.

Huic ſimile factum in libro Numerorum legere eſt. Ibi *ſurrexerunt contra Moyſen Dathan & Abyron, aliique filiorum Iſraël ducenti quinquaginta viri, omnes proceres ſynagogæ.* (y) Ratio rebellandi teſte Eccleſiaſtico livor erat & ira; *nam propter invidiam circumdederunt illum & in iracundia.* (z) Hæc duo monſtra in eorundem animis ſceptrum rotabant. Et tamen his æquitatis ceruſſam illinunt, iniquum, quem Moyſes ſibi arrogaret, dominatum prætexentes. Quod impia ſeditio erat, zelans ipſis religio fuit.

Ananias conſcia uxore ſua fraudavit de pretio agri à ſe venditi, & *afferens* ſolùm *partem quamdam, ad pedes Apoſtolorum poſuit.* (aa) Et en! quod turpe mendacium fuerat & ſordidum proprietatis vitium, illi ſapientem curam & futurorum providam ſolicitudinem interpretabantur. Judas ſuam ex avaritia natam indignationem, qua Magdalenam, ob infuſum Chriſti pedibus unguen-

(y) Num. 16. v. 2. & ſeq. (z) Eccli. 45. v. 22. (aa) Act. 5. v. 2.

unguentum, reprehendit, misericordiæ velo palliavit, dicendo, *potuisse venumdari, & dari pauperibus.* (bb) Furandi cupiditatem pauperum amorem appellabat. Nempe adeò callidè subdolus hic hostis virtutem mentiri novit, ac pietatis larva noxias fraudes occulere, ut acuto sit opus oculo, quo doli detegantur.

2. Nec minor hac vafritie illius quoque, qua nos usque impugnat, pertinacia est. Hujus nobis vestigia Jonas Propheta in se expressa reliquit. Inordinatus proprii honoris amor ejus animum altè insederat. Timor perdendæ, aut minuendæ saltem famæ, nî prædictioni eventus responderit, eum compulit, *ut fugeret in Tharsis à facie Domini*, qui jusserat eum ire in *Niniven civitatem grandem*, *& prædicare in ea.* (cc) At ecce! vindex Nemesis passibus æquis fugientem insequitur. Fit *tempestas magna in mari: cadit sors super Jonam: mittitur in mare: deglutitur à pisce: post triduum ab eodem denuo*

 evomi-

(bb) Match. 26, v. 9. (cc) Jon. 1, v. 2. & 3.

evomitur in aridam. Quis hìc non judicâſſet, eum jam ſapere doctum, mox citato gradu volaturum *in Niniven civitatem magnam, & prædicaturum in ea prædicationem, quam Dominus fuerat locutus ad eum?* Et tamen, (vah! pervicacem pravæ affectionis morbum) & tamen non priùs illuc conceſſerat, niſi poſtquam *factum eſt verbum Domini ad eum ſecundò.* Tunc primùm *ſurrexit Jonas, & abiit in Niniven.* (dd)

Nec hìc ſtitit obſtinatum animi malum. Iterato aſſultu ſuam exeruit nocendi vim. Cùm enim Ninivitæ ejus hortatu permoti, eſſent *converſi à via ſua mala,* & *miſertus* eorum *DEUS,* urbem non ſubverteret, *afflictus eſt Jonas afflictione magna, & iratus eſt adeò vehementer*, ut petiverit animæ ſuæ mori, & dixerit: *Domine tolle, quæſo, animam meam à me; melior eſt enim mihi mors quàm vita.* (ee) Superi! quæ, obſecro, cauſa tanti mœroris exſtiterat? Audiat terra, & imperitantis appeti-

(dd) Jon. 3. v. 1. & ſeq. (ee) Jon. 4. v. 1. & ſeq.

petitûs pervicaciam admiretur. Ratio haud alia fuerat, quam eadem nimia, ùt ipse Jonas fatetur, (ff) propriæ existimationis cura, qua doluit ob non secutam, quam prædixerat, civitatis ruinam falsum modò se vatem audire.

Vah! indomitum hujus pestis virus, quod neque per tumidos æquoris fluctus, neque per projectionem in mare, nec per vivum in ceto carcerem expelli poterat, ac sanari. Quin imò Domino sibi dicenti: *putásne, bene irasceris tu?* reponere est ausus: *bene irascor ego usque ad mortem.* (gg) Videlicet verissimum est illud S. Augustini effatum: *nulli irascenti sua ira videtur injusta.* (hh) Usque adeò pertinaciter prædominans passio intimis inhæret fibris, ut etiam efficacissima, quæ ei curandæ adhibentur, non rarò eludat pharmaca.

Nempe mandatrix hæc motio eo ex agmine hostis est, qui nec cedendo

(ff) Jon. 4. v. 2. (gg) Jon. 4. v. 9. & seq.
(hh) Epist. 100.

do emollitur, nec blanditiis mitescit, nec annis enervatur: qui ex ipsis, quas retulit, plagis vires & incrementa capit: qui centies victus, millies ad pugnam redit: quocum lucta non nisi cum vita finitur; imò nunquam periculosiùs cum eo, quàm in ultimo agone decertatur; cùm illius operâ tunc dæmon utatur, ut in assuetum nos vitium faciliùs propellat. Quis ergò insidiatorem tam universalem, subdolum, & pertinacem non execretur?

III. *Et tamen amatus.*

III. Et tamen (quis non ingemiscat?) is ipse est, quem tenerè fovemus, & perditè tutamur: cujus notitiam acquirere, & fraudes detegere, simulata cæcitate, subterfugimus: à quo decipi, vincique gaudemus: à quo inflicta nobis vulnera etiam amamus. Quin oculos insuper claudimus, ne videant præcipitia, in quæ incautos nos hæc pernicies inducit: aures obturamus, ne audiant remordentis conscientiæ latratus, & internam Numinis vocem percipiant, qua discriminis admonemur.

Et

Et hoc eſt, quod ejus debellandi difficultatem, noſtrique periculi magnitudinem tantopere auget. Antagoniſta enim, qui placet, & diligitur, nunquam ſeriò laceſſitur? leni ſemper brachio feries, cujus internecionem times. Nempe ſimiles ſumus ægroto, cui morbus in deliciis eſt; qui non niſi dulcia, licèt parùm ſalubria, admittit medicamenta, mallens cum ſuavibus ægrotare, quàm per amara ſanari. Interea malum altiores ſemper radices agit, firmatoque robore, ſuum quotidie dominatum profert; contrà verò indies voluntas languidior, gratia debilior redditur.

Inde patet, quanta ſit neceſſitas, hoc monſtrum ſine mora in apricum producendi, & continua caſtigatione domandi. Id enim nî feceris, nullos facies in virtute progreſſus: veteri ſemper limo infixus hærebis. Proin generoſa ſurge in auſa, bellum dènuncia, arma expedi, claſſicum inſona, *quis ùt DEUS?* militaris tibi teſſera ſit. Age, noxias quid moras nectis? ....

Sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius; (ii) id cœlum jubet. *Post concupiscentias tuas non eas;* (ll) id ratio vetat.

Excute igitur impii tandem dominatûs jugum, ac animam debitæ libertati restitue. Imperans hæc menti affectio *tortuosus ille coluber est,* (mm) qui, quò leniùs habetur, eó ampliùs sævit; quò plus ei ceditur, eó magis insolescit: quò seriùs, eó difficiliùs curatur; cùm carcinoma sit, latiùs identidem serpens. Ergo ad rem, vindices exere vires, hodie adhuc securis ad radicem ponatur. Animosè incepisse, erit vicisse. Secus, *si præstes animæ tuæ concupiscentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis.* (nn)

Sit ergo ô *fortissime DEUS spirituûm universæ carnis!* (oo) tua fretus gratia *ego servus tuus vadam, & pugnabo adversùs Philisthæum hunc.* Et licèt ille

(ii) Gen. 4. v. 7. (ll) Eccli. 18. v. 30. (mm) Job. 26. v. 13. (nn) Eccli. 18. v. 31. (oo) Num. 16. v. 22.

ille *ad me veniat in gladio & hasta & clypeo; ego veniam ad eum in nomine DEI exercituum.* (pp) Nec priùs infesta illi signa inferre desistam, donec superbus hostis cristas posuerit, & victus obedire didicerit. Tu *Domine, virtus salutis meæ, obumbra caput meum in die belli,* (qq) ut post gloriosum certamen victor acie excedam.

§. II.

Dominantis affectionis detegendæ Ars.

I. Porro methodum, viperinum hunc nidum excutiendi, docebunt sequentia. Quæ, ut planiora fiant, priùs breviter declarandum erit, quid, & quotuplex motio, seu (ùt vulgus loquitur) animi passio sit? Hæc Doctori Angelico *est motus sensibilis potentiæ appetitivæ* (seu irrationalis animæ) *ob imaginationem boni, vel mali proveniens.* (a) Nam opinio boni movet ad ejus desiderium & amorem; opinio

I. Quid, & quotuplex sit animi motio?

(pp) 1. Reg. 17. v. 32. & 45 (qq) Psal. 139. v. 8. (a) 1. 2. q. 22. a. 3.

nio verò mali ad ejus odium & fugam. Eodem Auctore *dantur in appetitu concupiscibili tres conjugationes passionum, scilicet amor & odium, desiderium & fuga, gaudium & tristitia. Similiter in irascibili sunt tres, scilicet spes & desperatio, timor & audacia, ac ira, cui nulla alia passio opponitur; & sub his omnes passiones continentur.* (b)

Jam verò tria præcipuè celebrantur illecebrarum genera, quæ appetitus concupiscibilis (ùt ajunt) solet amare, desiderare, & de iis præsentibus gaudere; nempe divitiæ, honores, deliciæ. Quæ ipsa etiam appetitus (ùt vocatur) irascibilis sperat, audacter prensat, & de iis obtinendis subin desperat. Item tres numerantur miseriarum species, quæ appetitus concupiscibilis consuevit odisse, fugere, & de iis, si ingruant, tristari; nempe egestas, contemptus, dolores. Quæ pariter appetitus irascibilis timet; & ob ea, si depelli nequeant, irascitur.

II. Qui

(b) 1. 2. q. 23. a. 3. C.

II. Qui ergo cupit venire in notitiam affectionis animo imperantis, ei subjunctæ adhibendæ erunt industriæ. Prima est, ut si quis tristiorem se sentiat, aut solitô lætiorem, sedulò inquirat, quodnam illud sit malum, ob quod intensiùs dolet; vel quodnam illud sit bonum, cujus causa vehementiùs gaudet. Illud enim incommodum, ob quod angitur, etiam timebit, fugiet, & odio habebit; ob illud quoque irascetur. Adeoque horum id affectuum origo erit.

II. *Variæ industriæ detegendi affectionem dominantem.*

Contrà verò blandimentum illud, quo quis delectatur, etiam desiderabit, adeoque & amabit, sperabit, & audacter prensabit; vel, si obtineri nequeat, de eo acquirendo desperabit. Igitur, quod consequens est, horum id motuum fons erit. Nam (ùt docet S. Thomas) omnes cordis motiones solent *terminari*, seu ultimò desinere in *tristitiam, vel gaudium.* (c) Lætamur enim, si malum, quod fugimus, timemus, odimus, securi evadamus;

(c) 1. 2. q. 25. a. 1. C.

damus; aut si bonum consequamur, quod speramus, diligimus, optamus. Si verò illud effugere, hoc adipisci nequeamus, contristamur.

Proin solerter indagâsse in illud, ob quod quis vel mœrore deprimitur, aut lætitia effertur, efficax subsidium erit, retrogrado per reliquos affectus gressu detegendi passionem, quàm vocant, prædominantem. Ita ex. gr. qui de laudum encomiis, delatis honoribus, vel speciosis muneribus impensiùs exultat; aut ob sui despectum, vituperationem, aut ludibrium animo nimiùm dejicitur, facilè colliget, superbiam, usurpato temerè imperio, mentis clavum moderari.

Sic dum Jonas tristatur, quod Dominus Ninivitarum pœnitentiâ placatus, prædictum â se, urbi excidium non intulerit; causa hujus tristitiæ fuerat nimia proprii honoris cura, ex superbia suam originem trahens. Contrà verò dum ob projectam ab hedera umbram valde lætatur, & ob eam

dein

dein exſiccatam vehementer iraſcitur, fons harum affectionum erat inordinatus ſui amor, immoderatè de commodis gaudens, ac de moleſtiis dolens.

III. Alterum remedium eſt, ut diligenti examine perſcrutemur, cujusnam rei amor, vel odium, deſiderium vel fuga, ſpes aut timor nos pelliciat ad comittenda illa peccata, quæ ordinaria confeſſionum noſtrarum materia eſſe ſolent? an non cupido alicujus honoris, commodi, aut voluptatis? an non horror ſubeundi cujusdam laboris, moleſtiæ, aut contemptûs? . . . . & facili negotio deprehendemus, plerumque nimiam curam propriæ exiſtimationis vel conſervandæ, vel augendæ: aut minùs ordinatum amorem cuticulæ ac commoditatum vitæ geminam ſcaturiginem eſſe, ex qua quotidiana piacula largo impetu profluunt.

III. *Remedium alterum.*

Ex primo enim, nempe ex ſuperbia emanat illa jactantia & oſtentatio: illa

illa alienæ famæ invidentia & obtrectatio: ille ambitus, odia, rixæ. Ex altera, scilicet ex philautia, prorumpunt illa acediæ, libidinis, & gulæ vitia: illa mendacia, contentiones, murmura: illa furta occulta ac votorum violationes, nec non aliæ hujus geniminis viperæ, quæ omnia nimio ad gloriam & carnem affectui suam genesin debent.

IV. *Subsidium tertium.*

IV. Tertium ac primo affine subsidium est, ut attendamus, quanam de re frequentiùs cogitemus: quænam potissimùm res anxios nos & timidos, lætos & cupidos, inquietos, tristes & turbidos reddat. Sic ex. gr. qui animo plerumque versat sensuum & corporis oblectamenta; vel quem timor invaletudinis, aut molesti muneris vehementiùs angit; aut quem aliorum defectus & mores sæpius turbant; indicium est, huic nimiùm sui studiosum amorem proprium dominari, per fas & nefas omnia incommoda aversantem, cunctisque commodis avidè nimis inhiantem. Contrà verò qui non

non nisi applausus & honores somniat, quem successus disputationis ex. gr. aut concionis, vel alterius negotii nimis solicitum habet; qui officia & loca minùs honorifica horret; huic ambitionem imperare palam est.

Quodsi dein ulteriùs nostra indagine perrexerimus, & promoto gradu ad singularia descenderimus, mox comperiemus, ex illa captandæ ab aliis vanæ laudis cupiditate tacito ortu scaturire famosam illam omnis boni perniciem, respectum nempe humanum cum suo timido orbis idolo: *quid dicent homines?* Ex illa verò illecebrarum, quæ sensibus blandiuntur, appetentia pariter pullulare noxiam illam in manè surgendo pigritiam, quæ ambo inveterati teporis, innumerorum per diem defectuum, ac gravium non raro lapsuum fœcunda mater consueverunt esse. Quod biceps monstrum cùm plerumque sceptrigero dominatu animi throno insideat, ac propterea inter primaria virtutis solidæ impedimenta meritò recenseatur, in illud postmodum

dum ſingillatim calamum ſtringere conſtitui.

V. *Induſtria quarta.*

V. Quarta denique induſtria hunc latentem in herba colubrum in meridiem producendi conſiſtit in eo, ut advertamus animum ad tacita quædam, queis ſe prodere ſolet, indicia. Nam 1. inſtar aëris undique, ſemper, & in omnia toto ſe niſu intrudentis, etiam dominans affectio in omnes præcipuas ſaltem actiones ſeſe ingerere, easque ſi non imperare, ſaltem promovere conſuevit. Ubique ſe inſinuat: omnes eventus ſuum in commodum vertit: nullibi non, quo paſcatur, invenit. Sic ex. gr. cujus cordi ſuperbia conſulari poteſtate præeſt, is in omnibus ſibi mirè complacet: cuivis colloquio ſemper aliquid ad ſui commendationem immiſcet; ipſos errores dextrè ſuam in laudem detorquere novit: ipſa ſui contemptione intumeſcit: in ipſa abjectione ſe erigit. Vel ipſi Servatoris diſcipuli eo ipſo tempore ſuperbierunt, quo ſuperbos ſpiritus ex energumenis expulerunt,

runt, inaniter gloriando, *quod etiam dæmonia subjicerentur eis.* (d)

2. In conflictu cum aliis animæ appetentiis affectio dominans semper supernatat; primas nunquam non tenet: huic motiones reliquæ omnes subdito famulatu servire coguntur: velut cerastes inter viperas perennem dominatum exercet. Pone tibi ob oculos hominem gulæ vitio deditum; licèt id superbia honori: avaritia patrimonio: amor proprius sanitati repugnare, & adversari clamitent; tamen omnes surda aure à gastrimargo prætereuntur. Ventris ingluvies omnibus reliquis, relata victoria, palmam præripit.

Vix odium in Mardochæum Amani pectus pleno jure insederat, mox omnis auri fames, gloriæ cupiditas, amicorum adulatio, uxoris blanditiæ neglecta viluerunt; & *cùm hæc ómnia habeam,* (ingemuit miser) *nihil me habere puto, quamdiu videro Mardochæum*

(d) Luc. 10. v. 17.

Judæum. (e) Imperans filio prodigo libertatis cupido, omnem patris & patriæ affectum, nec non periculorum timorem procaci pede calcavit. Suspicax metus, ne regno exueretur, Herodem Ascalonitam eò impulit, ut Romæ thesauros profunderet, Cæsaribus abjectè blandiretur, domumque redux uxorem, Aristobulum, propriosque filios parricidali dextra mactaret. Avarities, arrogantia, libido, caro & sanguis loco cedere debuerunt; cunctis prævaluit dominatrix animi ambitio.

3. Illam, quæ ad clavum sedet, mentis appetitionem mirè præ aliis fovemus, tutamur, & solicitè excusamus. Potiùs cujusvis alterius, quàm hujus reos nos argui patimur. Si homini tumore inflato objicias, eum esse ebriosum, avarum, invidum, leniùs id feret. At si arrogantem voces, hìc ulceri ungues immittis, & stuppæ flammam. Mirum dictu! potiùs

(e) Esth. 5. v. 13.

tiùs alia omnia volet esse, quàm id, quod est.

Dein non raró nostra *salus ex inimicis nostris est, & de manu eorum, qui oderunt nos.* (f) Nam ji nostros nobis defectus exprobrando plerumque illum acriùs carpunt, qui reipsa chorum ducit. Attende proin, quodnam vitii genus in te alii vehementiùs crebriusque culpent; nec dubita, illud ipsum id esse, quod in affectuum republica Magistratum gerit.

Poterit insuper conscientiæ arbiter, postquam cordis nostri intima eidem fuerint plenè perspecta, utilem tibi hac in re navare operam, & digito indice primarium tibi vulnus detegere. Præterea, sicut *granum sinapis, licèt minimum sit omnibus seminibus*, tamen postea *majus est omnibus oleribus, & fit arbor;* (g) ita quoque appetitûs regnantis non raró modicissima sunt initia, & primordia in speciem levissima; nihilominus ingens laboris compendi-

(f) Luc. 1. v. 17. (g) Matth. 13. v. 31.

pendium fuerit, ad has minutas radices medicam securim ocyus apposuisse. Et hæc sunt præcipua dignoscendæ passionis, ùt ajunt, prædominantis remedia; quibus si ritè fueris usus, imperans tibi vitium facili negotio deteges, detectumque eradicabis.

Age ergo, subsidio examinis particularis hodie adhuc principi appetentiæ bellum denuncia. Quò gravior erit ac diuturnior certatio, eò major te manet gloria, & illustrior corona. Si dignum DEO spectaculum est vir patiens, cum mala fortuna compositus; nil minùs erit cum indomitis motibus continuò luctans athleta; & si (ùt ait Hieronymus) *grandis virtutis est, secum pugnare quotidie, & inclusum hostem, Argi* (ùt fabulæ ferunt) *centum oculis observare;* (h) quod laudis, & gloriæ fastigium non merebitur ille? (verba sunt S. Laurentii Justiniani) *qui in se ipso, tanquam in excelsa residens rationali sede, omnem cordis familiam provida gubernatione castigat.* *Qui*

(h) Epist. 8.

Qui huic passioni dicit: vade, & vadit: alii veni, & venit: atque servo corpori, fac hoc, & facit. (i) Enimvero homine majus quid, & æthereis Potestatibus affine meritò hunc esse dixero. Igitur moras rumpe, arma expedi, hostem aggredere. Nec dicas cum Augustino: *modò, ecce modò: . . . sine paululum: . . .* ne fortè etiam apud te *hoc modò & modò non habeat modum*, & illud *sine paululum, in longum eat.* (l)

O Domine! *qui imperas ventis & mari,* (m) meæ etiam menti malaciam redde. En! cor meum æstuat *quasi mare fervens, quod quiescere non potest.* (n) Et est quasi *regnum in se ipsum divisum,* (o) quod subsistere nequit. *Venit enim avaritia, & vendicat in me sibi sedem: jactantia cupit dominari mihi: superbia vult mihi esse rex: luxuria dicit: ego regnabo; detractio, invidia & iracundia certant in me ipso de me ipso, cujus ego potissimùm esse videar.* (p) Et

(i) Lib. de casto connub. (l) Lib. Confess. c. 5. (m) Matth. 8. v. 26. (n) Isa. 57. v. 21. (o) Luc. 11. v. 17. (p) Bernardus Serm. 4. super missus est.

Et ſic miſer diverſas in partes diſtractus, dum cuilibet ſervio, omnibus mancipor.

At fixum eſt, poſthac cum Bernardo, *quantum valeo, & ego reſiſtam; renitar, quantum juvor. O Domine JEſu! tibi me defendam; quia tui me juris eſſe agnoſco. Veni ergo, Domine! diſperge illos in virtute tua. Tu ſolus regnabis in me, quia tu es ipſe Rex meus & DEUS meus.* (q) Da, ut agnita dominantis mihi affectionis ſumma nocendi vi, tandem aliquando, adhibitis aptioribus induſtriis, eandem ſedulò detegam, & conjuratis viribus exſtirpare contendam.

§. III.

De triplici errore in curanda dominanti affectione admitti ſolito.

HUcuſque motionis animo imperantis noxiam vim ob oculos poſui, ejus dignoſcendæ ſubſidia in lucem

(q) Idem ibidem.

cem protuli, in idque multo conatu incubui, ut te ad inferendum illi bellum animarem, armaremque. At ecce! triplex inimicus piis se votis opponit, nempe 1. ignorantia mali, 2. desperatio curæ, & 3. neglectus aptiorum remediorum. Hi tres modò hostes viritim sunt debellandi, ut omnis obtentus dominans vitium impugnandi, penitus concidat.

I. Inprimis aliquos reperire est, *qui nolunt intelligere, ut bene faciant*: (a) qui horrent venire in notitiam morbi, ne medelam adhibere cogantur: quibus ipsum etiam malum nihil est mali: defectus, quos alii passim in eis notant, soli ipsi ignorant; quin imò ita *obscuratum est insipiens cor eorum*, (b) ut rebelles rationi appetitus etiam asylo beent, & justitiæ clypeo tutentur. Ad illorum verba si attendas, nemo iis demissior, mansuetior, liberalior nemo; cùm tamen, oppositi his virtutibus, nævi in iis principatum obtineant. Illis si fidem habeas, nul- I. *Ignorantia mali.*

(a) Psal. 35. v. 4. (b) Rom. 1. v. 21.

lo vitio magis carent, quàm quo maximè laborant: quod revera eſt ira, ambitio, avaritia, libido, invidia; id ab iis zelus, æquitas, parſimonia, levitas, religio nominatur. Et hoc primum eſt noxæ regnantis propugnaculum, ſcilicet affectata, ùt ajunt, ignorantia mali. Unde fit, ut, cùm morbus ignoretur, nec de medela provideatur; ſicque ægritudo, novis indies incrementis aucta, omnem denique medicinam reſpuat.

Diſcute jam conſcientiæ tuæ fibras, & vide, an non etiam tu, reus cùm ſis, inſontem te tibimet ipſi mentiaris? An non ab illa affectione, quæ tamen tibi reginæ inſtar imperitat, immunem te judices, imò & jactes? vel ſi proditam luem diſſimulare haud ampliùs queas, an non ei fictæ pietatis fucum inducas?

Age, lynceis oculis animi latebras excute, & explora, an non etiam tu certum quemdam murmurandi, alios culpandi, eiſque detrahendi pruritum, diſcip-

disciplinæ studium reputes? An non illam supra alios eminendi, naturæ dotes ostentandi, famamque captandi solicitudinem, salutis alienæ, & DEI gloriæ zelum esse prædices? An non illam laborum fugam, commodorum appetentiam, molestiarum aversionem providam in curanda valetudine prudentiam nomines? & sic de aliis.

Ita si est, *mentita est iniquitas sibi.* (c) O miseri! quicunque id agitis, ah! *decipitis animas vestras*, (d) *fallentes vosmet ipsos.* (e) *Adhuc cæcatum habetis cor vestrum, & oculos habentes non videtis.* (f) Verùm *hora jam est nos de somno surgere*, (g) tamque crassas ignorantiæ tenebras infusa luce dispellere. Proin hodie adhuc falso veri larvam, & malo boni pallium detrahámus; absterfaque omni cerussa, vitium solaribus radiis expositum, genuino obtutu contemplemur, ejusque detectam malignitatem totis viribus execremur.

 II. Al-

(c) Psal. 26. v. 12. (d) Jerem. 37. v. 8. (e) Jac. 1. v. 22. (f) Marc. 8. v. 17. (g) Rom. 13. v. 11.

II. *Desperatio curæ.* II. Alter inimicus, qui nostri capitalis morbi sanationem impedit, est curæ desperatio, quæ pusillo animo suam originem debet; sunt enim, quibus rebelles hi motus apparent esse *monstra quædam de genere giganteo, quibus comparati sibi locustæ videntur.* (h) Qui illud ipsum sibi occinunt, quod Saul Davidi: *non vales resistere Philisthæo isti, nec pugnare adversùs eum, quia puer es; hic autem vir bellator est, ab adolescentia* tua tibi dominari assuetus. (i)

Quin imò, mutuato â SS. Patribus clypeo, suam hanc desidiam tutari conantur, objectando illud S. Cyrilli effatum: *fieri non potest, ut insitam carnis concupiscentiam eradicemus.* (l) Nec non illud SS. Dorothei, Leonis, & Hieronymi, quorum hæc sunt verba: *haud possibile est omni carere passione.* (m) *Nullis illecebris commoveri, non est hujus vitæ.* (n) *Impossibile est, perturbationum initi-*

(h) Num. 13. v. 34. (i) 1. Reg. 17. v. 33.
(l) Lib. adversùs Antropom. c. 1. in Beati mites.
(m) Doroth. Serm. seu Doctr. 1. (n) S. Leo Serm. 3. Quadrag.

initiis carere quempiam. (o) His obtentibus ejusmodi vecordes animæ ſuam hac in re ſocordiam palliare contendunt.

Verùm enimvero ô boni ! *cor veſtrum phantaſias patitur.* (p) Equidem his Patrum oraculis aſſentior & ego. Fateor cum S. Dorotheo : *haud poſſibile eſſe omni carere paſſione.* At notanda ſunt pariter, quæ mox ſubjungit ſenſa : *non operari autem illas , hoc utique non impoſſibile eſt.* Profectò eſt, ùt dicis , ait Bernardus : *velis , nolis , intra fines tuos habitabit Jebuſæus.* At verò, *licèt is exterminari non poſſit , attamen ſubjugari poteſt.* (q) Licèt *paſſiones totaliter non poſſint tolli,* (inquit Aquinas) *poſſunt tamen ordinari.* (r)

Nam (ùt bene advertunt SS. Dorotheus , & Auguſtinus) *aliud eſt peccatum , aliud affectus :* (s) aliud ſenſus , aliud conſenſus. Jam verò *commoveri* teſte Chryſoſtomo , pravosque motus ſenti-

(o) S. Hieronym. in c. 69. Iſaiæ. (p) Eccl. 34. v. 6. (q) Serm. 58. in cant. (r) 1. p. q. 95. a. 2. ad 3. (s) Doroth. loc. cit.

ſentire, *malum non eſt ; ſed irrationabiliter commoveri*, (t) iisque conſentire, id crimen, hoc ſcelus eſt. Porro illud prius humanas vires excedere ultrò admittimus. At verò etiam hoc poſterius easdem ſuperare, hoc inficias imus. Licèt enim Gentium Doctor Paulus queratur, ſe *videre aliam legem in membris ſuis, repugnantem legi mentis ſuæ ;* (u) tamen alibi addit : *caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo.* (x)

Proin ſecundùm mentem Chryſoſtomi *ſubigendæ ſunt, ac domandæ noſtræ â ratione magis alienæ ac belluinæ affectiones, earùmque dominatus rationi committendus. At quomodo fieri poteſt, dicet aliquis, ut belluinam affectionem quis ſubigat ? quid ais mi homo ?* (proſequitur idem S. Præſul) *en ! leones ſubigimus, eorúmque animos cicures reddimus; & dubitas, an affectionum feritatem ad manſuetudinem poſſis traducere ? ergóne id efficere nequeas tua in anima, quod perficis*

(t) Hom. 6. de laud. Pauli. (u) Rom. 7. v. 23. (x) 1. Cor. 9. v. 27.

ficis in bellua ratiocinationum experte? in anima, inquam, ratione prædita, DEI timore impulsa, divinis gratiis adjuta. Ne, quæso, hos prætextus & excusationes prætendas. Hæc Chrysostomus. (y)

Itaque *confide in DEO,* (z) *& inde veniet auxilium tibi.* (aa) Nam *anima,* ait Bernardus, *innixa supra dilectum suum, iram, metum, cupiditatem & gaudium veluti quadrijugum quemdam animi currum bonus auriga reget, & in captivitatem rediget omnem carnalem affectum. Et quid ni? Nam possibilia sunt omnia, innitenti super eum, qui omnia potest. O quantæ fiduciæ hæc vox est: omnia possum in eo, qui me confortat! Cùm ergo omnipotentes sint omnes, qui sperant in eum, & omnia possibilia sint credenti; cur solus tu appetentiæ dominatricis curationem desperes?* (bb) Itaque pusillanimes has diffidentis animi excute curas. *Spera in DEO,* (cc) & in eo cum Davide *transgredieris murum.* (dd) *Ago-*

(y) Serm. 2. in Gen. (z) Eccli. 11. v. 22. (aa) Psal. 120. v. 1. (bb) Serm. 85. in Cant. (cc) Psal. 42. v. 5.

(dd) *Agonizare pro anima tua, & usque ad mortem certa, & DEUS expugnabit pro te inimicos tuos.* (ee)

III. *Neglectus aptiorum remediorum.*

III. Tertius adversarius, optatam impediens victoriæ palmam, est neglectus aptiorum remediorum ac genuinæ methodi, principale hoc vitium impugnandi. Res nobis est cum antagonista vaferrimo, qui teste Ambrosio *priùs explorat nostra arma, & dein primùm acuit sua tela.* (ff) Priùs *omnium discutit consuetudinem*, (Leonis Papæ oraculum est) *ventilat curas, scrutatur affectus, & ibi causas quærit nocendi, ubi quemque viderit studiosiùs occupari.* Nam, ùt sagax est, optimè *novit, cui adhibeat æstus cupiditatis, cui illecebras gulæ ingerat, cui apponat incitamenta luxuriæ, cui infundat virus invidiæ. Novit, quem morosè conturbet, quem gaudio fallat, quem metu opprimat, quem admiratione seducat.* (gg) Verbô: externas tentationes interiori animæ statui

(dd) Psal. 17. v. 3. (ee) Eccl. 4. v. 33.
(ff) L. 1. de Offic. c. 4. (gg) Serm. 7. de Nativ.

tui dextrè accomodat, semperque modô magis periculoso ac debiliori ex parte eandem impugnat, ut eò faciliùs eam in ruinam præcipitem det. Talis ergo inimicus noster cùm sit, à nobis pariter aptior pugnandi methodus usurpanda, spicula magis idonea seligenda, efficaciora pugnæ subsidia erunt adhibenda. Sunt autem sequentia.

1. Primum in eo consistit, ut ipsis appetituum initiis mox obsistas, eosque quamprimum ac rebelle caput in altum extulerint, herili dominatu ocyus reprimas, ac refrænes. Chrysostomi hoc monitum est dicentis: *quando parvam animi perturbationem susceperis, ne eam neglexeris, quod parva sit; sed considera, quanta mala parere possit, nisi mox supprimatur.* Id quod paulò post apta similitudine declarat, ita differens: *sicut enim*, ait, *si in domo parum aliquid stuppæ accensum viderimus, mox conturbamur, tumultum movemus, & ad sopiendum ignem utut modicum citi accurrimus; quia nempe non initium attendimus, sed ex initio finem funestásque*

que ſequelas conſideramus; (hh) ita quoque eadem prorſus diligentiâ harum motionum primordiis occurrendum erit; cùm etiam ibi omnis pariter morula ſummè noxia ſit ac periculoſa.

Id autem qui præſtiterit, is & citiùs & promptiùs inimicum proſternet, ac optata tranquillitate potietur; uti nobis ſponſor eſt S. Dorotheus, ſic ſcribens: *qui in principio vim ſibi fecerit, atque pugnando perſtiterit, multum ſanè proficiet, & deinceps pace bona & quiete perfruetur.* (ii) Contrà verò, qui ſecus egerit, qui primos hos motus inſoleſcere permiſerit, parvasque has viperas corde imprudens foverit, is tam parum illæſus evadet, ac ille, qui ignem ſinu recondit. O improvide! ait Salomon, *nunquid poteſt homo abſcondere ignem in ſinu ſuo, ut veſtimenta illius non ardeant?* (ll) Jam autem quid aliud ſunt hæc appetitionum initia, quàm tenues ſcintillulæ, magnum minitantes incendium? & has tu gliſcere ſinas? apage

(hh) In Pſal. 6. (ii) Serm. 10. (ll) Prov. 6. v. 27.

apage tam immanem vecordiam. Potiùs quamprimum ac se movere inceperint, mox eas victrici calce proteras, volo, extinguasque.

2. Alterum rebelles appetitus edomandi remedium in eo est positum, ut occasiones, quibus effervescere consueverunt, vigili oculo provideamus, ac contra eorundem assultus nos prævio munimine obarmemus. Salubre hoc consilium suggerit S. Ambrosius: *cavere debemus*, inquiens, *ne in perturbationes priùs incidamus, quàm animos nostros ratio componat. Exanimat enim mentem plerumque aut ira, aut dolor, aut formido; quia improvisô percellunt ictu. Ideo prævenire pulchrum est cogitatione, ne mens imparata repentinis infestetur commotionibus.* (mm)

Hujus industriæ efficaciam ipsus Seneca, solo lumine naturali illustratus, agnovit, dum ait: *hostium adventus illos solùm prosternere, quos inopinatò occupat. At qui futuro se bello ante bellum para-*

(mm) L. 1. Offic. c. 1.

paraverunt compositi, paratique: primum, qui tumultuosissimus est, ictum fortiter excipiunt. (nn) Tela enim, quæ, dum advolant, observantur, provido corporis flexu facilè declinantur. Ne ergo improvisò te feriant, erunt priùs sedulò prospicienda.

3. Modum quod attinet & ordinem, in ipso conflictu tenendum, id cumprimis curandum erit, ut pugnam auspicemur â debellanda principaliori affectione fortiorique vitio. Documentum hoc authorem habet Abbatem Serapionem, quem Cassianus sic loquentem inducit: talis latebras sui cordis perlustret, & seligat sibi illam, quam inter reliquas perspexerit diriorem, atque adversùs eam specialiùs omnia spiritûs arma commoveat: & ita semper, validioribus superatis, celerem de residuis habebit facilemque victoriam; quia & mens triumphorum processu reddetur fortior, & infirmior pugna succedens, promptiorem ei faciet proventum præliorum; ùt fieri solet

(nn) De consolat. ad Helvi. cap. 5.

ſolet ab iis, qui coram regibus mundi hujùs cum ferocibus congredi beſtiis præmiorum contemplatione conſueverunt. Hi enim illas feras, quas fortiores robore, vel feritatis rabie diriores conſpexerint, adversùs eas primæ congreſſionis certamen arripiunt; quibus extinctis, dein reliquas, quæ minùs terribiles minúsque vehementes ſunt, exitu faciliore proſternunt. Eodem modo etiam vitia ſemper robuſtiora primo loco ſunt impugnanda; his enim ſuperatis, infirmiora poſtmodum promptiùs expugnabuntur. (oo)

Alterum, quod huc pertinet, documentum in eo verſatur, ut præcipuæ primarii appetitûs ſeu vitii cauſæ ac ſcaturigines inveſtigentur, atque è medio tollantur. Id denuo docet idem Abbas Serapion apud Caſſianum, hac ſimilitudine uſus: *ſicut enim faciliùs cujuslibet arboris noxia latitudo ac proceritas exareſcit, ſi antea radices ejus, quibus innititur, vel nudatæ fuerint, vel*

 ſucci-

(oo) Collat. 5. cap. 14.

succisa. *Et sicut infestantes humores aquarum continuò siccabuntur, cùm earum generator fons, ac profluentes venæ solerti industria fuerint obturatæ;* (pp) ita & prævalentes pravi affectus facili negotio domabuntur, si detectas eorum causas ac radices generosa manu sustuleris. *Quam ob rem* (utì instruere pergit idem auctor) *ut acedia vincatur, priùs tristitia, unde illa profluit, superanda est; & ut tristitia propellatur, ira, quæ tristitiam parit, priùs extrudenda est; & ut extrudatur ira, philargiria, id est, auri & honorum cupido, calcanda est;* utpote quorum jactura iracundiæ flammas succendit; & sic de reliquis; subtractis enim caussis profluentes inde affectus sua sponte deficient, *& extinctione præcedentium residuæ passiones absque labore marcessent.* (qq)

Hac ratione funiculus ille triplex, qua dæmon nos dominanti appetentiæ mancipatos tenet, nempe ignorantia mali, desperatio curæ, & neglectus

(pp) Collat. 5. cap. 10. (qq) Idem ibidem.

ctus aptiorum remediorum haud difficulter rumpetur. Nosque, agnita rei malitia, ſpe in DEUM erecti, per ſubſidia magis idonea dominantem nobis paſſionem, uſurpato hactenus dominio, tandem exuemus, victamque in triumphum ducemus.

CAPUT V.

DE RESPECTU HUMANO.

Quàm magnum ſolidæ virtutis impedimentum, quin imò exterminium ſit, emerſum illud ex inferis monſtrum, reſpectus humanus, nullis coloribus ſat depingi, nullo ſermone ſat exprimi poteſt. Is enim eſt execrabilis ille *deus filiorum Ammon, Moloch* dictus, (a) cui olim filii Iſraël teſte Jeremia *initiaverunt filios ſuos & filias ſuas;* (b) cùm etiam huic innumeri gratiæ partus, pia ſcilicet propoſita, victimæ immolentur. Is eſt illud *idolum nomine Bel*, (c) quod non minorem modò animarum ſtragem, ac illud olim ciborum edere, tartarea ingluvie conſuevit. (d) Denique eſt ille *draco magnus, quem colebant Babylonii*, (e) & cui ipſe Cyrus Numinis aliquid

(a) 3. Reg. 11. v. 33. (b) Jerem. 32. v. 35. (c) Dan. 14. v. 2. (d) Dan. 14. v. 5. (e) Dan. 14. v. 22.

aliquid inesse excors credebat. (f) Cùm turmatim cæci mortales etiam huic portento: *quid dicent homines?* timidum flectant genu. At Danielis exemplo (g) & ego huic stygio fœtui larvam detrahere conabor, ejus I. stultitiam, II. tyrannidem, III. impietatem omnium conspectui exponendo; ostendamque, quod, licèt commentitius hic deus, alter veluti Bel, *forinsecus* appareat *æreus; intrinsecus tamen sit luteus*, (h) & cordato nemini formidandus.

§. I.

Respectûs humani stultitia.

I. REspectus humanus est vitiosa cupido hominibus placendi, eisque displicendi humilis metus, nos impellens ad plurima mala agenda, & bona omittenda, ut aliorum gratiam vel aucupemur, vel vituperium declinemus. Summam hujus vitii stultitiam esse, ex ipsa rei natura elucet. *1. Præhabet lutum auro.*

N 4 Quid

(f) Dan. 14. v. 23. (g) Dan. 14. v. 26.
(h) Dan. 14. v. 6.

Quid enim ſtultius, quàm nunc erubeſcere ob bonum, de quo æternùm gloriabimur; & gloriari de malo, cujus nos æternùm pudebit? plus timere dicteria mundi, quorum ineptiam nos ipſi explodimus; quàm judicia cœli, quorum æquitatem adoramus? malle perdere trium millionum gemmam, quàm futile vitrum; id eſt, integram majoris gloriæ & felicitatis æternitatem, quàm diurnum hominis favorem? malle offendere DEUM, *qui appendit tribus digitis molem terræ;* (i) quàm vilem homunculum, qui non eſt niſi *vapor ad modicum parens?* (l) nolle videri bonum, ne diſpliceas malis; licèt ob id ipſum diſpliceas bonis. In ſumma: nolle ſe ſalvare; quia alii ſunt ita amentes, ut velint damnari. Quæ hæc inſania!

O famelice popularis auræ captator! fatere, quod res eſt. Ain', an ignominia afficeres amicum potentem, munificum, divitem, ut gratiam ineas apud lacerum, impotentem, ulceroſum,

(i) Iſa. 40. v. 12. (l) Jac. 4. v. 15.

ſum, turpem mendiculum? An laceſſeres regem, ne contriſtes ejus ſtabularium? O inſane! injuriam, quam nec homini faceres, ſupremo Numini infers; cùm eminenter major intercedat diſtantia inter illum & te, quàm regem & ſervum. Et hanc infers illi DEO, â quo omnia habes, & unicè dependes: qui te eo ipſo, quo hæc agis, momento eadem, qua muſcam, facilitate conterere poteſt; & quidem amore vermiculi, qui ipſa impotentia, miſeria, indigentia eſt; cum irreparabili jactura inæſtimabilis lucri. Quid, quæſo, amentia eſt, ſi hæc non eſt?

II. *Eligit malum majus, ut vitet minus.*

II. Sanè ſi mercator etiam ditiſſimus certò ſciret, ſe non aſſecuturum mille aureorum fœnerationem, negligendo illud ipſum opus bonum, quod tu modò tam temerè, ne ſocium offendas, prætermittis, nullo id modo ob vanos timores intermiſſurus eſſet. Tu credis minimum gratiæ & gloriæ gradum hac ipſa pecuniæ ſumma infinitè præſtantiorem eſſe, tibique pro omni æternitate longè utiliorem fore,

quàm omnes totius orbis thesauros. Scis, pœnam, ob ejus neglectum tibi infligendam, acerbiorem fore omnibus suppliciis hujus mundi; & tamen in gratiam hominis, qui *pulvis exiguus est & nihilum*, (m) illum negligis, hanc incurris. Quæ hæc dementia! O Deum immortalem! ergóne solùm cælestia ejus generis bona sint, quæ jure prodigantur ob futilem quemque respectum, ob quem nec terrena negligerentur.

Edic, si quis sibi pedem abscinderet, domum incenderet, gulam frangeret, ut levem culicis morsum effugiat; an non mente captus diceretur? Ah stulte! quid aliud agis, dum animam lædis, gratiam spernis, lustrales flammas succendis; ut mordax aliquod verbulum, inane ludibrium, momentaneæ irrisionis pulvisculum excutias? quis, obsecro, insanire te neget? O Domine! *aufer iniquitatem servi tui; quia insipienter egi;* (n) dum humanum favorem

(m) Isa. 40. v. 17. (n) 1. Paral. 21. v. 8.

vorem Divino prætuli. Pudet me *â facie insipientiæ meæ!* (o) Plura effari pudor vetat.

§. II.

Respectûs humani tyrannis.

I. Adhæc noxiæ hujus erubescentiæ non solùm ingens stultitia, sed summa insuper tyrannis est. Quid enim durius graviusque, quàm liberum te alieno impetu regi? rationalèm te alterius errorem viæ ducem sequi? virtuti natum habere pro recti norma aliorum vitia? sinere te in quamvis partem pro libitu flecti â lunatica eorum opinione, qui cras denuo fecisse te culpant, quod tamen, ut facias, hodie volunt? Quid inclementius, quàm subesse illorum cœcæ affectioni, qui contrariis motibus in gyrum instar pilæ aguntur, ac in horas ridiculi mutantur? I. *Privat libertate & existimatione.*

Et huic subesse in rebus summi momenti, animæ ac æternitatis? reclamante

(o) Psal. 37. v. 6.

mante intellectûs lumine, ingemiscente conscientia, & Cœlitibus Nemesis iram denunciantibus; & quidem huic subesse tunc solùm, quando agitur de servitio & gloria Numinis; qui idem jugum mox excutimus, dum periclitatur favor aut gratia principis, aut alterius, quem reveremur, superioris?

Quid inhumanius, quàm hominem animantium regem, DEI filium, cœli hæredem non solùm secundùm bona fortunæ, sed omnino animi, non imperatoris cujusdam aut monarchæ, sed æqualis sibi socii turpe mancipium esse; suamque rationem ac libertatem, quæ maxima ejus decora sunt, alterius phantasiæ spontaneo famulatu mancipare, ac omnem præterea, qua apud alios pollebat, existimationem talis fungi stultæ lubidini victimam immolare; ita ut *venundatus sub peccato*, non jam, *quod* probat, *bonum hoc faciat*, *sed quod* damnat *malum*, *hoc agat?* (a) O verè servitutem omni Turcica crudeliorem; illa enim solùm privare nos potest

(a) Rom. 7. v. 14. & 19.

potest bonis terrenis, externis, temporariis; hæc verò insuper nos spoliat bonis interioribus, supernis, immortalibus: non solùm corporis sanitate, & nominis fama; sed etiam cœlesti gratia, majori gloria, ac ipsa non rarò salute æterna.

II. Condolemus miseræ illorum sorti, qui olim tyrannorum jussù suis se thesauris ipsimet exuere, proprios infantes paterna manu trucidare, ac denique apertis oculis, ac ridenti ore in succensum clibanum voluntario saltu se conjicere cogebantur. O miser! par in te sœvities est tui illius idoli; *quid dicent homines*; id enim æquali furore te adigit, ut innumeros gratiæ & gloriæ gradus sponte à te abjicias: ut *parvulos tuos*, nempe optima sanctioris vitæ desideria, *ad petram scandali* ipsius *allidas*; (b) & in purgantes denique rogos amenti lubentia temet ipsus tu præcipites.

II. *Et innumeris cœli donis.*

Et licèt cum Paulo subin, hujus jugi pertæsus, ingemiscas: *infelix ego homo, quis*

(b) 136. v. 9. & Isa. 8. v. 14.

quis me liberabit de corpore mortis hujus, id eſt, ex vinculis reſpectûs humani! licèt, inquam, ſuperno lumine illuſtratus, viam & modum conſpicias, qua te poſſis *liberare à ſervitute corruptionis, & in libertatem gloriæ filiorum DEI* aſſerere; (c) tamen, neſcio, quo faſcinatus philtro, id renuis, ſubigi gaudes, ac etiam amas tyrannum, *captivantem te in lege peccati.* (d) Hoc enimvero te quovis ſervo deteriorem reddit; cùm te infame hoc ſcelus non ſolùm ratione & libertate, ſed ipſo etiam liberationis voto ſumma tyrannide exuat. O quis *evellet de* hoc *laqueo* & fero mancipatu *pedes meos!* (e) Fac, Domine, ut etiam *mihi pro minimo ſit, ut ab* homine *judicer, aut ab humano die.* (f)

(c) Rom. 7. v. 24. & 8. v. 21. (d) Rom. 7. v. 23. (e) Pſal. 24. v. 15. (f) 1. Cor. 4. v. 3.

§. III.

§. III.

Respectûs humani impietas.

I. DEnique enormis pariter hujus monstri impietas est. Hanc ut pleniùs cognoscas, repentem humi mentem nonnihil erige, oculos in cœlum attolle, ac rei, quam patras, indignitatem perpende. En! hanc ipsam, quam nunc ex vano metu ponere, vel omittere cogitas, actionem infinita DEI Sanctitas ùt impiam, ejus Sapientia ùt stultam, ejus Æquitas ùt iniquam improbat, dissuadet, vetat. Suffragatur æterno annutu trina Personarum unitas: subscribit suo sanguine Christus: Divinum hoc senatûs-consultum universa cœlestis curia supplex adorat. Contrà verò abjectus aliquis ranunculus, temerè ex vitiorum cœno putre exerens caput, id est, leviculus quidam socienus, cujus intellectus merus error est, & voluntas vivus Aprilis; is eandem rem, interposita auctoritate sua (vah pondus grave!) tibi ùt generosam prædicat, suadet, imperat. I. *Est ingens vilipensio Numinis.*

Jam

Jam cursum sistatis, ô sidera! & huic scenæ attendatis, velim. Quid eliges jam, ô Christiane? En! spectaculum factus es angelis & hominibus, qui ad faciendam à te electionem cupidi mentem intendunt. Ut cœli decreto auscultes, hortatur custos genius, rogant cœlicolæ, promissis Misericordia, minis Justitia insistit. Solus hic tuus familiaris, objecto inani terriculo, in oppositam te partem impellit. Verbô: qui prohibet, DEUS est; qui jubet, homo.

Jam age, quid statuis? cui obsecundabis?... Dubitas!... An ergo huic cœnoso coaxanti ranunculo (quid enim aliud est iste gregalis tuus, Numini comparatus?) an, inquam, huic præ S. S. Triade, conculcato ejus mandato, morem geres?... Ita est, ais: geram. Verùm adverte, obsecro, quid facias? En! iste ipse corrupti judicii socius tuum hoc factum cum tempore ipsemet ùt illicitum reprobabit. Tu ipse sub mortem illud ùt fatuum damnabis. Extremo judicii die universus

orbis

orbis vesanæ improbitatis te arguet. ... Reprobet ille, damnem ego, arguant omnes; nil obest, ais: ringentibus superis sodali huic meo nunc gratificabor. Vah impium te! ergóne petulcam hujus nihili phantasiam justissimo Æternæ Mentis placito præhabebis? ... præhabebo, inquis.

Sed perpende, quæso, te ob eandem ipsam actionem, qua cupis placere malis, odio futurum bonis; plusque vituperii ab his, quàm laudis ab illis te relaturum. Sit, reponis: displiceam DEO, modò non displiceam homini: offendatur Christus, modò non contristetur amicus: indignentur Cœlites, modò non irrideant sodales: sim horrori bonis, modò cordi sim malis. Ita tu non quidem verbis, sed tamen factis. O cœlum! hæc audis, nec tamen excusso fulmine temerarium é vestigio punis! Quid hìc magis admirer? num insanam mortalium protervitatem; an verò patientem Summi Entis clementiam?

O Superi! credere orbis Conditorem infinitè plus prodesse nobis, ac nocere posse, quàm omnes simul res creatas: Eundem adorare ùt DEUM, timere ùt judicem, colere ùt summè beneficum: palam jactare, nos Eum amare ùt patrem, in Eum sperare ùt unicum boni fontem, ad Eum tendere velut ultimum finem; & tamen mox eodem vix non momento Eum lædere, irritare, lacessere: homini, qui *putredo & vermis* est, (a) postponere; idque agere, non ùt universi ruinam impediamus: nec ut à diris nos cruciatibus aut probrosa morte liberemus; sed (ô stellæ occulite radios!) ne vili lumbrico, impudenti socieno leve fastidium creemus: ne in leviculi homuncionis offensiunculam incurramus; .... & quidem ex mera petulantia, nullo tyranno cogente, nemine prœmiis alliciente, ... ex solo puerili respectu; .... idque toties, ... post agnitam rei indignitatem, ... eo ipso tempore, quo Divina, omne meritum præveniens, dilectio tot aliis nos præ-

(a) Job. 25. v. 6.

præfert, infinito amore fovet, ingentibus beneficiis complet; hoc certè ejus generis malitia est, cui læsa Divinitas meritò omni sua immensitate irascitur, & quam delinquentium conditio plurimùm auget, aggravatque.

Nam quod falsorum numinum cultores fanatico huic idolo sacrilegum curvent genu, id mitiùs ferendum est. At verò quod Christiani plus timeant joculares cavillationes impiorum, quàm martyres formidârint ignitas sartagines tyrannorum; Christiani, inquam, qui fidei causa impavido vultu tenentur occurrere tortorum ensibus, subire catastas, conscendere equuleos; quod Religiosi, qui ad necem & tormenta pro Christo subeunda umbratili fervore ultro aspirant; quod hi, inquam, ad unicum hoc verbulum: *quid dicent homines?* toti palleant, & contremiscant; quod hos coram nauci socio ob imaginariam contemptûs umbram virtutis pudeat; quod hi amicitiam humanam cum jactura Divinæ mercari non horreant; id profectò tanta tamque abominan-

minanda perversitas est, quam Dominus jure castigat illa talionis pœna, per Lucam intentata his verbis: *qui negaverit me coram hominibus*, etiam hic *negabitur coram angelis DEI:* & *qui me erubuerit*, etiam hunc *filius hominis erubescet; cùm venerit in majestate sua.* (b)

Toties enim aliquo sensu illum negamus, ejusque erubescimus, quoties ex stulto pudore vel bonum omittimus, vel malum committimus. Nam esse quidem pios, nolle tamen videri, ne rideamur ab impiis; odisse quidem vitium, id tamen tegere, ne virtutis cultores habeamur; quid hoc est aliud, quàm profiteri quidem Christum, sed erubescere Evangelium? ejus doctrinam quidem recipere, sed praxin respuere? esse Christianos ore, sed transfugas opere, ac in gratiam hominum prodere causam DEI?

II. *Est quædam spe-* II. Et certè vix ullum aliud crimen majorem cum merè externo, metu-que

(b) Luc. 12. v. 8. & 9. v. 26.

que extorto, deorum cultu affinitatem habet ac præsens hæc animi labes. Prioris enim delicti enormitatem Apostolus in eo constituit, quod gentes *coluerint, & servierint potiùs creaturæ, quàm Creatori.* (c) Quid autem minùs hi faciunt, dum supremam Majestatem offendunt, ne gregalem lædant? Quid enim hoc est aliud, quàm colere cœnum præ cœlo, & servire potiùs creaturæ quàm Creatori? *cies idololatriæ.*

Nec obest, quod solùm extrinsecùs tales se simulent; mente verò debitam Superis clientelam semper deferant. Licèt enim is, qui solùm fictè Jovi thus adolet, corde Christum adoret; quia tamen aliquod huic trunco numen inesse exteriùs ipso opere loquitur, id jam sufficit, ut desertor audiat, & gravissimi flagitii reus; nam quamvìs christianè sentiat, tamen ethnicè agit. Idem præstat, qui ob noxiam ejusmodi verecundiam temerè delinquit.

(c) Rom. 1. v. 25.

Nam etiam ille non quidem assensu interno (aliàs blasphemus foret hæreticus) sed tamen ipsa actione externa palam ostendit, & declarat, digniorem esse suum hunc contubernalem, cui satisfiat, quàm DEUM; minoris faciendam esse offensam hominis, quàm Numinis; majora esse bona, ob quæ in gratiam amici peccatur, quàm illa sint mala, quibus hæ noxæ puniuntur; & quàm illa sint præmia, quæ in cœlis sperantur. Ut proin respectus humanus propter eam, quæ intercedit, similitudinem non minori jure, ac *avaritia simulacrorum servitus* nuncupetur. (d) Edicite jam, quid de hac animarum peste fœdius dici, quid de ejus malitia execrabilius concipi mente possit?

III. *Est causa ruinæ gentis humanæ,*

III. Verùm erramus, dum summa hæc esse credimus. Geminas adhuc scenas orbis theatrum spectandas exhibet, quæ hujus portenti impietatem coloribus genuinis vivaciùs adumbrant. Primam nobis pandit ille *flammeo atque versa-*

(d) Coloss. 3. v. 5.

versatili gladio armatus *Cherubim*, qui *ante paradisum voluptatis* custos à DEO *collocatus*, (e) inde primos Parentes in flebile exilium, interdicto æternùm reditu, tristes propellit. Consideremus jam pedissequas hujus proscriptionis miserias, nempe apertas orci fauces, clausas cœli portas, terram omnium malorum alluvione oppressam; & tam universali mortalium clade attoniti, quis illas aperuerit, istas clauserit, hanc oppresserit, percontemur?

Ah! aperuit, clausit, oppressit respectus humanus; dum in Adamo vetitum glutiit pomum, ne uxorem contristaret. Is is est ille prædo, qui genus humanum Jerichuntem profugum immortalitate, justitia, gratiis, appetitionum dominio privavit, *plagis impositis semivivo relicto*; (f) & horum loco mortem, peccatum, cupiditatum rebellionem plena eluvie in mundum invexit. Vah! monstrum execrabile!

(e) Gen. 3. v. 24. (f) Luc. 10. v. 30.

IV. *Et cruentæ adeò mortis Christi.*

IV. Alteram feralem tragœdiam nobis repræsentat Calvariæ clivus. Intueamur hìc unigenam æterni Patris Filium, probrosæ trabi tribus clavis affixum, duos inter latrones medium, ab omnibus derelictum, toto corpore saucium, horrendos inter cruciatus & calumnias cum clamore valido exspirantem. O cœli! quis, quæso, tyrannus, quæ pasta tigride bellua crudele hoc facinus patravit?

Ah! respondent *angeli, pacis amarè flentes:* (g) *inimicus homo hoc fecit;* (h) respectus humanus est illa *fera pessima*, (i) quæ per Pilatum tragicum hoc spectaculum edidit. Cupido placendi Hebræis, Cæsarique displicendi timor, hic Servatorem flagellis discerpsit: hic homicidæ posthabuit, & contumeliis affecit: hic furibundæ plebi innocentem tradidit, in furcam agendum. O nefas horrendum, immane, ingens! ad cujus conspectum meritò sol obscuratur, petræ scinduntur, & ipsa tremunt funda-

(g) Isa. 33. v. 7. (h) Matth. 13. v. 28.
(i) Gen. 37. v. 33.

fundamenta terræ. Hìc certè, si unquam aliàs, hujus pestis stultitia, tyrannis, improbitas orbi exposita patuit; hìc suum illa virus ante omnium oculos palam exeruit.

Nam Pilatus hunc oblatum sibi à sacerdotibus hominem criminis purum esse ipsus agnovit: sciebat, *quod solùm per invidiam tradidissent eum:* (l) publicè fatebatur, se *nullam in eo mortis causam invenire:* (m) quin imò etiam *quærebat dimittere eum.* (n) Ac en! vix *Judæi clamârunt, dicentes: si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris;* (o) cùm ecce! mox in alium abiens virum, æquitatis repente oblitus, sine mora *adduxit JEsum foras; sedit pro tribunali;* (p) dimissoque Barrabba, *volens satisfacere populo,* (q) *JEsum tradidit voluntati eorum, ut crucifigeretur.* (r) Vix respectus humanus media é turba impium extulerat caput; vix vocem intenderat, Præsidisque animum

(l) Matth. 27. v. 18. (m) Luc. 23. v. 22.
(n) Joan. 19. v. 12. (o) Joan. 19. v. 12.
(p) Joan. 19. v. 13. (q) Marc. 15. v. 15.
(r) Luc. 23. v. 25.

perculerat; mox omnis justitiæ amor, incussus ab uxore terror, conceptus de Messia timor momento citiùs evanuit: mox omne lumen intellectûs, conscientiæ stimulus, futurorum metus subitò interiit. Tanta tamque scelesta, amens, & tyrannica hujus vitii rabies est.

Huc ergo jam adeste, ô delira aliorum phantasiæ mancipia! hunc montem conscendite, ad crucis pedem accedite, & hac decempeda hujus flagitii perversitatem metimini. En! illud ipsum scelus, quod in Pilato execramini, hoc in vestro jam sinu velut asylo fovetis; eidemque idolo, cui Pilatus DEI Filium, vos animam immolatis; & quidem hæc credentes, reique malignitatem cognoscentes immolatis. Quæ hæc temeritas!

Quid ergo mirum? quod olim Divinus Judex, cùm agnum exutus, leonem induerit, & tortores flammæ ultrices suas exerent vires, talibus insultaturus sit, dicendo: *ubi sunt dii vestri,*

stri, in quibus habebatis fiduciam? quorum fovorem meæ gratiæ prætulistis; *surgant* modò, *& opitulentur vobis;* (s) eruant modò vos é manibus Omnipotentiæ meæ, quam toties offendistis, ne illos affligeretis. Quid mirum? quod tales post mortem non participent suffragia Ecclesiæ, quibus Lancicius (t) illos privari censet, qui, dum viverent, pluris faciebant homines, quàm DEUM. Ex his patet, quanta in oculis Divinæ Majestatis, quamque detestabilis ac noxia hujus delicti nequitia sit.

O *Domine! qui vitæ & mortis habes potestatem, & deducis ad portas mortis, & reducis:* (u) coram quo *tanquam momentum stateræ, sic est orbis terrarum,* (x) heu! quid feci? dum ex vano respectu aut bonum aliquod omisi, ne riderer; aut malum aliquod patravi, ut

---

(s) Deut. 32. v. 37. & 38. (t) Tom. 1. Opusc. 6. cap. 4. ubi hæc habet: *prudenter rem ponderando, non videntur ii mereri post mortem suffragiorum auxilia, qui dum viverent, pluris faciebant homines quàm Deum, cedendo humanis respectibus.*

(u) Sap. 16. v. 13. (x) Sap. 11. v. 23.

ut laudarer; dum te læsi, *qui potes & corpus & animam perdere in gehennam,* (y) ne hominem contristarem, qui non est nisi *gutta roris antelucani.* (z) Agnosco tandem hujus noxæ stultitiam, odi tyrannidem, abominor impietatem. Inspectante cœlesti curia universa, pleno rationis sensu & voluntatis consensu imaginarium illud idolum: *quid dicent homines,* ex cordis ara jam nunc deturbo, conculco, execror. Obmutescat potiùs lingua, exarescant citiùs manus, quàm ut posthac aliquid agant, aut loquantur, quod hunc execrabilem affectum sapiat. Deinceps tibi, ô DEUS! placere unus sit labor meus, tibi displicere unus timor.

§. IV.

Respectûs humani antidota.

Cùm respectus humanus (ùt superiùs dictum) sit vitiosa cupido hominibus placendi, eisque displicendi humilis metus, palam est, eum superbiæ

(y) Matth. 10, v. 28. (z) Sap. 11, v. 23.

perbiæ ſuam geneſin debere, ex qua ille timor contemptionis, & amor æſtimationis enaſcitur. Quod biceps monſtrum poſtmodo cauſa eſt, ut plurima patrentur mala, & omittantur bona ideo ſolùm, ut vel aliorum gratiam & laudes aucupemur, vel dicteria & deſpectiones evitemus. Geminum huic malo antidotum oppono, 1. humani judicii contemptum, 2. Divini judicii metum. Illius enim impiam inanitatem; hujus verò ſummum rigorem ſi rite perpenderimus, illud idolum: *quid dicent homines?* victrici pede calcabimus, eique ærea fronte audaces inſultabimus.

I. Primum igitur quod attinet ſcilicet humani judicii contemptum, ut is altas in animis radices agat, ſufficiet illius vanitatem acutiori oculo inſpexiſſe. Hanc autem, ut plena luce cognoſcas, ſolùm conſideres, velim, quinam ergo ſint illi *montium dii*, (a) *filii Titan & excelſi gigantes*, (b) quorum deliramenta vivendi tibi regula ſunt?

I. *Humani judicii contemptus.*

(a) 3. Reg. 20. v. 28. (b) Judith 16. v. 8.

ſunt? nempe homines ſunt natura tibi ſimiles, conditione æquales, dotibus fors inferiores; iique erronei, inconſtantes, vitioſi, quorum opinionibus error, affectibus inconſtantia, exemplo improbitas omne pondus adimit & momentum. Singula breviter expendamus.

1. Inprimis illi (ſi Superis placet) *de genere giganteo* heroes, (c) quorum amore leges violas, animam lædis, DEum irritas; *mortales* ſunt ex eodem, quo tu, limo compacti: iisdem, queis tu, miſeriis ſubjecti: in eundem, quem tu, cinerem redigendi. Sunt urbis ejusdem cives, domûs ejusdem incolæ, religionis ejusdem membra, quos tu forſitan proſapiâ, virtute, ſcientia antecellis, ſuperasque.

Et horum tu criſes adeò anxiè formides? horum tu ſenſis ſacrilegum thus mox pronus adoleas? horum tu verba veluti verbera tam pavidè timeas? horum, inquam, tu cenſuram adeò

(c) Num. 13. v. 34.

adeò pertimescas, qui tamen tuam, quam tu de ipsis foves, existimationem flocci faciunt, & superbo risu exsibilant? qui tuam de ipsis sententiam æquè parum, ac muscæ stridorem curant? quibus tu eodem, quo fungus, es loco? & horum de te judicium tibi sit adeò sacrosanctum? & quidem tibi? cùm tamen illis tua de ipsis opinio non nisi nugæ sint & aniles gerræ. Quæ mentis, quæso, hæc vilitas?

Quidcunque tu de illis sentias, dicasque, propterea illi nec latum unguem ab arrepto teporis tramite deflectent. Sive suo agendi modo tibi placeant, sive displiceant, id curarum illis ultima est. Propter te nec capillum curvabunt. Cur ergo tu eos adeò supplex reverearis? cur tu eorum causa Numen offendas? cur tu propter eos desinas esse bonus; cùm tamen ji propter te minimè omittant esse mali? Illis non plus juris in te, quàm tibi in eos competit; cur ergo tu illorum phantasiæ mancipium sis? cùm eorum habilitatem præ tua despicias; cur non

&

& eorum judicium præ tuo contemnis? cùm in aliis rebus te eisdem præferas; cur non & in hac? cùm te illis censeas meliorem, cur non & prudentiorem? Age ergo, & humiles hos abjice respectus; hìc enim superbias, licet. Par pari repende: contemptui contemptum repone: ridentes te, etiam tu sed sanctiùs ride. Quod enim illi sunt, etiam tu es, æquali sorte beatus.

2. Idque eò magis te facere convenit; cùm non solùm ejusdem tecum fortunæ *homines*, sed *erroneis* insuper opinationibus obnoxii homines sint. Nam hoc ipso, quod ii, pietati deditos, obloquiis vexent; liberioris verò genii trossùlos pro semi-deis habeant? hoc ipso quod fervidos fugiant, tepidos ament, virtutem horreant, vitio blandiantur, probanda culpent, & culpanda probent, manifestum est, eos illorum ex numero esse, qui, sacra testante Pagina, *non sapiunt ea, quæ DEI sunt; sed quæ hominum,* (d) *& quæ carnis sunt,* (e) *dicentes bonum malum, & malum*

(d) Marc. 8. v. 33. (e) Rom. 8. v. 5.

malum bonum: ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras: ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum. (f) Quorum proin *sapientia stultitia est apud DEUM,* (g) & merus error. Nam cùm contraria Christo sensa foveant; æterna verò Sapientia falli nequeat; ergo eos in suis ideis errare, evidens est.

Et horum erroneam tu argutationem cœcus adores? tu, inquam, qui etiam in rebus fidei subin dubius hæres. Horum dicteria Delphicæ Tripodis tibi oracula: horum erraticæ delirationes vitæ tibi regula sint? Obsecro, quæ Circe te fascinavit, ut omnem tibi rationem adeò fœdè incantari sinas? Quis enim prudens litteras negligit; quia hæ ab indoctis vilipenduntur? quis fame se conficit; quia furiosi cibum esse venenatum vociferantur? quis argentum abjicit; quia ab imperitis stannum dicitur? Et tu scientiam Sanctorum, animæ cibum, virtutis curam temerè spernas; quia ista â deliris homunci-

(f) Isa. 5. v. 20. (g) 1. Cor. 3. v. 19.

muncionibus ſtulto riſu exſibilantur? quæ hæc prudentia!

3. Quid? quod erronei hi cenſores in ſuis quoque judiciis mirè *inconſtantes* ſint. Nam quem hodie laudibus ſuper æthera tollunt, ingeſtis cras vituperiis, infra tartara deprimunt: quod hodie approbant, cras denuo improbant: qui hodie ab ipſis heros, cras audiet fungus. In ipſorum mente non ratio, ſed dominans affectio pro tribunali ſedet, quæ pro varia temporum viciſſitudine, aëris mutatione, humorum agitatione, bilis commotione abſolvit, vel damnat: eligit, vel reprobat: laudat, vel vituperat, non quod æquitas dictat, ſed quod impetus ſuadet.

Et hi errones omni momento mutabiles: hi ignes fatui quovis flatu mobiles: hæ animatæ lunæ vivique apriles vivendi forma viæque ad cœlum tibi duces ſint? Horum cenſoria virgula tibi altera Moyſis virga ſit, quæ minaci cuſpide omittenda tibi, agendaque

daque designet? Vah! pudeat te tui, &, si vel unica judicii scintilla tibi superstes gliscit, saniora decerne.

4. Accedit, quod inconstantes hi Vertumni insuper *vitiosi* sint; variisque nævis contaminati ita vivant, ut jure vilipendi ab aliis, contemnique mereantur. Et de hac illorum vitiositate tibi constat; nisi enim tales eos esse tu ipse existimares, nec per vitium te illis placiturum sperares, nec ob virtutem displiciturum timeres. Utrumque ergo cùm speres, & timeas, patet, illos etiam â te imperfectis annumerari, & probitatis parum studiosos censeri. Et isti jam tibi sint norma recti? horum judicium tuum sit Deuteronomium? horum vita morum tibi speculum sit?

Quæ hæc amentia! scire eos homines esse tibi æquales, erroribus obnoxios, inconstantiæ devotos, defectibus plenos; id, inquam, scire, imò & fateri; nec tamen eorum deliramenta contemnere; quin ea etiam pertimescere, revereri, ac suspicere; id enimvero improba fatuitas & fatua

improbitas eſt, luſtrico carcere & flammantibus catenis digna.

At dices: agnoſco quidem rei indignitatem, ingemiſco ipſus ego miſeræ ſorti meæ; quin & iraſcor duræ ſervituti. Sed ferendum eſt, quod vitari nequit: ex hoc morbo non ſolus decumbo: ſerviendum temporis, connivendum praxi: exſpectandum, donec ſanctiora redeant ſæcula. Aliorum enim genio nî me conformavero, dicteriis carpent, cachinnis explodent, ſarcaſmis obruent? eroque meta, in quam aculeata verborum jacula omni ex parte convolabunt.

Verùm ô bone! ſecus ſi feceris, ſi hominum tibi æqualium, erroneorum, inconſtantium ac vitioſorum ineptas opinationes deſpexeris; pii te encomiis efferent, ſummè æſtimabunt Cælites, Chriſtus ipſe paterno affectu te complectetur, & coram Patre Divino totaque cœleſti curia ſuum te eſſe palam profitebitur? memor ſcilicet ſui illius promiſſi: *omnis, qui confitebitur me co-*

ram

ram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo; (h) apud quem nec mundi stilus, nec temporum iniquitas, nec reorum numerus te excusabit. Hîc ergo jam delibera, & cuinam parti odiosus esse eligas, determina; nempe an piis, Cœlitibus, Christo? num verò insulsis quibusdam, lunaticis & probitate carentibus socienis? qui tamen ipsi olim suum hoc judicium damnabunt, teque, quod secutus id fueris, culpabunt.

Antequam tamen quidquam decernas, priùs seriò perpende, an non ferreis digna clathris mania sit, velle displicere bonis, ne displiceas malis? malle offendere custodem Angelum ipsumque DEUM, quàm pauculos quosdam effrontes, tepidos ac petulantes socios? licèt provideas, te nec his omnibus satisfacturum. Bene, inquam, priùs considera, *an non cordatis hominibus* (verba sunt Gregorii Nazianzeni) *pluris faciendum, magisque curandum sit judicium Numinis, quàm omnium alio-*

(h) Matth. 10. v. 32.

aliorum in unum coactorum? Et quidni? (pergit idem Sanctus) *An ergo judicium caci de coloribus præferes judicio oculati? An ergo, velut alter Roboam, judicia juvenum præferes judicio senum? Et cùm DEUS & homines inter se expenduntur; an ergo judicia hominum potiora duces, quàm DEI?* (i) hominum, inquam, & quidem talium, quos ut omnes tibi & constanter faventes habeas, nunquam obtinebis.

5. Id enim qui intendit, qui omnibus & semper placere cupit, is hircocervos venatur, vulpanseres aucupatur, *stulto labore consumitur.* (l) Quidcunque agas, ô vane! quacunque gradiaris via, in quamcunque te flectas partem, censoriam mortalium ferulam nunquam & nuspiam effugies. Nam (quod pii Ascetæ effatum est) *omnibus placere non est possibile. Et licèt Paulus omnibus omnia factus est; tamen ne ab aliis aliquando judicaretur, vel non despiceretur, cohibere non potuit.* (m)

Ne

(i) Oratione 2. (l) Exod. 18. v. 18. (m) De imit. Christ. l. 3. c. 36. n. 1.

Ne quidem illis gregalibus tuis omnibus & semper probaberis. Cùm enim illi ob discordantes, quas nutriunt, affectiones regnum inter se divisum sint, diversa sentiant, & mutuò contraria velint; quidquid facias, apud eorum aliquem delinquas, oportet; unique velificando, hoc ipso alterutrum contristes, necessum est. Cumque insuper ii, utpote pravis motionibus obnoxii, se invicem plerumque etiam aversentur; ut uni injucundus accidas, satis erit, arrisisse te alteri. Quin etiam illos ipsos, apud quos hodie cum reliquorum offensa gratiam inijsti, cras tibi pariter ob rem nauci offensos senties. Imò ut nemini placeas, sufficiet hic tuus aliis displicendi metus. Et sic non solùm apud Cælicolas & probos, quos tamen ob tepidos spernis; sed etiam apud tui furfuris sodales, quorum amore conscientiam maculas, justâ Talionis pœna offensionem incurres.

Hæc ergo cùm ita se habeant, te ipsum modò judicem volo, an non

deliræ mentis indicium sit, sui ipsius tortorem agere, dæmonis martyrem ac stultæ aliorum phantasiæ mancipium esse; quin imò propriam animam, pios omnes, ipsámque adeò æterni Numinis Majestatem audaci protervia lædere, irritare, lacessère, ut effugias judicia mundi, quæ tamen hactenus nemo unus nec ipse Christus declinare potuit? ipsus, inquam, tu judica, an non ingens hæc dementia sit? Cùm ergo cribro aquam haurias, quicunque criticos aliorum dentes te evasurum speras; solùm superest, ut generosè contemnas, quod, ut devites, adipisci non vales. Ipsa hæc infelix, aliorum censuras subeundi, necessitas te illas animo sanctè superbo despicere doceat.

6. Et tandem quid mali tibi inferre, vel quid boni afferre, hæ aliorum de te opinationes possunt? eæ nec meliorem te, nec deteriorem reddent. Quid confert Soli, eundem ab Indis coli ùt DEUM? & quid nocet Lunæ, eandem â canibus allatrari? Quid decedit

cedit auro, si à cœco credatur plumbum? aut quid pretii accedit vitro, si ab imperito censeatur gemma? Pone, agasonem putari regem; num is regium propterea conscendet thronum? Finge, Cræsum judicari Codrum, aut vice versa; num ille propterea egentior, hic ditior erit? Improbus si es, talis manebis; licèt homines te sanctum jurent. Probum autem si te conscientia clamet, talis eris; licèt æmulus livor te improbum jactet.

Quod es, hoc es (ait Thomas à Kempis) *nec major dici vales, quàm DEO teste sis. Non es sanctior, si laudaris: nec vilior, si vituperaris.* (n) *Sive enim bene, sive malè interpretati fuerint, non es ideo alter* homo. (o) Ergo (pergit concludere idem Auctor) ergo *humanum ne metuas judicium.* (p) Sed potiùs generoso neglectu despice ridiculum illud phantasma: *quid dicent de me, quid sentient homines?* Dicant sanè,

(n) De imit. Chri. l. 2. c. 6. n. 3. (o) Ibid. l. 3. c. 28. n. 2. (p) Idem l. 3. c. 36.

& sentiant illi, quodcunque voluerint; tu esse cura, quem te exoptat DEUS, & tibi ludibrio sit mundus. Tædeat te ventis auræ popularis instar erraticæ nubis variè circumferri, & levem in diversa abripi non pondere rerum, sed opinionibus hominum.

Excute tandem perniciosam hanc, quam hactenus animo fovisti, de aliorum judiciis æstimationem; cùm ea sit fons, si non omnium saltem præcipuarum, quibus cruciamur, afflictionum. Dum enim quis ob locum, in quo degere: aut ob munus, quod cogitur obire, tristis dejicitur; dum de alterius obloquio, negato honore, illata injuria querulus dolet, unica plerumque morbi causa est hominum de hac re opinio. Sola hæc cogitatio: *quid alii nunc dicent, quid de me cogitabunt, & sentient?* est ille nequam artifex, qui plerasque nostras cruces, opitulante phantasia, fabricatur, exaggerat, extendit, aggravat, & auget. Solummodo scrutare mentem tuam, ac nonnihil in motionum tuarum origi-

originem inquire, & rem me unaque ulcus tuum acu tetigisse fateberis.

Quicunque ergo lætos vivere soles ac aureum cupis ævum; quicunque stabili pace perfrui tranquillus optas, execrandum hoc idolum: *quid dicent homines?* obliviosi contemptûs tenebris sepelias, ac solicitè caveas, oportet, ne illud â superbia ullo unquam tempore, in lucem denuo protractum, cordis aræ imponatur; & experieris humani judicii neglectum, pellendo respectui humano, excellens subsidium esse.

II. Alterum fugandi hujus mali remedium ac potens pariter, hominum opiniones contemnendi, incitamentum est solidus, ac altè animo impressius, Divini illius Judicii metus, quod sub finem mundi *Filius hominis, veniens in nubibus cæli cum virtute multa & majestate*, instituet. (q)

II. *Divini judicii metus.*

1. Hujus scenæ timorem efficax contra tartaream hanc pestem antidotum

(q) Matth. 24. v. 30.

tum esse, testatur ipse Gentium Doctor Paulus. Cùm enim ad Corinthios scripsisset, *sibi pro minimo esse*, ut ab eis judicetur aut ab humano die, rationem, ad spernenda mortalium sensa se impellentem, mox exprimit, dicens: *nam qui judicat me, Dominus est*; (r) non æqualis mihi, erroneus, inconstans, vitiosus & impotens homuncio; sed Dominus, & quidem *Dominus Omnipotens*; (s) *cui non est similis*: (t) *in cujus manu omnis sapientia*: (u) *qui idem semper est*, (x) *magnificus in sanctitate*, (y) *fortis potentia*; (z) *cujus iræ nemo potest resistere*; (w) *qui potest perdere, & liberare*; (aa) hic, inquam, eos, qui favorem hominum Divino prætulerunt, *statuet in judicio vivos; cúmque arguerit eos, etiam corripiet eos*; (bb) *& effundet quasi ignem indignationem suam* super eos. (cc)

Tunc

(r) 1. Cor. 4 v. 3. & 4. (s) Judith. 16. v. 20. (t) Psal. 85. v. 8. (u) Sap. 7. v. 16. (x) Psal. 101. v. 28. (y) Exod. 15. v. 11. (z) Eccli. 15. v. 19. (w) Job. 9. v. 13. (aa) Jac. 4. v. 12. (bb) 4. Esdr. 12. v. 33. (cc) Thren. 2. v. 4.

Tunc *revelabunt cæli iniquitatem* ac ſtultitiam reſpectûs humani, & *terra exurget adversùs impios* hujus idoli cultores. (dd) Ipſimet miſeri illi, oborto lumine, intimè perſpicient inanitatem mortalis judicii, ac æternitatis radio illuſtrati, plena luce cognoſcent, quàm perverſè ac ſtolidè gerint, lædendo ſupremum Numen, ne offenderent abjectum vermem: mallendo diſplicere DEO, quàm inani ſocio; ac potiùs contriſtare curiam cœleſtem quàm leviculum gregalem. Enimvero ſola hujus dementiæ viva recordatio eorum mentem pudore, artus tremore complebit.

2. Tunc iratus judex, *indutus veſtimentis ultionum*, (ee) *& tonans voce magnitudinis ſuæ*, (ff) vilibus his mundi mancipiis, quaſi inſultando, dicet: *ubi ſunt dii veſtri, in quibus habebatis fiduciam? ſurgant* nunc, *& opitulentur vobis, ac in hac neceſſitate* modò *vos protegant.* (gg) *Videte* nunc, *cui me aſſimila-*

(dd) Job. 20. v. 27. (ee) Iſa. 59. v. 17. (ff) Job. 37. v. 4. (gg) Deuteron. 32. v. 37.

assimilaveritis, & adæquaveritis; (hh) imò & postposueritis. Fatemini, *quòd ego sim solus, & non sit alius præter me. En! si acuero ùt fulgur gladium meum, & arripuerit judicium manus mea,* quis vestrûm resistet mihi? *Reddam ultionem, inebriabo sagittas meas, & gladius meus devorabit? & non erit, qui vos de manu mea possit eruere.* (ii) *Ita tonabit ille in voce sua mirabiliter.* (ll)

O infelices! ad ista quæ vobis tunc mens erit? cùm derelicti ab illis ipsis, quorum amore Divinam Majestatem toties irritâstis: cùm *DEUS quasi tumentes super vos fluctus* ingruet, (mm) & toto furoris pondere in vos solos incumbet: *cùm is quasi leo in spelunca sua* (nn) vos deprehensos obruet, omni ope destitutos: cùm nec Sol justitiæ Christus, nec Lunæ jubar Maria, nec Cœlites stellæ ampliùs dabunt lumen suum, nec radiis gratiæ lucebunt vobis; quæ, inquam, tunc de respectu

&

(hh) Isa. 46. v. 8. (ii) Deuter. 32. v. 41. & seq. (ll) Job. 37. v. 3. (mm) Job. 31. v. 23. (nn) Psal. 10. v. 9.

& judiciis hominum sensa fovebitis? quo illa loco per vitæ cursum habuisse optabitis?

Præcipuè quando videbitis, quod illi ipsi, quorum deliramenta vitæ vestræ erant regula, hæc audientes, *& videntes, turbentur timore horribili, dicentes intra se: ergo erravimus à via veritatis, & viam Domini ignoravimus?* quando cernetis, quòd hi ipsi, quorum modò cavillationes vobis sunt vivendi norma, quòd, inquam, hi ipsi *pœnitentiam agentes, & præ angustia spiritûs gementes*, exclament: en! hi sodales olim ac contubernales nostri, *hi sunt, quos aliquando* ob morum modestiam virtutisque studium *habuimus in derisum & in similitudinem improperii! Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce! quomodo computati sunt inter filios DEI, & inter sanctos sors illorum est.* (oo) Nunc *fulgent quasi splendor firmamenti, & quasi stellæ in perpetuas æternitates.* (pp) O! quàm prudenter egerunt;

(oo) Sap. 5. v. 2. & seq. (pp) Dan. 12. v. 3.

runt, quod noſtras irriſiones irriſerint, & contemptiones contempſerint. Hos, inquam, talia ululantes, & cum gemitu vociferantes, cùm perceperitis, quam tunc opinionem de illo veſtro idolo: *quid dicent homines?* concipietis? quid feciſſe deſiderabitis? O quis pavor tunc, qúæve triſtitia animum occupabit?

3. Verùm nihil hæc ſunt, comparata illi conſternationi, qua exanimabimur; cùm Divinus Judex opere ipſo complebit illas terribiles minas, quas in Evangelii libris intentavit his verbis: *qui negaverit me coram hominibus, negabo & eum ego coram Patre meo, qui in cælis eſt.* (qq) Item: *qui me erubuerit & meos ſermones, hunc Filius hominis erubeſcet; cùm venerit in majeſtate ſua & Patris & ſanctorum Angelorum:* (rr) quod enim reſpectui humano mancipati, Chriſtum ſuo modo negent, & erubeſcant, §. 3. oſtenſum eſt. Proin, ſecundùm relatum ſuprà oraculum, Servator noſter tales illo judi-

(qq) Matth. 10. v. 33. (rr) Luc. 9. v. 26.

judicii tremendo die coram universo orbe, Angelis, Cælitibus ac æterno Patre pariter negabit, ac erubescet.

Quid autem horribilius, quàm frigida mente ignorari ab illo, à quo solo nostra tunc salus dependet? quid terribilius, quàm pudori esse illi, à quo nostra omnis gloria promanat? Nam quorum nos pudet, hos & nauseamus, & ab iis oculos avertimus. Quid autem funestius, quàm Christum suos illos misericordes oculos à nobis avertere? quàm Divinum illud Cor nauseare nos, & abhorrere? Ah! *à facie frigoris ejus quis sustinebit?* (ss) præcipuè si pulsantibus, & ad cœlestes nuptias admitti petentibus, clausa januâ, reponat triste illud: *nescio vos;* (tt) aut illud alterum: *non novi hominem*, (uu) benevola scilicet illa ac plena amoris scientia, qua fideles sibi mentes discernere consuevit. Hac ergo plaga ne & tu puniaris, *time DEUM*, (xx) ejusque judicium metue; hujus

(ss) Psal. 147. v. 17. (tt) Matth. 25. v. 12.
(uu) Matth. 26. v. 72. (xx) Prov. 3. v. 7.

enim conſtans metus ſaluberrima eſt contra hunc, quem impugnamus, morbum panacea.

Igitur conjecto in cordis intima acri obtutu, ſeriò inquire, 1. an non etiam tu illorum ex numero ſis, qui (immemores illius Sapientis effati: *qui timet hominem, citò corruet*) (yy) *illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor?* (zz) id eſt, an non etiam tu ex vano aliis diſplicendi reſpectu plurima commiſeris mala? & plura itidem omiſeris bona ex futili iisdem placendi pruritu? Ita ſi eſt, *ſcito, quod pro omnibus his adducet te DEUS in judicium.* (aaa) Proin in tempore te emenda, illasque occaſiones deſigna, in quibus huic malo ope examinis particularis occurrere ſtatuis.

2. Sedulò indaga, an fide viva credas ſequentia æternæ Veritatis oracula? ſcilicet, *nemo poteſt duobus dominis ſervire*, Chriſto ſcilicet, & mundo: (bbb)

(yy) Prov. 29. v. 25. (zz) Pſal. 52. v. 6. (aaa) Ecclæ. 11. v. 9.

(bbb) *quicunque voluerit esse amicus hujus sæculi, inimicus DEI constituitur.* (ccc) item hæc: *si hominibus placerem, Christi servus non essem.* (ddd) *DEUS dissipabit ossa eorum, qui hominibus placent.* (eee) Adeoque examina, an non aulico ritu aliis inserviendo, abjectè blandiendo, verbis adulando, sæcularium mores imitando, hominum favorem aucuperis? O miser! quod tam solicitè quæris, *lanugo est, quæ à vento tollitur: spuma gracilis est, quæ à procella dispergitur: fumus est, qui à vento diffunditur.* (fff) Similis Æsopico cani es, qui rem perdis, ut umbræ inhies: qui æterna negligis, ut transitoria nundineris. Ah! tandem aliquando aliorum damnis sape.

3. Disquire præterea, an practicè tibi persuasam habeas veritatem illius enunciati, à Christo nobis per Matthæum & Lucam intimati: nempe *nolite timere eos, qui occidunt corpus; ani-*

(bbb) Matth. 6. v. 24. (ccc) Jac. 4. v. 4. (ddd) Gal. 1. v. 10. (eee) Psal. 52. v. 6. (fff) Sap. 5. v. 15.

mam autem non possunt occidere; sed potiùs timete eum, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam. (ggg) item: *dico autem vobis amicis meis: ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, & post hæc non habent ampliùs, quid faciant. Ostendam autem vobis, quem timeatis: timete eum, qui, postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico vobis, hunc timete.* (hhh)

Proin vide, an fixum animo sedeat, potiùs omnium odia incurrere, sociorum ludibriis exagitari, ab eorum conventiculis excludi, illorum dicteriis vexari, ab ipsis contemni, & vitari; quàm supremum Numen veniali noxa offendere? Quid hæres? . . . Audi monentem Ecclesiasticum: *pro his omnibus ne confundaris, & ne accipias personam, ut delinquas* propter eam. (iii) Nam *maledictus, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum;* ita, ut ejus gratia lædat Creatorem. (lll)

4. Dem-

(ggg) Matth. 10. v. 23. (hhh) Luc. 12. v. 4. & seq. (iii) Eccli. 42. v. 1. (lll) Jerem. 17. v. 5.

4. Demum inquire, an ægrè feras, si alii frigidè tecum agant, tuum consortium fugiant, teque aversentur? Hoc ipsum est, ais, quod mentem adeò urit, cruciatque. Verùm quid doles, quòd non fallaris? . . . quòd plurimorum fons tædiorum tibi obturetur? . . . quòd non fruaris illa societate, qua caruisse olim gaudebis? . . . *Nunquid non DEUS tibi melior est, quàm decem.* (mmm) ejusmodi gregales? imò quàm milleni tales erronei, inconstantes, vitiosi sodales? Lætare potiùs, quia *odit te mundus;* signum id est, quod *de mundo elegerit te* Christus; *si enim de mundo esses, mundus utique, quod suum erat, diligeret; quia autem de mundo non es, propterea odit te mundus.* (nnn) Proin gaude.

Præterea *scito, quia Christum priorem te odio habuit;* (ooo) *non est autem discipulus supra Magistrum.* (ppp) Exulta igitur, quod à mundo eodem, quo

 ille,

(mmm) 1. Reg. 1. v. 9. (nnn) Joan. 15. v. 19. (ooo) Ibid. v. 18. (ppp) Matth. 10. v. 24.

ille, habearis modo. Denique transitorii hi, quibus tepidi te afficiunt, despectus abunde compensantur genuina illa ac æternùm duratura existimatione, quam de te probi in terris, ac Beati in cœlis concipiunt, semperque fovebunt. Quin imò illi ipsi quoque irrisores tui sub finem vitæ & orbis te propterea encomiis efferent.

Igitur licèt ejusmodi ludificatoribus *frons ærea sit;* (qqq) tamen *ne timeas eos, neque metuas à facie eorum:* nam dabit tibi DEUS (modò heroicos surgas in ausus) *faciem tuam valentiorem faciebus eorum, & frontem tuam duriorem frontibus eorum.* (rrr) Primis solummodo diebus eorundem cavillationes cataphracto pectore immotus excipias, oportet, & vicisti. Hi ipsi postea laudum tibi thura litabunt; & quem priùs sibi similem vilipenderunt, nunc dissimilem reverebuntur.

At oppones: non solùm agitur hìc de fugiendis hominum irrisionibus, sed

(qqq) Isa. 48. v. 4. (rrr) Ezech. 3. v. 8.

ſed de vitandis, quæ aliàs inferent, damnis. *Timendum enim, ne irati noceant.* Verùm reponit Auguſtinus, *non nocebunt homines, niſi permittat DEUS. Dein iſti ſemper habent voluntatem nocendi; nec ſi placentur, nec ſi rogentur, deſinunt nocere velle. Hoc enim malevolentiæ illorum proprium eſt. Ergo quid facies eos colendo, niſi ut offendas illum, quo offenſo in iſtorum poteſtatem daberis. Et qui tibi nihil poſſent facere, illo placato; facient tibi quidquid volent, illo irato.* Hæc Africæ lumen Auguſtinus. (sss)

Itaque Pauli monitum ſecutus, obverſo tergore *totum tibi mundum crucifige*, (ttt) ridentem ride, ſpernentem ſperne, & contemptis ejus judiciis, non niſi Divinum metue. Cura, *ut non jam deſideriis hominum, ſed voluntati DEI, quod reliquum eſt in carne, vivas temporis.* (uuu) Secus, væ tibi! nam *horrendum erit incidere in manus DEI viventis*; (xxx) tum quia *non eſt*

(sss) Enar. 2. in Pſal. 26. (ttt) Gal. 6. v. 14. (uuu) 1. Petr. 4. v. 2. (xxx) Hebr. 10. v. 31.

ſanctus, ùt eſt Dominus, qui ejusmodi vanos timores infinito odio averſatur; tum quia *non eſt fortis, ſicut DEUS noſter;* (yyy) ipſe enim eſt, *qui vitæ & mortis habet poteſtatem: qui deducit ad inferos, & reducit:* (zzz) *& non eſt, qui effugiat manum ejus.* (w) Igitur hujus ſolius judicium time; hominum verò judicia contemne; & gemino hoc antidoto munitus, reſpectum omnem humanum facili negotio fugabis.

(yyy) 1. Reg. 2. v. 2. (zzz) Sap. 16. v. 13. (w) Tob. 13. v. 2.

CAP. VI.

CAPUT VI.

DE SOCORDIA IN SURGENDO.

SIcut teste Ecclesiastico *vinum moderatè potatum, exultatio est animæ, & sanitas corpori:* contrà verò *multum potatum, est amaritudo animæ, atque irritationem, iram, & ruinas multas facit.* (a) sic quoque somnus temperanter admissus, lassos artus mentemque reficit; ultra præscriptos autem limites productus, non solùm meritorum augmento, obtinendæque perfectioni vehementer incommodat; sed insuper plurima in animum mala fæcundo comitatu inducit. Hanc enim somniculosam in surgendo inertiam uberem esse scaturiginem, ex qua innumeri per diem defectus perenni serie profluunt, æquè tristis ac frequens experientia docet. Ut proin inter perniciosa virtutis solidæ obsta-

(a) Eccli. 31. v. 36. & seq.

cula non ultimum sibi locum hæc segnities meritò vendicet. Ejus ergo fugam ut efficaciùs persuadeam, I. illius malitiam, II. vilitatem, III. damna ob oculos breviter ponam; probando, eam esse peccatum, & quidem turpe, valdeque noxium.

§. I.

Est Peccatum.

I. Probatur id à pari. I. PRimum quod attinet, inprimis hæc in surgendo pigritia est piaculum inter minora non minimum. Constat id luculenter inducto à pari argumento. Nam auctore Augustino, cui gemina Ecclesiæ lumina (b) suffragantur, *quoties aliquis in cibo & potu plus accipit, quàm necesse sit, ad minuta peccata pertinere noverit.* (c) Ergo etiam quoties aliquis somno ampliùs tribuit, quàm corporis habitudo postulat, levi errato se obstringet.

Si

(b) S. Gregor. M. lib. 30. Mor. c. 7. S. Thom. 2. 2. q. 148. a. 1. & 4. (c) Aug. Tom. 10. Serm. 4. in die animarum.

Si enim Angelico Doctori manifestum est, *inordinatum edendi appetitum esse peccatum;* (d) qua prærogativa minùs ordinata dormiendi appetentia à simili culpa eximetur? præsertim cùm par utrinque militet ratio. Nam secundùm Aquinatem *omnia delectabilia, quæ in usum hominis veniunt, ordinantur ad aliquam hujus vitæ necessitatem, sicut ad finem.* (e) Nota, *omnia delectabilia*: ergo etiam somnus. Ergo ordo & finis à natura institutus exigit, ut is solùm admittatur propter necessitudinem. *Necessitas enim hujus vitæ* (verba sunt S. Thomæ) *est regula delectabilium, quæ vult, ut præcisè tantum eis utamur, quantum necessitas hujus vitæ requirit.* (f) Igitur qui neglecta hac regula tamen ultra quàm necesse sit, sopori indulget, finem naturæ & ordinem pervertit: contra legem rationis agit; proinde peccat.

Dein *comedere, & bibere ob solam voluptatem* etiam moderatè, est levior offen-

(d) Loc. suprà cit. (e) 2. 2. Q. 141. a. 6.
(f) Ibidem.

offensa DEI, ùt fusè & doctè probat Cardenas, commentando in propositionem VIII. ab Innocentio XI. damnatam; (g) ubi ostendit, solum hoc membrum, reliquis etiam omissis, fuisse motivum sufficiens, illam thesin nigro theta notandi. Quis ergo inficias ibit, par delictum esse, diutius dormire ob solam voluptatem? Licèt enim ejusmodi dormitatores suæ huic desidiæ aliud semper & aliud palliolum prætexere consueverint, tamen solam rei suavitatem unicum eis incitamentum esse, ipsa nostrî proditor conscientia clamat, ùt infrà pluribus ostendetur. Itaque quàm parum *appetitus naturalis edendi*, æquè parum appetitus naturalis dormiendi *licitè suis actibus fruitur*, blandimentum inde ortum ultimò ac unicè spectando; cùm ob rationum paritatem utraque assertio, utpote sub illa octava virtualiter (ùt ajunt) contenta, æquali fulmine Vaticana ex arce perculsa sit, atque proscripta. Dixi: *fruitur*; nam somni dulcedine licet quidem *uti*, ad altio-

(g) Dissertatione 8. c. 1. a. 3. q. 2.

altiorem eam finem velut medium dirigendo; non tamen *frui*, in ea sola quasi in fine quiescendo. Quo sensu cuidam Epicuri alumno Seneca reposuisse fertur: *tu voluptate frueris, ego utor*. (h)

II. Nec opponas, vacare noxa, audire musicam, olfacere florem, venari, ambulare ob solam delectationem his actibus propriam; adeoque nec malum fore, diutius hærere in lecto ob solam, quæ hanc inertiam comitatur, sensuum illecebram. Nam inprimis etiam hanc propositionem, tanquam in illa thesi octava virtualiter contentam, pariter ab Innocentio XI. damnari, mordicus contendit Cardenas, hanc suam opinionem tutans auctoritate S. Thomæ. (i) Sed demus, verum esse, quod objicitur; tamen adhuc lata inter meam & allatam positionem intercedit diversitas.

II. *Respondetur oppositioni.*

Nam

(h) Seneca libro de vita beata. (i) Dissertatione 8. c. 1. a. 3. q. 2. n. 37. & 38.

Nam enarratæ actiones à natura ad hunc finem sunt ordinatæ, ut animum relaxent. Unde sequitur, quod illa oblectatio, quæ in hac animi relaxatione consistit, (tanquam intentus à natura finis) ratione sui appeti possit. Contrà verò illud, ex somno utì & ex cibo proveniens, oblectamentum est institutum, ut solùm sit medium, quo alliciamur ad nostras vires per moderatum eorundem usum conservandas. Proin inverteretur ordo naturæ, si hujusmodi lenocinia directè & ratione sui quærerentur; sique in annexo eis blandimento tanquam in fine sisteretur.

Accedit, quod jucunditas ex musica resultans, ad superna mentem potiùs elevet, quàm inde abstrahat; cùm è contrario prolixior somnus brutis similes nos, totosque hebetes reddat. Unde concluditur, inter non necessarium soporem, ac relatas exercitationes ingens intervenire discrimen, & ex posteriorum honestate minimè inferri posse innocentiam prioris; adeo-

adeoque socordiam in surgendo non minus piaculum esse, ac intemperantiam in comedendo.

III. Præterea qui sponte & *temerè* ponit ejus generis actionem, quam providet turpissimis tentationibus lubricam occasionem præbituram, peccat. Ita pronunciant communi assensu omnia Theologorum subsellia. Jam verò talia stragulorum mancipia per suam hanc præcipuè insomnem in toro moram studiosè dant ansam variis imaginibus, & quidem fœdissimis, periculosissimis; idque tristi experientia docti optimè norunt. Ergo peccant; saltem si sit periculum consensûs; & quidem lethalem in modum, si illud omnino proximum existat; leviter verò, si minùs propinquum id sit. *III. Probatur idem ratione.*

Denique contumax hæc & lenocinans in strato pigritia est causa deliberatè & quidem præter jus & fas temerariè volita effectûs leviter mali, nempe diurni illius teporis, qui præcipu-

cipuas, imò omnes totius diei functiones vitiat, destruit, pessundat. Ergo etiam illa ejusdem malitiæ rea erit. Cuicunque ergo DEUS est cordi, ejusque offensa horrori; quicunque ea credit, quæ de malignitate, effectibus & pœnis peccati venialis in prima commentatione perpendimus, is toto cordis affectu malitiosam hanc in surgendo socordiam fugiat, & detestetur.

§. II.

Est peccatum vile.

I. Tales sunt aliis ludibrio.

I. NEc minor hujus ignaviæ vilitas est. Nam ejusmodi Endymiones & lucifugæ talpæ à suis moderatoribus propterea acriter reprehenduntur, ab æqualibus non sine sarcasmis carpuntur, ab inferioribus non rarò in faciem vilipenduntur, & ab ipso tandem dœmone, quod rei caput est, turpiter ludificantur; utpote qui singularem quandam in illorum phantasiam, humores & caput potestatem exer-

exercet, non adeò absimilem illi, qua in circumsessos dominatur; illud pro suo libitu, nescio, qua gravedinosa torpedine & somniculosa membrorum lassitudine plumbeum reddendo, ac instar vilis bestiæ soporis capistro culcitræ affigendo, ita ut hi tenebricosi vespertiliones jure similes dicantur illi mulieri, *quam alligaverat Satanas decem & octo annis* adeò miserè, ut *inclinata omnino non potuerit sursum respicere.* (a)

Nam etiam tales ab orci genio ita pulvino agglutinantur, ut ad hanc communem cum feris illecebram toto homine incurvati, nequeant mentem in altum attollere, quæ unà cum corporis trunco plumis immersa ita stertit, ut ad tractanda dein cœlestia inhabilis reddatur; idque *decem & octo* non rarò *annis*, imò totius vitæ curriculo: vitiosa consuetudine in naturam degenerante; non sine magno animæ rationalis probro, quæ infra suam dignitatem fœdè depressa vilescit: nec

(a) Luc. 13. v. 11. & 16.

nec ſine inuſta partæ exiſtimationi macula, quæ propterea paſſim & meritò vapulat.

II. *Sibi probro.* II. Quid enim indignius, quàm eſſe vile mancipium ſomni, qui nos brutis æquales reddit? eſſe mediaſtinum illius carnis, quæ non niſi ſaccus ſtercorum eſt & eſca vermium? eſſe probrum illius abjectæ commoditatis, cujus nos poſtea vigiles pudet? eſſe ludibrium cacodœmonis, qui omnia noſtra, quæ in contrarium tam firmiter concepimus, propoſita uno rhonco aut halitu difflat, & probroſo riſu noſtram hanc inconſtantiam exſibilat? Profectò ſola rei hujus vilitas honeſtæ indoli culcitroſæ hujus inertiæ horrorem incutere deberet.

§. III.

Et valde noxium.

I. *Vitiat orationem.* I. DAmna verò, quæ ex mala hac humilique deſidia ſcaturiunt, gravia ſanè & valde noxia ſunt. Primus

mus hujus pestis effectus est malus meditationis successus; dum enim alii luminum Patri fervidæ orationis tributum summo mane flexis genibus persolvunt, talis in toro stertens, turpi socordiæ vecors indulget.

Aut si etiam, timore humano stragulis extractus, in odeo comparet, solùm corpore non animo præsens est; cùm carnei instar trunci pulpitum pleno pondere premens, vel somniculosus toto se langueat, vel innumeris evagationibus in diversa distractus, hinc inde per domum, urbem & orbem vagetur. Quàm magna autem sint, quamque lethalia remissæ aut omissæ meditationis detrimenta, ex secundæ partis capite 2. patebit.

II. Alter inde proveniens effectus est tepor, ille juratus amoris divini hostis, virtutum pernicies, & vitiorum fons, qui in omnes totius diei actiones sese instar veneni diffundens, cunctas corrumpit; efficitque, ut illis ipsis actionibus quotidianis, qui- *II. Inducit teporem.*

bus ingentes gratiæ & gloriæ theſauros nobis promereri potuiſſemus, non niſi culpas accumulemus & pœnas, in luſtrali ergaſtulo diutiſſimè luendas.

Lerneæ huic hydræ ſua pariter incunabula debent diſtracta ſacræ Hoſtiæ litatio, oſcitans precum ſacerdotalium recitatio, ſolitudinis horror, & fugata mentis collectione, continua ſui effuſio in externa; quam ponè pleno agmine ſequuntur neglectus operum pœnitentiæ, intemperantia in cibo & potu, effrœnis linguæ mordacitas, morum laxitas, ſcurriles joci, ſenſuum libertas, laborum fuga, & tædium diſciplinæ. Porro quàm periculoſa, quámque pernicioſa hæc mala ſint, abunde liquet, partim ex jam dictis, partim ex adhuc dicendis.

III. *Impedit gratias.* III. Denique ex hac dormiendi laſcivia emanat illa illuſtrationum, ſupernorumque impulſuum negatio: illa divinæ & ſpecialis circa nos Providentiæ ſubtractio, qua nos DEUS aliàs foviſſet, tutaſſet, rexiſſet, & velut

lut insertos paterno sinui infantulos, gerulo amore *à sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano* (a) innocuos servasset. Unde fit, ut provida hac & singulari tutela nobis subtracta, in graves postmodum perturbationes, cum Superioribus dissensiones, cum sociis altercationes, fœdasque carnis tentationes prolapsi, à ruina in lethalem noxam proximè distemus.

Præter frequentem experientiam hujus veritatis luculenta nobis probatio est Sulamitis illa, cujus fatum cœlestis epithalamii carmine narratur. (b) Hæc, quia non statim, ac audita est *vox dilecti pulsantis*, eidem, excusso promptè somno, fores aperuit, allatisque variis obtentibus, pigras in lecto moras traxit, hanc suam negligentiam multiplici pœna expiare debuit. Nam, licèt postea facti pœnitens tamen *surrexerit, ut aperiret dilecto suo, & pessulum ostii sui* etiam re-

 mo-

(a) Psal. 90. v. 6. (b) Cantic. 5. v. 2. & seq.

moverit; tamen *ille* jam *declinaverat, atque transierat.*

Cœlestem quidem Sponsum instituta meditatione mox solicita *quæsivit*, sed *non invenit: vocavit*, sed *non respondit ei*; tepore toto nisu obstante. Inde per mentis dissipationem in creaturas effusa, & solitudinis impatiens foras egressa, *civitatem circumivit*, ut à filiabus Jerusalem quicquam solatii emendicaret. Sed à *custodibus murorum* (nempe dœmonibus, qui assiduè *circumeunt, quærentes, quem devorent*) (c) percussa, & vulnerata, ipso denique pallio suo privata fuit; per quod quidam Interpretes gratiæ stolam denotari autumant. En! in quas miserias catenata serie sensim animam hæc segnities præcipitem det. Ut proin verissimum sit, detestabilem hanc in surgendo inertiam 1. esse leve peccatum, 2. & quidem valde abjectum & vile, 3. summeque noxium; adeoque omni horrore aversandum.

IV. Nec

(c) 1. Petr. 5. v. 8.

IV. Nec dicas, stomachi infirmitatem, capitis gravedinem, membrorum lassitudinem inducere manifestam longioris somni necessitatem, quæ hanc actionem non solùm ab omni labe immunem reddat, sed insuper cohonestet. Nam, licèt certum sit, quod subinde possit dari vera necessitudo sopori ultra consuetum tempus indulgendi; tamen certum pariter est, quod ab amore proprio sæpissimè depingatur ùt necessitas, quod reipsa non est nisi cupiditas: quod nobis persuadeamus esse invaletudinem corporis, quod tamen non est nisi torpedo mentis: quodque videtur esse spirituum defectus, solùm sit teporis effectus; ita ut etiam his dici possit: *febris tua pigritia est*: morbus tuus blandiens sensibus mollitia est. IV. *Occurritur effugiis.*

Ne igitur in re tanti momenti, à qua multum dependet noster in virtute profectus, à subdolæ carnis appetitione fallaci prætextu nequiter decipiamur, allatas suprà rationes pondere Sanctuarii obiter librabimus. In-

primis enim prætenſa ægrotatio illa ſæpiſſimè non niſi imaginaria, ſolùm in phantaſia exiſtens, imbecillitas eſt. 2. Sæpe, licèt vera ſit, notabilis tamen non eſt, ſed ſolummodo levis; proin negligenda potiùs quàm curanda. 3. Subinde tantùm tentatio dœmonis eſt, humores vehementiùs commoventis, & febricitantes commotiunculas imitantis; uti expertos novimus S. S. Pachomium, Thereſiam, & alios quamplurimos. Hæc autem ægritudo non pellitur dormiendo; ſed generoſè ſurgendo, & torpidam carnem acri flagello, inflictis aliquot ictibus, excitando.

Sed demus non fucata nos, ſed vera laborare ſanguinis intemperie; quid autem remedii afferet inquieta illa & anxia quadrantis horæ aut mediæ ſpatio producta in grabato mora? aut ſi depelli hæc incommoditas brevi adeò cunctatione poteſt, certè notabilis non fuit. At repones: atqui nondum eſt fugata, qua incommodor, moleſtia; indigerem adhuc vel maximè longiori quiete. Verùm ain',

ſi

ſi necdum diſpulſa capitis gravedine, tamen quadrante aut media ſeriùs è ſtrato te proripis ex reſpectu hominum; cur idem facere non poſſis quadrante aut media citiùs ex amore DEI? Mirum certè, majorem vim curandi ejusmodi morbos ineſſe reſpectui humano, quàm amori divino.

Sed oppones: manè expergefactus ſudore totus diffluo. Sudore autem madidum mox ſurgere in cubiculo præſertim frigido humidoque, officit ſanitati. At contrà eſt. vel hic ſudor, protracta in lecto mora, denuo per poros intra cutem ſe recipere permittitur; vel, ut continuet, procuratur? Prius obeſt valetudini; proin id ne fiat, potiùs is ſtatim abſtergendus erit. Poſterius autem ſurgendi non tollit difficultatem; adeoque nec longiori intervallo decumbendi inducit neceſſitatem. Nam etiam hic denuo prolectus ſudor aliquando tergendus erit; quia aliquando cervicali valedicendum erit; cubiculum autem media quinta ex. gr. erit æquè frigidum

ac hora quarta. Quod ergo faciendum media quinta, cur fieri nequeat hora quarta? sudor, qui detergetur paulò tardiùs, cur abstergi nequeat paulò citiùs?

Dices: hæc ipsa in sudando mora conducit sanitati. At nocet virtuti. Ergóne Religioso, qui vi regulæ in omnibus quærere tenetur continuam sui afflictationem, potior sit cura carnis quàm animæ? Modò jactanti hiatu cunctis Europæ commodis terga vertere, Indicisque miseriis nos mancipare optamus; & paulò post vel pulvinum deserere metu umbratilis ægrimoniæ pigramur. Nos hodie DEO ad subeundos labores Apostolicos prodigo vitæ affectu plenis buccis offerimus; & altero mox die timore levis molestiæ nos stragulis immergimus. Vah! plumeos athletas, & orco (si Superis placet) formidandos gigantes, utpote quos dæmon sola culcitra, injectis solummodo plumis sternit, stratoque affixos quasi catenatos tenet. Ex his patet, quàm potens

potens ratio protrahendi soporis plerumque apud nos corporis infirmitas sit.

Ejusdem furfuris est illud effugium, quo alii obtendunt, se ad meditandum, & studendum inhabiles fore, nisi diutius dormitando, cerebri vapores dissipent. Nempe non est forma, quam protheus sui amor non induat: non dolus, quem subdolus hic Sinon non excogitet, ut miserè deceptis, etiam sub larva pietatis imponat. O bone! surgendi alacritas has nebulas omnium optimè solvit, & fugat; prolixior somnus eas potiùs auget, & densat. Dein si tamen stertendum est, mea pace salva oratione, apto tempore, bonis avibus sellæ insidens dormias. At meliùs id fieri in toro ais; equidem id ibi *commodiùs* fieri concessero; *convenientiùs*, nego, & pernego.

Nam diem auspicari à peccato veniali cum neglectu excitantis gratiæ, cum contemptu remordentis conscien-

tiæ,

tiæ, cum despectu Christi Eucharistici ad sui adorationem invitantis; idque agere Religiosum, qui à regula ad primum æris campani sonum eò, quò vocatur, se conferre jubetur; imò & sacerdotem, qui illo adhuc die cœlestem victimam litaturus, ipsos etiam angelos cordis munditia superare deberet; hos primitias diei amori proprio, commoditati, diabolo consecrare; hos tot gradus gratiæ & gloriæ somniculosæ torpedini immolare: hos vilia grabati mancipia dæmonisque ludibrium esse; & stertere in lecto eo ipso tempore, quo DEUM astra matutina jam laudant: quo ejus socii Sanctissimum jam adorant: quo mundani quoque homines vel in templis sacrificio jam intersunt, vel in suis officinis labori insistunt; hoc certè tam vitiosa, vilis, & noxia virumque religiosum, eumque sacerdotem adeò dedecens res est, ut verba me deficiant, quibus hujus vitii malitiam, fœditatem, & damna dignis coloribus depingam; & quæ jure meretur, ut *Dominus*, immissa tali Endymioni infirmi-

firmitate, *universum stratum ejus in lectum doloris* vertat. (d)

Proin si tua tibi sanitas, perfectio, salus cordi est, *hora surgendi ne te trices;* (e) sed statim, alacriter, religiosè culcitam abjice, ac insuper habito omni præsertim valetudinis obtentu, cum Juvene innocentissimo Joanne Berckmanno è Societate JEsu etiam tu sequens propositum concipe: O lucis conditor DEUS! *disrumpar potiùs, quàm vel minimam ordinationem aut regulam* etiam illam, quæ manè è lectulo mox exilire jubet, *voluntariè transgrediar. Potiùs amittam omnem sanitatem, quàm ob illam ullam regulam* etiam hanc *prætergrediar.* (f) Sic manè somnum constanter abrupisse, multam sub vitæ occasum animo quietem afferet.

Igitur *non dormiamus sicut & cæteri, sed vigilemus;* (g) nam *misericordia DEI*

(d) Psal. 40. v. 4. (e) Eccli. 32. v. 15. (f) Hermannus Hugo in vita Berckmanni p. 4. fol. 255. (g) 1. Thessal. 5. v. 6.

DEI est quasi nubes matutina, & quasi ros manè pertransiens, (h) quæ qui somniculosè neglexerit, *habitabit in siccitate;* (i) *obscurabunt eum tenebræ, & involvetur amaritudine.* (l) Proin *cùm manè vocem* excitantis campani æris *audieritis, nolite obdurare corda vestra;* (m) *sed expergiscimini. Ecce enim Dominus egredietur de loco, ut visitet.* (n) *Beati autem sunt servi illi, quos, cùm venerit, invenerit vigilantes,* (o) & orationi vacantes. *Amen dico vobis,* (p) *disponent ascensiones in corde suo, ut eant de virtute in virtutem; donec videant DEUM deorum in Sion.* (q)

§. IV.

Industriæ hanc in surgendo ignaviam pellendi.

UT conceptum animi propositum, omnes in surgendo moras præcipitandi, eò certiùs ac majori cum faci-

(h) Osee 6. v. 4. (i) Jerem. 17. v. 6. (l) Job. 3. v. 5. (m) Psal. 94. v. 8. (n) Isa. 26. v. 19. & 21. (o) Luc. 12. v. 37. (p) Ibid. (q) Psal. 83. v. 6.

facilitate mentisque promptitudine executioni mandemus, quasdam hunc in finem industrias hìc apponendas censui, quæ observandæ erunt 1. pridie ante somnum, 2. ipsa surgendi hora, 3. casu, quo pigritiæ victi cesserimus.

I. Prima industria pridie, antequam lecto nos committamus, in usum deducenda, suggeritur à S. P. Ignatio, (a) consistitque in eo, ut certam temporis horam determinemus, qua altero die plumis valedicere constituamus. Hoc autem animi decretum cumprimis firmum, efficax ac sacrosanctum sit oportet, cui contravenire nefas omnino sit. Hinc proderit sagaci oculo providisse illas difficultates, amoris proprii technas, prætextus ac remoras, quibus sub galli cantum, dum è strato prosiliendum esset, concepta pridie voluntas impugnari, convelli, ac labefactari consuevit. Multumque in rem conferet, mentem contra eas prævio munimine obarmâsse, dicendo v. g. ô Domine! crasti-

I. *Observanda pridie ante somnum.*

(a) In suo lib. Exercit.

craſtina luce hac N. hora, quamprimum ac ea fuerit audita, ſine ulla tergiverſatione me quantocyus è ſtragulis proripiam; idq́ue etiam agere fixum eſt, licèt caput gravedinoſa torpedine langueat: aut ſtomachus inedia, faſtidio, repletione doleat: aut corpus ſudore madeat.

Firmando huic propoſito, plurimum roboris addet temporarium & levi ſub noxa obligans votum, quo quis ſe obſtringat, bidui, tridui vel octidui ſpatio ſomnum ultra præfixum tempus non producere. Incredibile dictu eſt, quantopere fidelis hic conatus Numinis liberalitatem provocet, eamq́ue amica vi quaſi compellat, ut nobis, cum ſomniculoſo hoc dœmone luctantibus, victrici auxilio ſuccurrat. Juverit inſuper ſanctos Cœlites in rei teſtes advocare, tanquam futuros olim noſtros in extremo judicio accuſatores, ſi datam DEO fidem fefellerimus; unumq́ue ex ipſis in ſingularem Patronum eligere, ſub cujus auſpiciis & in cujus honorem matutinam in ſurgen-

do

do deſidiam vincere ſtatuamus. Inſignem huic induſtriæ vim ineſſe, experientia docebit. Ita animo obfirmatus, Morpheo utrumque oculum ambasque aures indulge.

II. Alteram induſtriam ipſo diei diluculo adhibendam, inſinuat Eccleſiaſticus, dicens: *hora ſurgendi ne te trices.* (b) Si enim tecum ipſo diſputare, ſi cum amore proprio altercari, ſi ſuggeſtas à dormiendi libidine rationes diſcutere vel tantillum cœperis; actum eſt de victoria. Palmam ſocordia indubiè referet. Victus, vinctusque culcitroſæ inertiæ certò in prædam cedes. Verbô: infelix Samſon eris, quem fallax hæc Dalila fœdè proditum, & cœleſti lumine orbum ſtygiis hoſtibus tradet illudendum. Ulyſſes nî fueris, qui ambas aures ſanctiori cera obturet, hujus ſyrenes blanditiis incantatus, procul dubio inter ipſas plumas conſtantiæ naufragium facies.

II. *Obſervanda ipſa ſurgendi hora.*

(b) Eccli. 32. v. 13.

Igitur audito æris campani sono aut excitatoris voce, statim sine mora, excussa omni pigritia, generoso saltu è lecto te proripe; idque age eadem omnino velocitate, qua inde prosilires, si maculosus serpens aut venenatus scorpio in eundem irrepsisset; aut si vorax flamma subito incendio stragulam corripuisset. Nam, crede mihi, hæc quoque in surgendo desidia, & stertendi cupiditas blandè quidem *ingreditur; sed* etiam ipsa *in novissimo mordet ùt coluber.* (c) Hæc quoque scintilla est, quæ cyprios ignes, si non creat, saltem nutrit, & fovet. Cave ergo, ne & hæc tibi *vertatur in colubrum,* (d) & miserè adurat innocentiæ stolam. Nam hac in mora periculum & quidem magnum est.

Ut autem eò alacriùs promptiúsque pulvinum abjicias, manè expergefactus, finge ab Angelo Custode è somno te excitari, ac etiam tibi, ùt olim Petro, ab eodem dici: *surge velociter:* (e) tibi ultima vitæ illuxit dies: hodie

(c) Prov. 23. v. 32. (d) Exod. 7. v. 9.
(e) Act. 12. v. 7.

hodie *morieris tu, & non vives:* (f) *reddésque rationem villicationis tuæ.* (g) Reverentia Tutori Genio debita, vicinæ mortis judiciique memoria potens utique sunt hac in re strenuè se vincendi incitamentum; præcipuè cùm mera hæc figmenta non sint.

Nam æthereus tui lateris Comes reipsa non raró te excitat, & ad pellendam hanc torpedinem solerter animat. Quid enim aliud sunt illi remordentis conscientiæ aculei, illæ illustrationes & impulsus, quibus ad excutiendum soporem acriter impelleris, quàm bona suasoris Angeli monita, piique hortatus? Præterea præsens hæc dies tibi ultima vitæ absque miraculo facillimè posset esse, & fors etiam erit. Quàm multi jam sani vegetesque matutino tempore è strato surrexerunt, canam senectutem somniantes, quibus tamen diei crepusculum æternitatis diluculum fuit! Quod autem innumeris contigit, evenire etiam tibi posse, num inficias ibis?

(f) 4. Reg. 20. v. 1. (g) Luc. 16. v. 1.

Dein ſi etiam ſuperſtitem eſſe detur, lucis primordia DEO conſecraſſe certè non pœnitebit. Pudebit autem, & dolebit vel maximè, ſi conſcientia tibi moribundo exprobrare queat, te prima ultimæ diei momenta peccato veniali conſpurcaſſe, amori proprio ſacraſſe, turpique ſocordiæ litaſſe. Pigebit, ſi quærenti olim Divino Judici: *ubi eras, cùm me laudarent ſimul aſtra matutina, & jubilarent omnes filii DEI?* (h) reponere cogaris: in lecto, plumis immerſus, turpiter ſtertebam. Igitur nunc age, quod tunc feciſſe gaudebis, omiſiſſe autem ſeriò quidem, ſed ſerò nimiùm deflebis.

III. *Obſervanda caſu, quo pigritiæ victus ceſſeris.*

III. Tertia denique induſtria illum concernit caſum, quo quis pigritiæ victus ceſſerit, ac in ſpontanea conſiſtit mulcta, quam propterea exolvendam quis ſibimet ipſi imponit, proprius judex & ultor. Vindex hic in ſeipſum rigor tria præcipuè affert emolumenta. Inprimis in ſervando hoc animi decreto poſthac nos cautiores red-

(h) Job. 38. v. 4. & 7.

reddit. Dein offensum Numen citiùs placat. Denique ampliorem meretur gratiam, inposterum promissis standi. In similium castigationum exempla, Sanctorum historias evolvendo, passim incurres; easque varias pro re nata ac fini, qui intenditur, aptiores perspicax fervor facilè inveniet, suggeretque.

Indaga proin, an non etiam tu *hora surgendi te trices?* (i) & *sicut ostium vertitur in cardine suo*, ita etiam tu *piger in lectulo tuo* te volutes? (k) num non etiam tu in tui perniciem ingeniosus sis *ad excusandas excusationes in peccatis;* (l) id est, ad confingenda varia, quibus tuam hanc inertiam pallies, effugia? Decerne, an & qua ratione suppeditatas hactenus industrias in usum deducere statuas? si unquam aliàs, nunc profectò magnanimum te cupio. Secus time, ne ultor DEUS tuam hanc socordiam castigaturus, immisso tibi morbo, diutius quàm optes, te culcitæ affigat.

(i) Eccli. 32. v. 15. (k) Prov. 26. v. 14. (l) Psal. 140. v. 4.

Et tandem *quousque dormies piger?* En! *nisi consurgas è somno tuo, veniet tibi quasi cursor egestas* mentis, *& mendicitas* spiritûs *quasi vir armatus.* Si verò impiger fueris in surgendo, *veniet tibi ùt fons messis virtutum, & egestas animæ longè fugiet à te.* (m) *Sique cor tuum tradideris ad vigilandum diluculo ad Dominum, & in conspectu Altissimi aperueris os tuum in oratione; ipse spiritu intelligentiæ replebit te, & dirìget consilium tuum.* (n) Nam, *qui manè vigilaverint ad me, invenient me*, dicit Dominus. (o) Contrà verò si stragulis exire tardaveris, cœleste manna æquè parum ac illi segnes Israëlitæ reperies, & cum illa Sulamitide cœlestem Sponsum jam declinasse dolebis. Proin *surge, qui dormis;* secus, horâ meditationis *non illuminabit te Christus.* (p) *Quoniam oportet prævenire solem ad benedictionem cœlestem*, & in templo *ad ortum lucis DEUM* Eucharisticum adorare. (q)

CON-

(m) Prov. 6. v. 9. Item 26. v. 33. (n) Eccli. 39. v. 6. & seq. (o) Prov. 8. v. 17. (p) Eph. 5. v. 14. (q) Eccli. 16. v. 28.

CONCLUSIO PRIMÆ PARTIS,

Ubi oſtenditur, viæ purgativæ eandem congruere.

Cùm ſub initium primæ hujus partis viæ, ùt ajunt, purgativæ eandem congruere enunciarim; declarandum ſupereſt, quomodo igitur hæc ei, quamque perfectè reſpondeat. Id quod ſequentibus præſtabo. Via purgativa trinum ſibi ſcopum habet præfixum, nempe 1. ſujipſius cognitionem, 2. peccatorum deteſtationem, 3. cupiditatum caſtigationem. Nam ulceri, quod ignoratur, aptum malagma applicari nequit; ergo neceſſaria eſt mali cognitio. Dein morbo, qui amatur, medicina non quæritur; ergo opus eſt illum deteſtari. Denique niſi ægrotationis cauſæ è medio tollantur, id eſt, niſi rebelles appetentiæ edomentur, ſanitas nunquam plenè recuperabitur; ergo neceſſaria eſt harum coërcitio.

Jam verò remedia cognoſcendi ſeipſum, defectuum fontem, nec non affectionem animo dominantem ſuppedi-

peditavit hujus partis caput 4. Argumenta deteſtandi peccata etiam levia, & eliminandi præcipuas eorum radices, nempe teporem gratiæque abuſum, ſuggeſſit caput 1. 2. & 3. Incitamenta verò pravas appetitiones coërcendi, nominatim reſpectum humanum & ſocordiam in ſurgendo, ſubminiſtrarunt caput 5. & 6. Ex quibus patet, quàm aptè prima hæc pars viæ purgativæ reſpondeat, utpote quæ Lectorem, quaſi manu prehenſum, ad triplicem ejus finem ſcilicet ad ſui cognitionem, peccatorum deteſtationem, & cupiditatum caſtigationem compendiaria methodo perducit.

Quicunque ergo ſena hæc defectuum monſtra allatis prima hac parte exercitationibus fortiter debellaverit, is præcipua virtutis ſolidæ IMPEDIMENTA per reſpondentem viæ purgativæ laborem ſublata gaudebit; callemque complanatum inveniet ad deducenda in uſum ejus acquirendæ ADJUMENTA, quæ ſecundæ partis argumentum, ac ſimul ſemitæ illuminativæ felix auſpicium erunt.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

